

12. évfolyam

**Praktikus ismeretek és feladatok
az állampolgári ismeretek tantárgy
„mindennapi pénzügyi ismeretek” témaköreihez**

A kiadványt megjelentető Pénziránytű Alapítványt a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Bankszövetség és a Diákhitel Központ annak érdekében hozta létre, hogy elősegítse a pénzügyi ismeretterjesztést. Az Alapítvány különböző tankönyvei, oktatási programjai és szemléletformáló kezdeményezései révén számos korcsoportnak nyújt segítséget a hétköznapi pénzügyek sikeres kezelésében.

www.penziranytu.hu

Kiadja: Pénziránytű Alapítvány, 1122 Budapest, Krisztina krt. 6.

Készült a Magyar Nemzeti Bank szakmai és anyagi támogatásával.

Felelős kiadó: Czapák Dóra ügyvezető igazgató

Tartalomfejlesztők: Kabdebó Ferenc, Vasné Botár Ágnes

Projektvezető: Bernáth Julianna

Módszertani-pedagógiai lektor: dr. Kas Géza – Történelemoktatók Szakmai Egyesülete

Szakmailag lektorálták a Magyar Nemzeti Bank témaszakterületi munkatársai

Szöveggondozás: Révész Gábor

Borító, tördelés: Németh Mariann

Illusztrációk forrása: Freepik

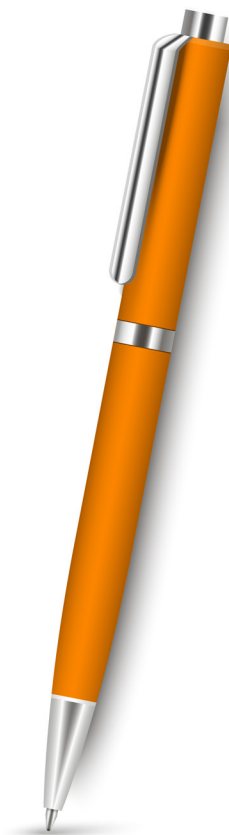
2024-es javított kiadás, kézirat lezárva: 2024. május 10.

ISBN 978-615-81239-4-5

ÁLLAMPOLGÁROK PÉNZÜGYEI

TEMATIKUS MUNKAFÜZET

12. évfolyam

**Praktikus ismeretek és feladatok
az állampolgári ismeretek tantárgy
„mindennapi pénzügyi ismeretek” témaköréhez**

Kedves Tizenkettedikes!

2023-tól a 8. és 12. évfolyamon kötelező tantárgy az állampolgári ismeretek. A tárgy célja, hogy felkészítsen a mindennapi életre, segítsen eligazodni azokban az ismeretekben és teendőkben, amelyek az életben való boldoguláshoz mindenkinek szükségesek.

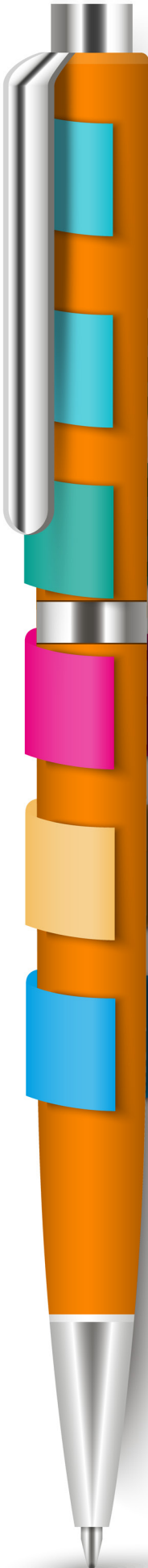
A pénzügyek megkerülhetetlenül mindennapi életünk részét képezik az első zsebpénztől, diákmunkával szerzett jövedelemtől vagy szakképzési ösztöndíjtól kezdve egészen a nyugdíjig. Legyünk akárhány évesek, szegények vagy gazdagok, jó, ha tudunk bánni a pénzünkkel, tudva, hogyan kell azt beosztani, vagy hogyan tudjuk okosan gyarapítani. A munkafüzet egyszerre szól azoknak, akik állampolgári ismeretekből szeretnének érettségizni, és azoknak, akik egyszerűen csak kilépnek a felnőtt létbe, és egyre inkább önállóan kell megállniuk a helyüket a világban. Az **elméleti összefoglalók** segítenek a pénzügyi ismeretek rendszerezésében, a **feladatok** a hétköznapi élet praktikus teendői felől közelítenek meg egy-egy témát. Az egyes fejezetek végén **ötletek** találhatók projekttemák kidolgozására, illetve a lehetséges szóbeli tételekre a pénzügyi témakörökben a **tantárgy érettségi vizsgájához**.

Az elméleti összefoglalókban és az egyes feladatoknál a **QR-kódok beolvasásával** még alaposabban elmélyítheted ismereteidet 2-4 perces animációk, magyarázó videók segítségével. A munkafüzetben az AR-logóval jelölt képeknél az AR Books librARy **mobilalkalmazás** használatával a képek, ábrák megelevenednek és szintén „kiterjesztik a valóságot”, így segítenek még inkább pénzügyeid megértésében. Ha tetszik ez a lehetőség, töltsd le az ingyenes AR Books librARy appot, és tartsd az AR logóval megjelölt képek fölé (kiadványkód az applikációban: PENZIRANYTU).

A videós tartalmak megjelenítése, akár QR-kóddal, akár az AR-applikációval használjuk, internetkapcsolatot igényel és adatforgalommal jár.

Élvezetes tanulást, jó kalandozást kívánunk a mindennapi pénzügyek világában!

Pénziránytű Alapítvány

TARTALOM

PÉNZÜGYI PROGRAMAJÁNLÓ

4

A CSALÁD GAZDÁLKODÁSA ÉS A PÉNZÜGYI TERVEZÉS

5

MINDENNAPI ÜGYINTÉZÉS: MUNKAVÁLLALÁS, BANKI ÜGYEK, FOGYASZTÓVÉDELEM

30

AZ ÁLLAM GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSA

66

AZ ÜZLETI TERVEZÉS ALAPJAI

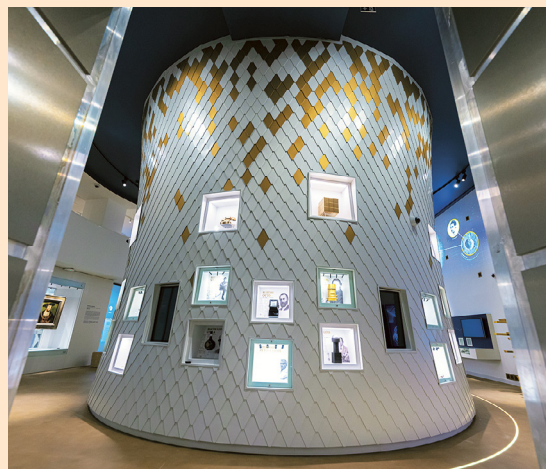
86

PÉNZÜGYI PROGRAMAJÁNLÓ

PÉNZMÚZEUMI ÉLMÉNYEK

A budapesti Széll Kálmán téren álló volt Postapalota kívül-belül felújított műemlék épületében található az európai viszonylatban is kiemelkedően korszerű, interaktív élményterekkel rendelkező Pénzmúzeum.

A 2022. március 15-én megnyílt múzeum látogatói többek között megtapasztalhatják, hogyan működnek a bankok, tervezhetnek saját bankjegyet, részt vehetnek egy tőzsdei kereskedést szimuláló játékban, és saját kezükkel megemelhetnek egy valódi aranyrudat is.

A múzeum minden generáció számára kínál új ismereteket és élményeket, elsősorban mégis az iskolás korosztály megszólítására törekszik. Egyénileg (családdal, barátokkal) délutánonként és hétvégén, iskolai csoportoknak tanítási időben látogatható a múzeum ingyenesen; mindössze előzetes regisztráció szükséges a Pénzmúzeum honlapján az Időpontfoglalás menüpontban:

<https://www.penzmuzeum.hu/>

AZ ARANYVONAT LEGENDÁJA

A második világháború utolsó évében a Magyar Nemzeti Bank akkori dolgozói életüket kockáztatva vonaton menekítették ki az országból a magyar kincseket, köztük a Szent Koronát és hazánk akkori teljes aranykészletét. E valós történet nyomán született meg Szász Attila rendezésében az Aranyvonat legendája című dokumentumjáték film a Magyar Nemzeti Bank megrendelésére. A kincsekkel együtt utazó több száz jegybanki alkalmazott élete árán is őrizte a titkot, megvédte az aranykészletet, ami így fedezetként szolgálhatott a forint 1946. augusztus elsejei bevezetésére. A filmben a történeti hűséget megőrizve elevenednek meg a 30 tonna jegybanki arany kimenekítésének epizódjai, a jeleneteket szakértői kommentárok egészítik ki. A film az alábbi linken érhető el:

<https://monomedia.hu/aranyvonat/>

A háztartás erőforrásai

A háztartás erőforrásai azokban a javakban és képességekben testesülnek meg, amelyek mobilizálásával a háztartás tagjainak életminősége, jóléte biztosítható. Ezeket az erőforrásokat három vagy négy csoportba szoktuk sorolni:

- A háztartás tagjainak **munkavégző képessége**, amely megnyilvánulhat fizikai adottságokban és képességekben, úgymint erő, ügyesség, gyorsaság stb., illetve szellemi képességekben, úgymint szakértelem, problémamegoldó készség, logikai készség stb.
- A rendelkezésre álló **vagyon**, amelynek segítségével a háztartás jövedelemhez juthat. Ilyen vagyonelem lehet például egy garázs, amely bérbe adható, egy autó, amivel taxizni lehet, és számtalan más dolog. Szokták egyszerűen **tőkének** is nevezni.
- Az **idő**, amely alatt elvégezhetők azok a tevékenységek, amelyek a megélhetéshez, a kívánt jólét eléréséhez szükséges jövedelem megszerzését lehetővé teszik.
- A háztartás az említett három erőforrás felhasználásával tehet szert **jövedelemre**, vagyis a család gazdálkodásában ezek hasznosítása jelenti a bevételek lehetséges forrásait. A jövedelmet – amelyet a háztartás részben elkölt fogyasztásra, részben megtakaríthat – egyes források egyben a negyedik erőforrásnak tekintik.

Az erőforrások közös vonása, hogy szűkösek, korlátozottan állnak rendelkezésre, ezért gazdálkodni kell velük.

A háztartás erőforrásainak áttekintéséhez animációs kisfilmet találsz itt:

https://www.youtube.com/watch?v=D_4IQGxOPZM

1. feladat

A következő oldalon írd a képek alá, hogy az általuk illusztrált fogalom vagy tárgy melyik erőforrás csoportba tartozik: **vagyon (tőke)**, **munkavégző képesség** vagy **idő**! Ezután sorold be az alább felsorolt jövedelmeket a táblázatban a megfelelő erőforrás csoporthoz!

bérleti díj	hozam	jutalom
kamat	kiküldetési díj	munkabér
osztalék	táppénz	vállalkozói kivét

Munkavégző képesség és idő hasznosításából származó bevételek	Vagyon (tőke) hasznosításából származó bevételek

2. feladat

A háztartás mely erőforrásaira utalnak a következő meghatározások?

- 1) Húszas, harmincas éveinkben csúcson van, szinte korlátatlannak érzik sokan, majd lassan csökkenhet, de váratlan traumák egyik pillanatról a másikra akár nullára is csökkenthetik. (Elemei például: beszédkézség, izomzat, empátia, logikai készség, tolerancia.)

- 2) A többség húszas, harmincas éveiben még szerényebb mértékben van jelen, de optimális esetben folyamatosan gyarapodik. (Megjelenési formái például: garázs, kamatbevételek, lekötött betét, megtakarítás, pince a hegyoldalban.)
- 3) Átlagos háztartásokban az évek múlásával egyre nehezebb az optimális felhasználása, majd néhány évtized elteltével hirtelen soknak fog tűnni, bár a rendelkezésre álló mennyiség mindvégig változatlan volt. (Ide sorolható például: hétvége, nyaralás, szabadság, túlóra.)

A háztartás bevételei

A háztartások bevételei között a legnagyobb súllyal a munkajövedelmek szerepelnek, amelyek származhatnak munkabérből vagy vállalkozásból. A megszerzett bruttó jövedelem adókkal és járulékokkal csökkentett részét, a nettó jövedelmet lehet fogyasztásra fordítani, vagy egy részét meg lehet takarítani. Alapesetben a bruttó bérből a munkáltató levonja a 15% személyi jövedelemadót, valamint a 18,5% társadalombiztosítási járulékot (ezeket befizeti az adóhatóságnak), de vannak kedvezmények is. A 2024-es szabályok szerint például a gyermeket nevelő szülők kevesebb adót fizetnek, a 25 év alatti fiatalok pedig teljesen mentesülnek a személyi jövedelemadó alól, ha fizetésük nem éri el a bruttó átlagkeresetet.

A munkajövedelmek mellett a háztartások bevételeiben nagy szerepük van a társadalmi transzfereknek (juttatásoknak) is, mint például a családi pótlék, a GYES, a GYED és más juttatások. Ezek egy részére csak a munkaviszonnyal vagy vállalkozói jogviszonnyal rendelkezők jogosultak, így a munkavégzéshez is kötődnek. A juttatásokat az állam nagyrészt az adófizető állampolgárok és vállalkozások által befizetett adókból és járulékokból finanszírozza.

Háztartások bevételeinek lehetséges forrásai

Munkavégzéshez kapcsolódó jövedelmek	Tulajdonból, vagyonból származó jövedelmek	Társadalmi transzferek	Egyéb bevételek
■ bér ■ jutalom ■ táppénz ■ stb.	■ bérleti díj ■ kamat ■ osztalék ■ stb.	■ családi pótlék ■ szociális támogatások ■ GYES, GYED ■ álláskeresési járadék ■ nyugdíj ■ stb.	■ nyeremény ■ örökség ■ ajándék ■ adomány ■ stb.

1. feladat

A 24 éves Maja és a 27 éves Barnabás élettársak, közös háztartást vezetnek, megszerzett jövedelmükből közösen gazdálkodnak. Maja bruttó bére 410 000 Ft/hó, Barnabás bruttó keresete 470 000 forint havonta. A bruttó átlagkereset 600 000 forint fölött van. A megismert adatok alapján mennyi pénzből gazdálkodhatnak 2024-ben egy-egy hónapban? Karikázd be a helyes választ!

- a) $410\,000 + 470\,000 = 880\,000$ forintból
- b) $272\,650 + 312\,550 = 585\,200$ forintból
- c) $334\,150 + 312\,550 = 646\,700$ forintból

2. feladat

Jelöld meg a felsorolásból azokat, amelyek egy tanköteles korú (16 év alatti), nap-pali tagozatos középiskolai tanuló bevételi forrásai is lehetnek!

- a) nyári munkavállalás a Balatonnál
- b) délelőtti műszak egy gyorsétteremben szeptemberben hétköznap
- c) délutáni műszak egy gyorsétteremben szeptemberben hétköznap
- d) hétvégi segédmunka a szomszéd építkezésén
- e) teljes állású pénztáros munkakör egy élelmiszerboltban

3. feladat

Rendezd csoportokba a háztartás jövedelmeit: írd a táblázat megfelelő rovatába a jövedelmek betűjelét! (Egy jövedelem esetleg több helyre is besorolható.)

a)	adomány	f)	családi pótlék	k)	nyugdíj
b)	ajándék	g)	GYES	l)	osztalék
c)	álláskeresési járadék	h)	jutalom	m)	örökség
d)	bér	i)	kamat	n)	szociális támogatások
e)	bérleti díj	j)	nyeremény	o)	táppénz

Munkavégzéshez kapcsolódó jövedelmek	Saját tulajdonból, vagyonból származó jövedelmek	Társadalmi transferek	Egyéb jövedelmek

Tanulmányozd a táblázatot, és válaszolj a kérdésekre!

**Egy főre jutó nettó jövedelem hazánkban
a jövedelmi ötödök (kvintilisek) szerint 2021-ben**

Jövedelmi ötöd	Személyek száma	Háztartások száma	Háztartások átlagos tag- létszáma (fő)	Nettó jövedelem (forint/fő/hó)
1.	1 905 695	681 273	2,8	71 053
2.	1 906 840	633 803	3,0	105 947
3.	1 902 466	847 768	2,2	141 444
4.	1 907 839	890 804	2,1	176 410
5.	1 905 728	1 045 663	1,8	305 247
Összesen	9 528 568	4 099 311	2,3	160 024

Az adatok forrása: https://www.ksh.hu/stadat_files/jov/hu/jov0052.html

- 1) Értelmezd a jövedelmi ötöd (kvintilis) fogalmát! Mit bont hozzávetőleg öt egyenlő részre a statisztika?

.....

.....

.....

.....

- 2) Hogyan értelmezhető (hogyan jön ki) az Összesen sor és Nettó jövedelem oszlop 160 024 forintos adata?

.....

.....

.....

.....

- 3) Hogyan értelmezhető (hogyan jön ki) az Összesen sor és Háztartások átlagos taglétszáma oszlop 2,3 fő adat?

.....

.....

.....

.....

5. feladat

Tanulmányozd a táblázatot, és válaszolj a kérdésekre!

A magyarországi háztartások nettó jövedelmének és kiadásainak adatai 2015-től 2021-ig							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A háztartások egy főre jutó éves nettó jövedelme (forint)	1 150 303	1 199 094	1 300 079	1 431 983	1 615 503	1 766 965	1 920 291
A háztartások egy főre jutó éves fogyasztási kiadása (forint)	978 719	1 022 132	1 106 250	1 222 988	1 331 858	1 368 405	1 483 202

Az adatok forrása: https://www.ksh.hu/stadat_files/jov/hu/jov0001.html

- 1) Ha 2021-ben a népesség száma 9 700 000 fő volt, akkor mennyit költött fogyasztásra a magyar lakosság ebben az évben?
.....
- 2) Melyik évben növekedett az egy főre jutó éves jövedelem a legnagyobb arányban az előző évhez képest?
.....
- 3) A felsoroltak közül mi járulhatott hozzá a nettó jövedelem és a fogyasztási kiadás közötti különbséghez? Karikázd be a helyes válaszokat!
 - a) megtakarítás
 - b) tartós fogyasztási cikk vásárlása
 - c) állampapír vásárlása
 - d) rezsikiadás
 - e) költőpénz egy külföldi turistaúton

A háztartás kiadásai

A háztartások kiadásait alapvetően határozza meg jövedelmi helyzetük, földrajzi elhelyezkedésük, az együtt élők létszáma, életkori összetétele és még számtalan más tényező, azonban mindenki vásárol élelmiszereket, még ha eltérő mennyiségben és minőségben is, és mindenkinek számolnia kell a lakhatási költségekkel, amit rezsiként szoktunk összefoglalni. Jóformán mindenki költ – bár nem azonos mértékben – közlekedésre, ruházatra, valamint a ma már szinte elengedhetetlen hírközlésre (telefon). Az egészségügyi kiadások a gyógyszerekre, vitaminokra vagy fizetős egészségügyi szolgáltatásokra fordított összegeket jelentik. Jó esetben szórakozásra, művelődésre is költünk, és sok családban számolni kell kiadásokkal az oktatás kapcsán is (pl. taneszközök, nyelvtanfolyam, tandíj). Egyéb kiadást jelenthet például a tartós fogyasztási cikkek vásárlása vagy a hiteltörlesztés.

Fontos tisztában lenni vele, hogy a kiadások egy része jól tervezhető (ezek között vannak rendszeresek és esetiek, alkalmoszerűek), de vannak váratlan kiadások is, amelyekre célszerű tartalékot képezni.

Rendszeres kiadások

- rezsiköltségek
- folyó fogyasztási kiadások
- adók
- biztosítások

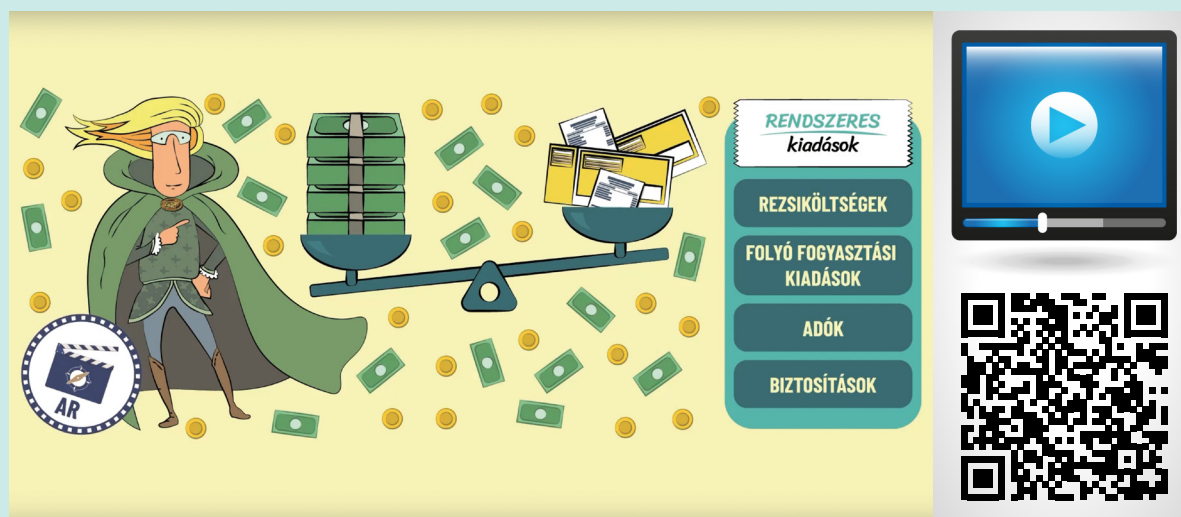
Nem rendszeres kiadások

- nyaralás
- tanévkezdés
- családi ünnepek
- tartós fogyasztási cikkek

Váratlan kiadások

- betegség miatti gyógyszervásárlás
- beázás miatti tetőjavítás

A háztartások kiadásait foglalja össze az alábbi animációs kisfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=Kj8nITus3lk>

Az érettségire készülők a háztartások kiadásairól részletesebb információkat találhatnak a Központi Statisztikai Hivatal honlapján:

https://www.ksh.hu/stadat_files/jov/hu/jov0025.html

1. feladat

Csoportosítsd a háztartás kiadásait!

lakhatás	hiteltörlesztés	rezsi
biztosítások	előfizetések	közlekedési bérlet
iskolai ebédbefizetés	élelmiszer	gyógyszerek
sport	üzemanyag	ajándék
ruházkodás	mozi	utazás

Havonta fix összegű kiadások	Havonta változó összegű kiadások

2. feladat

Jelöld meg a felsorolásban azokat az elemeket, amelyeket a továbbtanulással közvetlenül kapcsolatos költségek közé sorolhatunk!

a) albérlet díja	d) ruházkodás költségei saját forrásból
b) folyósított diákhitel	e) kollégiumi díj
c) étkezés költségei havi családi támogatásból	f) ösztöndíj
	g) tandíj

3. feladat

A felsorolásból válaszd ki azokat a tényezőket, amelyek általában **TARTÓSAN** befolyásolják egy háztartás kiadásainak nagyságát vagy szerkezetét!

a) gyermekek száma	f) részvétel a nyári kerékpáros táborban
b) egy születésnap megünneplése	g) a legidősebb testvér külföldi továbbtanulása
c) lakáshitel igénybevétele	h) hagyományos izzók LED-lámpákkal történő felváltása
d) autóról közösségi közlekedésre való áttérés	i) a kinőtt téli cipők helyett új cipő vásárlása
e) tankönyvek beszerzése a tanév kezdetén	

4. feladat

Érettségizőknek javasolt feladat

Tanulmányozd a táblázatot és a diagramot a következő oldalon, majd válaszolj a kérdésekre!

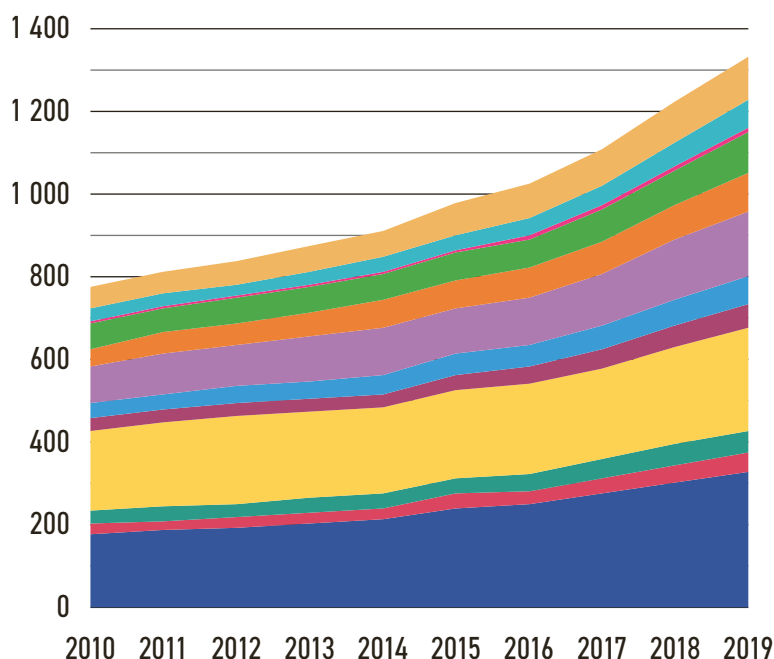
Egy főre jutó éves kiadások kiadási főcsoportok szerint
2010-ben és 2020-ban Magyarországon

Kiadási főcsoport megnevezése	2010		2020	
	ezer Ft	%	ezer Ft	%
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	176,1	22,8	357,5	26,1
Szeszes italok és dohányárúk	25,1	3,2	51,4	3,8
Ruházkodás	30,2	3,9	51,8	3,8
Lakásfenntartás, háztartási energia	194,5	25,2	254,2	18,6
Lakberendezés és háztartásvitel	30,1	3,9	63,7	4,7
Egészségügy	37,8	4,9	74,2	5,4
Közlekedés	85,2	11,0	147,5	10,8
Hírközlés	46,2	6,0	101,2	7,4
Kultúra, szórakozás	60,4	7,8	88,9	6,5
Oktatás	6,9	0,9	11,8	0,9
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	30,3	3,9	52,4	3,8
Egyéb termékek és szolgáltatások	49,6	6,4	113,8	8,3
Összesen	772,4	100,0	1 368,4	100,0

Az adatok forrása: https://www.ksh.hu/stadat_files/jov/hu/jov0025.html

Az egy főre jutó éves fogyasztási kiadások változása 2010 és 2019 között Magyarországon

ezer forint

- Élelmiszerek és alkoholmentes italok
- Szeszes italok és dohányárúk
- Ruházkodás
- Lakásfenntartás, háztartási energia
- Lakberendezés és háztartásvitel
- Egészségügy
- Közlekedés
- Hírközlés
- Kultúra, szórakozás
- Oktatás
- Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás
- Egyéb termékek és szolgáltatások

Forrás: <https://www.ksh.hu/sdg/4-10-sdg-2.html>

- 1) Melyek azok a kiadási főcsoportok, amelyek növekedési üteme meghaladta az összes kiadás növekedési ütemét?

.....

.....

- 2) Melyik kiadási főcsoport kiadásai nőttek a legnagyobb ütemben a 2010-es években?

.....

- 3) Melyik évtől vált erőteljesebbé a fogyasztási kiadások növekedése az elmúlt évtizedben?

.....

- 4) Vendéglátásra és szálláshely-szolgáltatásra 2019-ben még 63 598 forintot költött egy átlagos fogyasztó. Miért csökkenhetett ez az összeg 2020-ra több mint 11 ezer forinttal?

.....

- 5) A felsorolt tényezők közül válaszd ki (karikázd be) azt a kettőt, amelyik közvetlen szerepet játszott abban, hogy az egy főre jutó éves fogyasztási kiadások 772,4 ezer forint-ról 1368,4 ezer forintra növekedtek!

a) a keresetek növekedése

c) az árszínvonal csökkenése (defláció)

b) a vállalatok nyereségének növekedése

d) az árszínvonal növekedése (infláció)

Mi kell a család vagy háztartás eredményes gazdálkodásához?

- Vezessünk **háztartási naplót**, amelyben áttekinthető módon rögzítjük minden kiadásunkat és bevételünket. Mind ebben, mind a költségvetés elkészítésében nagy hasznunkra lehet a Magyar Nemzeti Bank háztartási költségvetés-kalkulátora.

<https://haztartasikoltsegeteskalkulator.mnb.hu/>

- Készítsünk **költségvetést**, amely havi szinten tartalmazza a várható bevételeket és kiadásokat. A költségvetésben mindenképpen tegyünk különbséget a rendszeres és az eseti bevételek és kiadások között.
- A jelentősebb háztartási, családi projektek – pl. nyaralás, lakás felújítása, belépés a felsőoktatásba stb. – finanszírozására készítsünk önálló **pénzügyi tervet**, amelyben meghatározzuk, hogyan és milyen ütemezésben fogunk pénzt elkülöníteni az adott célra, és hogyan történik majd a megvalósítás.
- A megszerzett jövedelemmel úgy gazdálkodjunk, hogy lehetőség szerint mindig legyen **megtakarításunk**.

Egy költségvetés akkor van **egyensúlyban**, ha a bevételek és a kiadások pontosan meg egyeznek. Ha a bevételek meghaladják a kiadásokat, megtakarítás keletkezik; ilyenkor beszélünk **szufficitről**. Ellenkező esetben, ha kiadási többlet van, a költségvetés **deficit**es. A hiányt ilyenkor a bevételek növelésén és a kiadások csökkentésén túl korábbi megtakarításokból vagy kölcsönből lehet fedezni.

A családi költségvetésről a következő animációs kisfilmből tájékozódhatsz:

MEGTAKARÍTÁS = HOSSZÚTÁVÚ EGYENSÚLY

<https://www.youtube.com/watch?v=2ozZgiGg8Ac>

A pénzügyi tervezés során fontos a célok ügyes meghatározása. Erre a SMART, azaz az „okos” célok kitűzésének módszerét alkalmazhatjuk. A SMART betűszó megmondja, milyenek is legyenek a célok:

- Specific: specifikus, konkrét
- Measurable: mérhető, követhető
- Achievable: elérhető, megvalósítható
- Relevant: releváns, fontos
- Time-related: határidőhöz kötött

1. feladat

Állítsd sorrendbe a pénzügyi tervezés lépéseit!

		Sorrend
a)	alternatív lehetőségek felállítása	
b)	célmeghatározás	
c)	az egyik alternatíva kiválasztása (döntés)	
d)	folyamatos kontroll és visszacsatolás	
e)	rendelkezésre álló erőforrások felmérése	

2. feladat

Helyezd el a szavakat a hiányos mondatokban! (Nem kötelező minden szót felhasználni.)

bevételi	bevételeit	havi
költségeit	pénzügyi	váratlanul

A családi költségvetés olyan terv, amely egy háztartás adott időszak (például egy hónap vagy év) alatt keletkező és kiadásait összegzi. A családi költségvetés készítésének legfontosabb lépése, hogy összevessük a bevételeket és kiadásokat. Fontos, hogy tegyünk félre a felmerülő kiadásokra is!

3. feladat

IGAZ vagy HAMIS? Jelöld X-szel!

	IGAZ	HAMIS
A háztartás csak akkor gazdálkodik helyesen, ha havi bevételei és kiadásai egyenlők.		
A gazdálkodás szükségessége a háztartás számára rendelkezésre álló erőforrások szűkösségéből következik.		
A családi pótlék olyan transzfer (juttatás), amelyet az állam közvetlen ellenszolgáltatás nélkül, jogszabályban meghatározott módon biztosít a háztartásoknak.		
A háztartás kiadásainak részét képezik az adók is.		

4. feladat

Húzd alá azokat az eseményeket, amelyekre a szokásos havi költségvetés mellett külön pénzügyi tervvel érdemes felkészülni!

heti bevásárlás, hitelfelvétel, hiteltörlesztés, iskolakezdés, karácsony, közlekedési bérlet vásárlása, nyaralás, rezsi kifizetése, továbbtanulás

5. feladat

Mi a kapcsolat a fogalmak között? Karikázd be a helyes választ!

elérhető	konkrét	mérhető
releváns	határidőhöz kötött	

- a) Ezek a pénzügyi terv SMART- (okos) modelljének a kitűzött célokra vonatkozó követelményei.
- b) Ezek a pénzügyi terv SMART-modelljének a háztartás erőforrásaira vonatkozó követelményei.
- c) Ezek a pénzügyi terv SMART-modelljének a folyamatos ellenőrzésre vonatkozó követelményei.

6. feladat

Egy családi háztartás egy hónapra vonatkozó háztartási naplója az alábbiakat tartalmazza. Tanulmányozd a táblázatot, és válaszolj a kérdésekre!

Dátum	Megnevezés	Bevétel	Kiadás	Egyenleg
2024. január 1.	áthozat az előző hónapról			18 000
2024. január 3.	anya kézhez kapott (nettó) munkabére	393 000		411 000
2024. január 3.	családi pótlék	26 600		437 600
2024. január 5.	villanyszámla		9 600	428 000
2024. január 6.	heti bevásárlás		25 900	402 100
2024. január 10.	apa kézhez kapott (nettó) munkabére	387 000		789 100
2024. január 12.	InterHír-számla befizetése (tv, internet, mobil)		46 600	742 500
2024. január 13.	iskolai ebédbefizetés		17 820	724 680
2024. január 14.	téli cipő vásárlása		19 000	705 680
2024. január 15.	heti bevásárlás		28 600	677 080
2024. január 18.	családi mozilátogatás (jegy, kukorica)		11 600	665 480
2024. január 19.	gázszámla		18 000	647 480
2024. január 20.	lakásvásárlási hitel törlesztőrésze		108 000	539 480
2024. január 21.	díjbeszedő számlája		19 000	520 480
2024. január 22.	heti bevásárlás		31 200	489 280
2024. január 22.	konyhabútor kifizetése az asztalosnak		268 000	221 280
2024. január 23.	tankolás az autóba		19 000	202 280
2024. január 23.	utalás a vidéki nagyszülőknek		30 000	172 280
2024. január 25.	születésnap ebéd egy szüsiétteremben		36 000	136 280
2024. január 26.	megfázás elleni italpor a patikából		6 400	129 880
2024. január 27.	váratlanul elromlott cirkó javítása		71 000	58 880
2024. január 29.	heti bevásárlás		27 500	31 380
2024. január 31.	power bank vásárlása		19 800	11 580

- 1) A háztartási napló adatainak segítségével állapítsd meg, hány tagú a háztartás! Minden gyermek még a közoktatásban tanul.

.....

.....

- 2) Mennyi volt a lakásvásárlási hitel törlesztőrészlete 2024 januárjában?

.....

- 3) A háztartási napló adatai alapján dönts, IGAZ vagy HAMIS az állítás!

	IGAZ	HAMIS
2024 januárjában a költségvetés deficitese volt.		
2024 januárjában a családnak kölcsönt kellett felvennie.		
A családnak 2024. január végén megtakarítása volt.		
2024 januárjában a rezsi 93 200 forintot tett ki.		
2024 januárjában a bevételek meghaladták a kiadásokat.		

A költségvetési többlet felhasználása: megtakarítási és befektetési lehetőségek

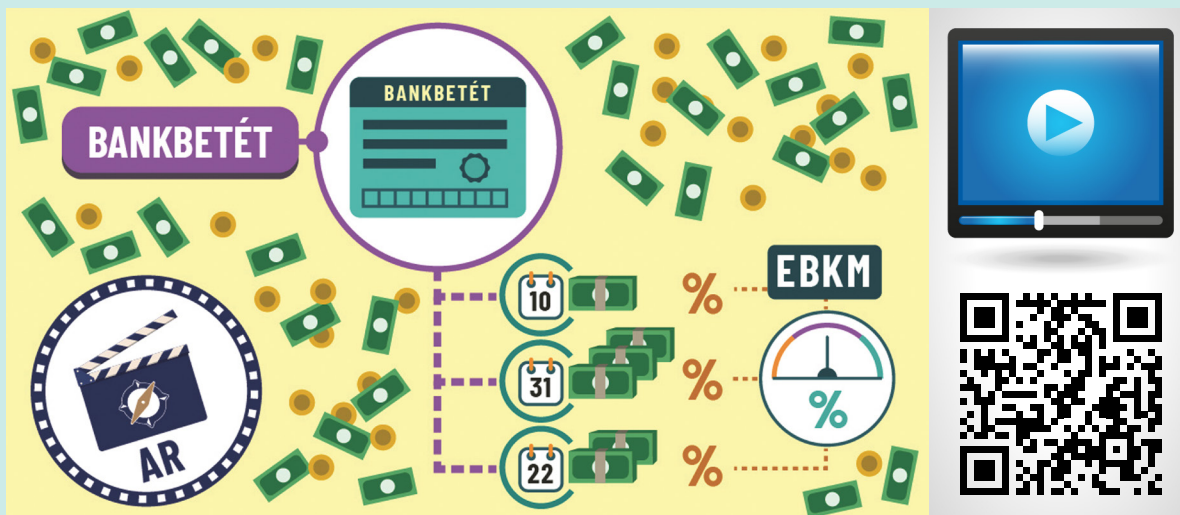
Az előrelátó háztartás úgy gazdálkodik, hogy lehetőség szerint megtakarítása legyen, amiből későbbi kiadásokat finanszírozhat. A havonta megtakarított összegeket érdemes befektetni, hogy hozamot érhessünk el, amely akár képes lehet ellensúlyozni pénzünk infláció miatt csökkenő vásárlóerejét.

- **Rövid távra** (legfeljebb 1 év) az állam által kibocsátott kincstárjegyek, likvid (rövid lejáratú pénzügyi termékekbe fektető) befektetési alapok, banki lekötött betétek jöhetnek szóba.
- **Középtávra** (1-től 4 vagy 5 évig) a kisebb kockázattal járó befektetések, például állam-papírok, kötvénytúlsúlyos befektetési alapok ajánlhatók.
- **Hosszabb távra** (5-től 15-20 évig) a részvénytúlsúlyos befektetési alapok vagy a gyerekek jövőjét megalapozó Babakötvény áll rendelkezésünkre.
- **Húsz évnél hosszabb** időintervallumban már nyugdíjas korunkra gondolunk; az állami nyugdíj kiegészítésére a nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ), a nyugdíjbiztosítás, az önkéntes nyugdíjpénztár és a részvényalapok segíthetnek felkészülni.

Az említetteken kívül természetesen más befektetési lehetőségek is vannak (arany, ingatlan, biztosítások stb.), itt most csak néhány megoldást emeltünk ki.

Fontos hangsúlyozni, hogy befektetés előtt nagyon alaposan szükséges tájékozódni a felmerülő kockázatokról, és ezek tudatában hozni meg a befektetési döntést, hiszen akár veszíthetünk is a befektetett összegből. Fontos továbbá, hogy ne „egy lapra tegyük fel” megtakarított pénzünket, hanem több eszközbe helyezzük el, így a kockázatokat is csökkenthetjük. Ezt nevezzük diverzifikációnak.

A Pénziránytű Alapítvány kisfilmje segít eligazodni a befektetések között:

<https://youtu.be/1o6wmEA9dXQ>

1. feladat

A matematika tantárgyban tanult fogalmak segítségével egészítsd ki a kamatozási módokról szóló hiányos mondatokat úgy, hogy igazak legyenek!

Ha a megtakarított pénzünket bankszámlán tartjuk, és a kapott kamatot mindig felvesszük, akkor ezt kamatozásnak nevezzük. Ha azonban a kamat jóváírásra kerül a számlán, és a kamattal növelt összeg kamatozik tovább, akkor már kamatról beszélünk.

2. feladat

Csoportosítsd a háztartás költségvetésével kapcsolatos fogalmakat a táblázatban a következő oldalon!

a javíthatatlan fagyasztó helyett új vásárlása	húsfogyasztás visszafogása
költségvetési többlet	költségvetési többlet lekötése
ruházati kiadások csökkentése	termosztát lejjebb tekerése
pénzkölcsönzés a szomszédnak a piacinál alacsonyabb kamatra	

Megtakarítások	Befektetések	Egyik sem

3. feladat

Milyen módon fektetnéd be megtakarításaidat? Rendeld egymás mellé a célokat és a befektetési formákat! Egy célhoz többféle befektetést is hozzárendelhetsz.

a)	államkötvények	g)	lekötött betét
b)	Babakötvény	h)	likvid (rövid lejáratú pénzügyi termékekbe fektető) befektetési alapok
c)	biztosítás	i)	nyugdíjbiztosítás
d)	egy éven belüli lejáratú kincstárjegy	j)	nyugdíj-előtakarékossági számla
e)	1–5 éves futamidejű állampapírok	k)	önkéntes nyugdíjpénztár
f)	kötvénytúlsúlyos befektetési alapok	l)	részvényalapok

Cél	Befektetés
Felkészülés az időskorra	
Gyermekvárás 2–4 év távlatában	
Felkészülés a továbbtanulásra (3–4 év)	
Felkészülés betegségre, a munkaképesség csökkenésére	
Felkészülés a nyaralásra	

Lehetséges megoldások költségvetési hiány esetén

Egy háztartás gazdálkodásában nem feltétlenül jelent gondot, ha időnként, egy-egy hónapban deficitet a költségvetés. Ha azonban a hiány rendszeres, és hosszabb távon is meghaladják a kiadások a bevételeket, a család nem fenntartható módon gazdálkodik. Ilyenkor meg kell keresni azokat a megoldásokat, amelyek a hiányt megszüntetik vagy legalább elfogadható szintre mérsékelik. Ennek két útja van: a **bevételek növelése** és/vagy a **kiadások csökkentése**.

1. feladat

Tanulmányozd a szituációkat, és válaszolj a kérdésekre!

A) Egy saját ingatlanjában élő család a lakás felújítására készül. Mindkét szülő napi nyolc (heti 40) órában alkalmazottként dolgozik, a gyerekek még általános és középiskolában tanulnak. Hétvégéik szabadok. A felújításhoz hitelt kell felvenniük, amelynek összes törlesztőrésze – a kamatokat is beleértve – a két szülő együttes keresetének hathavi összegével egyezik meg. Jelentős megtakarításuk nincs, minden nyáron két-három hetet együtt nyaral a család. Rendszeresen járnak moziba, színházba, évente háromszor-négyszer elutaznak hosszú hétvégére. Amíg a törlesztőrészt fizetik, le kellene mondaniuk a nyaralásról, de ezt nem szeretnék – keresik a lehetőséget!

B) Egy háromgyermekes család hosszú idő után végre nyaralni menne. A szülők közül az apa vállalkozó: fuvarozó és háztartásigép-szerelő. Sok szerszáma, gépe van otthoni műhelyben, de megrendelés hiányában csak ritkán használja őket. A szállítmányozás viszont hetente 60 óráját is igénybe veszi. A másik szülő rész-foglalkozású alkalmazott, munkaideje heti 10 óra. A gyerekek közül kettő a felsőoktatásban tanul, a harmadik 11. évfolyamos középiskolás. A tanuláson kívül más kötelezettségük nincs. A vállalkozó szülőnek jelentős adóhátraléka van; amíg azt ki nem fizetik, a nyaralás csak álom lehet.

- 1)** A megadott információk alapján melyik szituációban reális lehetőség, hogy a család tőkejövedelemre tegyen szert? Nevezd meg tőkejövedelem forrását is!

A(z) szituációban a
..... bérbeadásával.

- 2)** Említs meg két spórolási lehetőséget az A) szituációval kapcsolatban!

.....
.....

- 3)** A történetek mely szereplői számára reális lehetőség, hogy többletmunkát vállaljanak? Válaszodat indokold is!

Az A) szituációban és
..... számára.

Indoklás:
.....
.....

A B) szituációban és
..... számára.

Indoklás:
.....
.....

2. feladat

Az egymást helyettesíteni képes termékek és szolgáltatások közül jelöld meg azokat, amelyeknek a fogyasztása a takarékosabb megoldást jelenti az egyén számára!

		Jelölés		Jelölés
1)	500 grammos kovászos fehér kenyér, kézműves		500 grammos kovászos fehér kenyér, gyári	
2)	saját márkás szalámi		márkás szalámi	
3)	5 felnőtt vonattal utazik 200 km-re		5 személy 1 autóval utazik 200 km-re	

A fenti három megoldásból melyik az, amelyik az egyén szintjén olcsóbb, de a társadalmi költsége magas?

3. feladat

Tanulmányozd az alábbi kivonatos (nem teljes körű) adatokat egy család gazdálkodásáról, és válaszolj a kérdésekre!

bankszámla egyenlege március 31-én	78 000 Ft
bankszámla egyenlege április 30-án	45 000 Ft
készpénz április 1-jén	12 000 Ft
készpénzfelvétel bankszámláról áprilisban	150 000 Ft
készpénzes vásárlás áprilisban	131 000 Ft
készpénzben kapott bevétel áprilisban	0 Ft
hitel vagy kölcsönfelvétel	0 Ft

1) Hány forinttal változott a család megtakarítása áprilisban?

2) Mennyi pénzt költött a család a bankszámláról áprilisban?

- a) 34 000 forintot
- b) 150 000 forintot
- c) 184 000 forintot
- d) Ez az adat nem állapítható meg.

3) Legfeljebb mennyi készpénze lehetett a családnak április 30-án?

- a)** 150 000 forint **c)** 31 000 forint
b) 19 000 forint **d)** 33 000 forint

Különböztessük meg a **jólét** és a **jóllét** fogalmát! Míg a jólét pusztán a pénzügyi szempontokat, tehát a fogyasztás mennyiségét (hány pár cipőm van), illetve minőségét (lazac vagy csirkefarhát) méri, addig a jóllét ezen túlmutat, elsősorban az önmagunkkal és környezetünkkel való pozitív kapcsolatot jelenti.

A **tudatos vásárlói magatartás** a garanciája annak, hogy ökológiai lábnyomunk a lehető legkisebb legyen. Vásárlásainkat tervezzük meg, ne engedjünk a hirtelen csábításnak, kerüljük az impulzusvásárlást, keressük azokat az árukat, amelyeket nem kellett nagy távolságokra szállítani.

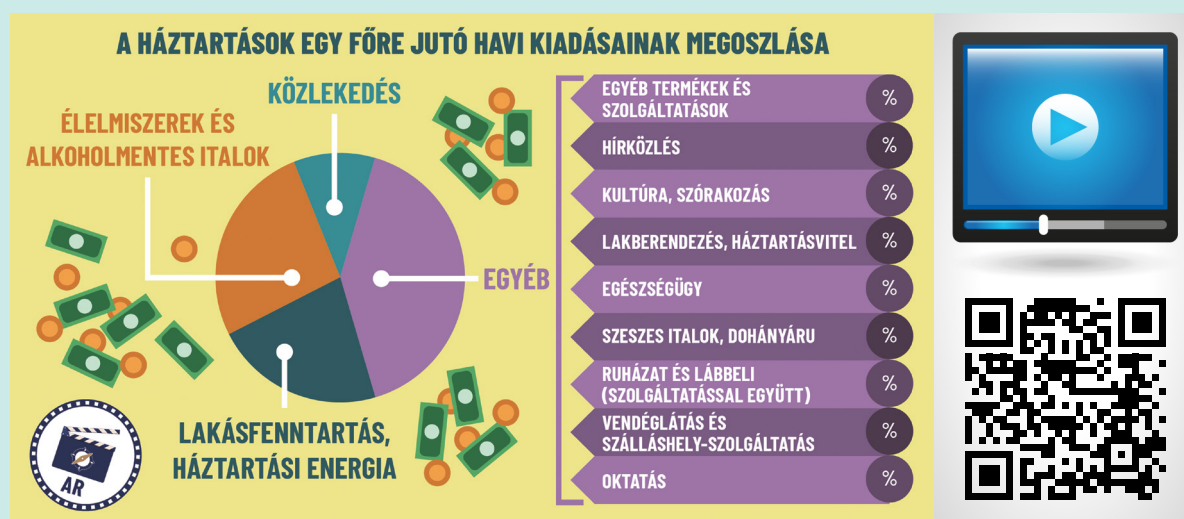

Azok az áruk, amelyek el vannak látva a **fair trade** (méltányos kereskedelem) logójával, lehet, hogy kicsivel többbe kerülnek, de a haszon nem a kereskedelemben, hanem a szegényebb, harmadik világbeli termelőknél csapódik le.

A világháló a gazdálkodás egészen új formáit hozta létre. A **közösségi gazdaság**, a sharing economy lényege a vagyonelemek közösségi megosztása. Az internet megteremtette a lehetőséget azoknak a kapcsolati hálóknak a kialakítására, amelyek biztosítják a folyamatos információáramlást a lehetséges használók és az eszközök birtokosai között. Ezzel javul az eszközök kihasználása, kisebb mennyiség is elegendő a szükségletek kielégítésére, csökkenhetnek a háztartások kiadásai, és kisebbé válik az ökológiai lábnyomunk is. A sharing economy legismertebb példái az Uber, az Oszkár, de vannak kerti szerszámokra, takarítóeszközökre vagy akár barkácsoláshoz szükséges kisépekre szakosodott közösségi platformok is.

Fontos tudni, hogy – a szűkös erőforrások miatt – minden döntésünk egyben lemondás (használdozat) is valami másról. A kiválasztott alternatívától várható hasznot mindig összevetjük a lemondásból eredő veszteséggel, és eszerint döntünk. Ilyenkor jó, ha nemcsak a saját szempontjainkat, de a szélesebb közösségi, társadalmi érdekeket is figyelembe vesszük.

A zöld szemléletű családi költségvetésről ebből a kisfilmből kaphatsz információkat:

<https://youtu.be/18c3f62sLXY>

1. feladat

A képeken látható vagyonelemek, képességek közül melyik alkalmas arra, hogy bevonják a közösségi gazdálkodásba (sharing economy)? Írd a táblázat megfelelő cellájába!

	Személyautó, általában egy vagy két ember megy vele munkába reggelente.
	Kerti kapa, évente egy telken 8-12 napot használgják.
	Falra szerelt cirkó: fűt és melegvizet ad.
	Fogkefe
	Zokni
	Képesség valaminek a megjavítására, elkészítésére, azaz szakértelem.
	Helyhez kötött garázs, üresen áll.

A közösségi gazdálkodásba bevonható	A közösségi gazdálkodásba nem vonható be

2. feladat

Csoportosítsd a gazdasági tényezőket abból a szempontból, hogy hogyan viszonyulnak a közösségi gazdálkodáshoz! Írd a betűjeleket a megfelelő helyre!

a)	helyi termelők előnyben részesítése	g)	főként fosszilis energiahordozók használata
b)	a jólét előnyben részesítése a jóléttel szemben	h)	gyakori impulzusvásárlás
c)	a jólét előnyben részesítése a jóléttel szemben	i)	személygépkocsi rendszeres használata
d)	a profitérdek fő szempontként való figyelembevétele	j)	törekvés a megújuló energiaforrások észszerű használatára
e)	az ökológiai lábnyom csökkentése	k)	tudatos vásárlóként való fogyasztás
f)	főként a közösségi közlekedés igénybevétele	l)	vevőként elsősorban a legolcsóbb áruk keresése
		m)	vevőként a méltányos kereskedelemről származó áruk keresése

A közösségi gazdálkodással jól összeegyeztethető	A közösségi gazdálkodással nem – vagy csak korlátozottan – egyeztethető össze

3. feladat

Töltsd ki a táblázat üres celláit!

Alternatíva	Meghozott döntés	Haszon	Haszonáldozat
Továbbtanulok vagy munkába állok?		A többlettudással, egyetemi végzettséggel magasabb jövedelem érhető el.	

Alternatíva	Meghozott döntés	Haszon	Haszonáldozat
Érettségi feladat-sorokat oldok meg délután, vagy műszakot vállalok a gyorsétteremben?			Holnap délelőtt nem megyek kirándulni, mert meg kell oldanom az érettségi feladatsorokat.
Az összegyűjtött megtakarítást tartsam látra szóló betétben, hogy bármikor hozzá-férhessek, vagy lekössem egy évre?		Egy hónap múlva be tudom fizetni az autóvezetői tanfolyam díját.	

AJÁNLÁSOK AZ ÉRETTSÉGIHEZ

Szóbeli érettségi tételek

Kifejtős témák

1) A pénzügyi tervezés lépései, a pénzügyi tervezés folyamatának ismertetése

Mutassa be a pénzügyi tervezés egyes lépéseit:

- ☐ a célkitűzés kritériumait,
- ☐ az erőforrások felmérésének módját, eszközeit,
- ☐ az alternatívák között történő választás mérlegelési szempontjait,
- ☐ a döntés mechanizmusát és
- ☐ a visszacsatolás szerepét a megvalósításban!

2) A háztartás rendelkezésére álló erőforrások; az erőforrások mobilizációja és fejlesztésük költségei

Ismertesse

- ☐ a munkavégző képesség fenntartásának költségeit, a fejlesztésével kapcsolatos teendőket,
- ☐ a tőkével való gazdálkodás eseteit a különféle tőkejavak figyelembevételével és
- ☐ az idő szerepét a háztartás jövedelemszerző tevékenységében!

Dokumentumelemzés

Az ábra alapján elemezze a tudatos vásárló fogyasztásának jellemző vonásait! A 12 pontból válasszon ki hatot, és részletesen mutassa be azok hatását ökológiai lábnyomunkra, a családi költségvetésre, valamint az adott háztartás fogyasztásának szerkezetére!

Forrás: <https://tudatosvasarlo.hu/a-tudatos-vasarlo-12-pontja/>

PROJEKTMUNKA I.

A magyarországi háztartások gazdálkodása; a különböző jövedelmi ötödökbe (tizedekbe) tartozó háztartások fogyasztási szerkezete, jövedelmeik, megtakarításaik jellemzői

A projektfeladat két fő tevékenységből áll:

- adatok felkutatása a KSH kiadványaiból, illetve honlapjáról a fogyasztásra, jövedelmekre, megtakarításokra vonatkozóan;
- empirikus kutatás, adatfelvétel 2-3 családnál az előbbiekre vonatkozóan.

A munkát az elmélettel és a KSH-adatokkal kell elkezdni, és az így megszerzett ismeretek birtokában kérdőívet kell összeállítani, amit a családok kitöltenek. Végül a válaszok elemzésével a felmért háztartásokat be kell sorolni a KSH szempontjai szerint. A megoldás igényli a tanári vezetést: elsősorban az adatok elérhetőségében, majd a kérdőív összeállításában kell segíteni.

Tartalmi felépítés, szempontok:

- A háztartás mint gazdasági, gazdálkodó egység, az alapfogalmak ismertetése (szükséglet, fogyasztás stb.);
- a KSH megfelelő tábláinak kiválasztása;
- a háztartások bevétele, jövedelmei; a jövedelmi kategóriák meghatározása, létminimum, jólét és jóllét fogalmának körüljárása;
- az elmélet birtokában tartalmilag releváns kérdőív vagy interjúterv összeállítása a megkérdezett családok jövedelmére, fogyasztásának szerkezetére, megtakarításaira, hiteleire stb. vonatkozóan;
- a kérdőívek vagy interjúk feldolgozása, a válaszok összevetése a KSH-adatokkal, következtetések levonása, javaslatok megfogalmazása a családok gazdálkodására vonatkozóan.

PROJEKTMUNKA II.

Egy család gazdálkodásának részletes elemzése a gazdálkodás legalább hat hónapot felölelő nyomon követésével

Ennek a projektfeladatnak a nehézsége abban áll, hogy nagyon precíz és következetes, folyamatos munkát követel meg a kiadások és bevételek állandó és pontos vezetése miatt. A megfelelően hosszú időszor birtokában az érettségiző tanulónak meg kell vizsgálnia, hogy a gazdálkodás mennyiben felelt meg a kitűzött céloknak (fontos, hogy legyenek célok!), és javaslatokat kell megfogalmaznia (természetesen részletes számítással, indoklással alátámasztva) ott, ahol hatékonyabbá tehető a gazdálkodás. A megoldás igényli a tanár vezetését – különösen a háztartási napló folyamatos vezetésére kell ügyelni.

Tartalmi felépítés, szempontok:

- a háztartás mint gazdasági, gazdálkodó egység, az alapfogalmak ismertetése (szükséglet, fogyasztás stb.);
- a későbbi elemzés megkönnyítéséhez a kiadások csoportosítása: lehet saját logika, vagy követhető a KSH által alkalmazott COICOP osztályozás;
- egy háztartási napló formai megszerkesztése papíralapon vagy elektronikusan, ami lehetőséget ad a kiadás pontos megnevezésére és egyben a csoportosításra is;
- a költségvetési célok kijelölése;
- gondoskodás a háztartási napló folyamatos vezetéséről, vezettetéséről;
- a naplóvezetés folyamatában a célok teljesülésének folyamatos figyelése, korrekciók megtétele lehetőség szerint – ezeket a korrekciókat is rögzíteni kell;
- az időszak végén értékelés a célok teljesülésének szempontjából, illetve javaslatok megfogalmazása.

MINDENNAPI ÜGYINTÉZÉS: MUNKAVÁLLALÁS, BANKI ÜGYLETEK, FOGYASZTÓVÉDELEM

A munkavállalás és az állásinterjú

Napjainkban természetesnek tekinthető, hogy a piac változékonysága, a technika és technológia gyors fejlődése időről időre arra készíti vagy kényszeríti a munkavállalókat, hogy ki-
lépjenek a munkaerőpiacra és új állást keressenek. Az álláskeresés akkor lehet sikeres, ha

- össze tudjuk hangolni saját céljainkat a nemzetgazdaság és a vállalkozások igényeivel;
- kiismerjük magunkat a munkaerőpiacon, meg tudjuk találni a számunkra megfelelő álláslehetőségeket,
- megfelelő formában és minőségben el tudjuk készíteni a szükséges dokumentumokat, így különösen a végzettségeinket, kompetenciáinkat és tapasztalatainkat bemutató önéletrajzunkat és a személyes indítékainkat bemutató motivációs levelünket;
- meggyőzően helyt tudunk állni a személyes bemutatkozást szolgáló állásinterjún.

Az álláskeresés sok apró titkát megismerheted a Pénziránytű Alapítvány animációs kisfilmjéből:

<https://www.youtube.com/watch?v=bBpU1jqk0Kw>

Az állásinterjúra vonatkozó legfontosabb jótanácsok:

- Készülj föl leendő munkahelyed történetéből, légy tisztában azzal, mit gyártanak, milyen szolgáltatásokat nyújtanak!
- Nézz utána a neten, jelent-e meg róluk hír, elemző írás, milyen a sajtójuk!
- Ha a cég tevékenysége sajátos szakmai ismereteket igényel, alapszinten tájékozódj erről is. Például ha egy gyógyszergyárba jelentkezel – még ha irodai állásra pályázol is –, tudd, hogy ott a kémia fontos, és legalább annak járj utána, mi a különbség a vegyület és a keverék között!
- A személyes elbeszélgetésre rendezd úgy a külsődet, hogy tükrözze vissza a személyiségedet, ugyanakkor ne riassza el jövőbeli munkáltatódat! Ennek mikéntjéről magadnak kell döntened, de jó, ha megmutatod magad előtte a szüleidnek, barátaidnak.
- Amíg az interjúra várákazol, kapcsold ki a telefonod, és ne vedd elő addig, amíg nem távozol!
- Amikor találkozol a téged interjúztató személlyel vagy személyekkel, hangosan, értehetően köszönj és mutakozz be. Várd meg, amíg kezet nyújtanak neked!

- Az interjú alatt figyelj partneredre, nézz a szemébe. Ha többen vannak, mindig arra figyelj, aki beszél. Ügyelj a nonverbális jelekre, a testbeszédre. Ha valamit nem értettél, nyugodtan kérdezz vissza. Amikor tőled kérdeznek, igyekezz tömören, világosan fogalmazni. A mondandódba sződd bele, amit előzetesen megtudtál a cégről, így láthatja az interjúztató, hogy felkészültél. Kritikát, jobbító javaslatot csak akkor mondj, ha kifejezetten kéri tőled!
- Az interjú végén – ha nem hangzott el – nyugodtan kérdezd meg, mikor és milyen formában kapsz majd értesítést. Elköszönésed is legyen hallható, jól érthető!

1. feladat

Olvasd el figyelmesen a beszámolót, és keresd ki azokat az elemeket, amelyeket szerinted másképp kell megoldani!

Félix meséli barátjának: „Tegnap voltam állásinterjún. Fölkaptam a lyukas farmert, nehogy már strébernek gondoljanak. Egy fiatal csávó fogadott, kicsit zokon vette, amikor tesónak szólítottam, de hát nem értettem a nevét! Volt egy titkárnő is, kérdezte: kávé?, mondtam: persze, de akkor már egy kis sütit is hozzá! Kérdezte a fizetést, mire gondolok, mondtam: úgy 400 ezer körül, mert hát ki is kell jutni ide a világ végére. Aztán mondta, majd értesítenek, én meg mondtam, hogy ne nagyon húzzák az időt!”

Hibás	Javított

2. feladat

Tekintsd át az Europass önéletrajzi formanyomtatvány egyéni készségek és kompetenciák részét, majd oldd meg a feladatokat!

							
Egyéni készségek és kompetenciák							
Anyanyelv(ek)							
Egyéb nyelv(ek)							
Önértékelés	Szövegértés	Beszéd				Írás	
<i>Európai szint (*)</i>	Hallás utáni értés	Olvasás		Tárgyalás	Folyamatos beszéd		
Nyelv							
Nyelv							
Társas készségek és kompetenciák							
Szervezési készségek és kompetenciák							
Műszaki készségek és kompetenciák							
Számítógép-felhasználói készségek és kompetenciák							
Művészi készségek és kompetenciák							
Egyéb készségek és kompetenciák							
Járművezetői engedély(ek)							

1) Mit jelent az önéletrajzi formanyomtatványban a kompetencia kifejezés?

- a) felmérés, értékelés, tanulás
- b) szakértelem, hozzáértés, alkalmasság
- c) kinevezés, beosztás, utasítás

2) A felsoroltak közül jellemzően mit szoktak mellékként csatolni az önéletrajzhoz?

- a) a Kréta rendszerből származó értesítéseket az utolsó tanévből
- b) motivációs levelet
- c) a személyes okmányok fénymásolatát

3) Nevezd meg az Europass önéletrajzi formanyomtatvány részletéből azokat a sorokat, amelyek a táblázatban felsorolt állások betöltéséhez feltétlenül szükségesek!

Betölteni kívánt állás	Kitöltendő rovatok
Animátor egy balatoni üdülőben	
Kőműves egy hazai vállalkozásnál	
Villamosmérnök egy német cégnél	

4) Mit jelent az önéletrajzi formanyomtatványban a készség kifejezés? Karikázd be a helyes választ!

- a) velünk született ösztönös képesség bizonyos cselekvések végrehajtására
- b) mások kívánságaira, érzéseire való odafigyelés képessége
- c) valamely cselekvés vagy cselekvéssor automatikus végrehajtása, amely tanulás és gyakorlás eredményeképpen alakul ki

A munkaszerződés

A Magyarországon jelenleg hatályos jogszabályok – elsődlegesen A munka törvénykönyve – szerint a munkavállaló és a munkáltató között munkaviszony jön létre. A közsférában elhelyezkedők (pl. ügyintéző egy kormányablakban stb.) esetében ezt közalkalmazotti vagy közszolgálati jogviszonynak nevezzük. A munkaviszony munkaszerződéssel jön létre. A munkaszerződés a munkavállalás kötelező kelléke, amit írásba kell foglalni. A munkaszerződésnek vannak kötelező elemei, amelyeket A munka törvénykönyve határoz meg. Ezekről eltérni csak a munkavállaló javára lehet. A következőkben felsoroltakat mindenképpen tartalmaznia kell a munkaszerződésnek:

- **Személyes rész,** azaz név és születési adatok, lakcímadatok, adóazonosító jel / TAJ-szám.
- **A cég adatai.**
- **A munkakör:** Annak a beosztásnak a pontos megjelölése, amiben a munkavállaló majd dolgozni fog a cégnél (pl. junior IT-rendszergazda, szakmai asszisztens stb.).
- **A bérre vonatkozó információk:** Ez lehet havi bér, órabér, teljesítménybér, illetve ezek kombinációja. Bármelyik megoldás legyen is, a munkaszerződésben foglaltak alapján meg kell tudni állapítani, hogyan fog alakulni az alapbér egy-egy hónapban.
- **A munkaviszony tartama:** A munkaviszony lehet határozott idejű, ekkor a munkaszerződésben benne van, hogy pontosan mikor – év, hónap, nap – ér majd véget, de lehet határozatlan idejű is: ez esetben addig marad a munkavállaló a cégnél, amíg ő vagy a munkáltató fel nem mond, vagy amíg nyugdíjba nem megy. Ha a munkaviszony tartama esetleg nincs jelölve a munkaszerződésben, automatikusan határozatlan idejű munkaviszony jön létre.
- **A munkavégzés helye:** A munkaszerződésben meg kell jelölni a pontos földrajzi helyet, ahol a munkavállaló dolgozni fog. Persze az is elképzelhető, hogy több telephelye van a cégnek, és hol itt, hol ott kell majd munkát végezni. A munkaszerződésben ezt is jelezni kell, és meg kell adni a lehetséges helyszínek földrajzi helyét.
- **Munkaidő:** Dolgozni lehet teljes munkaidőben vagy részmunkaidőben. Teljes munkaidőnek számít, ha a heti munkaórák száma 36 vagy több. Ha a részfoglalkozású munkavállaló keresete nem éri el a minimálbért, az csökkenti a nyugdíjjogosultsági időt.
- **Próbaidő:** A munkaszerződés rendelkezhet a próbaidőről, amelynek időtartama legfeljebb 3 hónap lehet. A próbaidő alatt a munkáltató és a munkavállaló is indoklás nélkül felmondhat.

A munkaviszony kezdetét követő 7 napon belül a munkavállalónak írásbeli tájékoztatást kell kapnia a munkáltatótól többek között az alábbiakról:

- napi munkaidő,
- alapbéren kívüli bér és egyéb juttatások,
- a munkabér elszámolásának módja,
- bérfizetés gyakorisága, kifizetés napja,
- a munkakörbe tartozó feladatok,
- szabadság mértéke, számítási módja, kiadása,
- felmondási idő megállapításának szabályai,
- munkáltatói jogkör gyakorlója,
- van-e a munkáltatónál kollektív szerződés.

A munkaszerződésről, a munkaviszonyról részletesebben tájékozódhatsz a Pénziránytű Alapítvány kisfilmjéből:

<https://www.youtube.com/watch?v=yYb7vie8X-Y>

1. feladat

A felsoroltak közül melyek **NEM** kötelező elemei a munkaszerződésnek?

- a) a munkabér meghatározása
- b) a munkahelyen viselt öltözők jellegének meghatározása
- c) a munkaidő pontos kezdetének és végének meghatározása
- d) a munkát közvetlenül irányító vezető nevének közlése
- e) a munkavállaló személyi adatai
- f) a munkavégzés helyének meghatározása

2. feladat

Mikor kell a munkáltatónak megkötnie a munkaszerződést a munkavállalóval?
Karikázd be a helyes választ!

- a) a próbaidő alatt
- b) a próbaidő előtt
- c) a próbaidő leteltével

3. feladat

Olvasd el figyelmesen a munkaszerződést, majd keresd meg azokat az elemeket, amelyek nem a jogszabályban meghatározottak szerint lettek megfogalmazva!

Munkaszerződés,

amely létrejött egyrészről a Nikkelezett Szemmérték Gyártó Vállalat (székhelye: Ursulafürdő, Dioptria utca 999., adószáma: 1234567890) mint munkáltató (a továbbiakban: Munkáltató),

másrészről Szemes Szilárdné (leánykori neve: Rendes Rozina, anyja neve: Kincses Kincső, lakhelye: Ursulafürdő, Optikus utca 888., születési hely és idő: Bubófalva, 2000. december 31., bankszámlaszáma: 11111111-11111111-11111111) mint munkavállaló (a továbbiakban: Munkavállaló) között alulírott napon és helyen az alábbi feltételek szerint:

1. A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a Munkáltató a Munkavállalót jövő hét szerdától határozatlan időtartamú munkajogviszony keretében foglalkoztatja a jelen munkaszerződésben foglaltak szerint.
2. A Munkavállaló munkaköre: értékesítési asszisztens.
3. A Munkavállaló alapbére a vállalat nyereségességétől függően alakul.
4. A Munkáltató a Munkavállaló munkabérét a jelen munkaszerződésben megjelölt bankszámlára történő átutalással köteles megfizetni.

5. A Munkavállaló munkavégzésének helye: a közvetlen vezető utasítása szerint.
6. A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a Munkáltató a Munkavállalót napi 4 vagy napi 6 vagy napi 8 órában foglalkoztatja.
7. A szerződő felek 120 nap próbaidőt kötnek ki. Tudomással bírnak arról, hogy a próbaidő alatt bármelyik fél jogosult a munkaviszony indokolás nélküli, azonnali hatályú felmondással történő megszüntetésére.
8. A Munkáltató tájékoztatja a Munkavállalót arról, hogy személyes adatait a munkaviszonyból eredő, illetőleg ahhoz kapcsolódó jogszabályi kötelezettségei teljesítése érdekében az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról szóló 2011. évi CXII. tv. rendelkezései szerint kezeli. A Munkáltató a Munkavállalóra vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak törvényben meghatározott esetben vagy a Munkavállaló hozzájárulása alapján közölhet.
9. A jelen munkaszerződésben nem szabályozott kérdésekben a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. tv. rendelkezései az irányadók.
10. A szerződő felek a jelen munkaszerződést elolvasást követően mint akaratukkal mindenben megegyezőt helybenhagyólag írták alá.

Kelt: Ursulafürdő, 2024. február 28.

.....
Munkáltató

.....
Munkavállaló

Bekezdés sor-száma	Hiba	Javítás

4. feladat

**Milyen formában kell megkapnia a munkavállalónak a munkaszerződését? Kari-
kázd be az egyetlen helyes választ!**

- a) papíralapon aláírva vagy elektronikusan aláírt iratban
- b) elektronikus levél formájában
- c) valamelyik csevegőplatformon csatolmányban
- d) szóbeli tájékoztatásként

A nem szokványos (atipikus) foglalkoztatás és a home office

Ma már egyre gyakoribb, hogy a munkavállaló nem teljes munkaidőben, nem egy helyen, vagyis nem a szokványos módon végzi munkáját. A teljesség igénye nélkül ilyen atipikus foglalkoztatási forma a részmunkaidő, a munkaidőkeret, az osztott munkaidő, a bedolgozói viszony, a több munkáltató (pl. anya- és leányvállalat) által létesített munkaviszony, az egyszerűsített foglalkoztatás vagy az idenymunka. Lehet továbbá dolgozni munkaviszony nélkül is, megbízási vagy vállalkozói szerződéssel. A nem szokványos foglalkoztatás módjai közül az alábbiakban kiemeljük a legelterjedtebbeket.

■ Távmunka

A távmunkát A munka törvénykönyve is nevesíti, a munkaszerződésben rendelkezni kell róla. Lényege, hogy a munkáltató telephelyétől távol, a munkaszerződésben meghatározott helyen rendszeresen történik a munkavégzés. Nem azonos a koronavírus-járvány idején gyakorivá vált home office-szal, hiszen a távmunkában főszabályként kötetlen a munkarend, vagyis a munkavállaló az idejét maga oszthatja be.

■ Határozott idejű foglalkoztatás

Mivel a szokványos megoldás a határozatlan idejű munkaviszony, a határozott időt is az atipikus foglalkoztatás esetei közé soroljuk. A határozott idejű foglalkoztatás leg-hosszabb tartama öt év lehet; az esetek többségében egy vagy két évre szól az ilyen munkaszerződés.

■ Home office

Az otthoni munkavégzést (home office) A munka törvénykönyve nem nevesíti. Az otthoni munkavégzést a munkáltató engedélyezi. Ilyenkor a munkaidő kötött. Ki kell jelölni egy konkrét részét a lakásnak, az minősül majd a munkavégzés helyének. Ennek akkor van különös jelentősége, ha esetleg valamilyen baleset történik munkaidőben.

1. feladat

Kösd össze a fogalmakat a meghatározásokkal!

Fogalom	Meghatározás
határozott idejű foglalkoztatás	Amennyiben a munkaszerződés külön nem rendelkezik róla, a munkaidőt automatikusan ilyennek kell tekinteni.
határozatlan idejű foglalkoztatás	Szabadon beosztható munkaidő, a lényeg a munka elvégzése határidőre a megfelelő minőségben.
részmunkaidős foglalkoztatás	A munkavégzés nem a munkahelyen történik, de időpontja, helye, a munkaidő beosztása ennek ellenére kötött.
home office	A munkaszerződésben meghatározott munkaidő heti 36 óránál kevesebb.
távmunka	A munkaviszony megszűnésének időpontja a munkaszerződésben nincs meghatározva.
teljes munkaidős foglalkoztatás	A munkaviszony a munkaszerződésben meghatározott időpontban megszűnik.

2. feladat

A munka törvénykönyvéből származó részlet alapján töltsd ki a táblázatot! Az IGEN válaszoknál tegyél X-et, a NEM válaszoknál írd be, mely jogszabályrészlet alapján nem jogszerű az adott magatartás!

A munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt – kivéve ha erre jogszabály feljogosítja – nem tanúsíthat olyan magatartást, amellyel munkáltatója jogos gazdasági érdekeit veszélyeztetné.

A munkavállaló munkaidején kívül sem tanúsíthat olyan magatartást, amely – különösen a munkavállaló munkakörének jellege, a munkáltató szervezetében elfoglalt helye alapján – közvetlenül és ténylegesen alkalmas munkáltatója jó hírnevének, jogos gazdasági érdekének vagy a munkaviszony céljának veszélyeztetésére.

A munkavállaló köteles

- a munkáltató által előírt helyen és időben munkára képes állapotban megjelenni,
- munkaideje alatt – munkavégzés céljából, munkára képes állapotban – a munkáltató rendelkezésére állni,

- c) munkáját személyesen, az általában elvárható szakértelemmel és gondossággal, a munkájára vonatkozó szabályok, előírások, utasítások és szokások szerint végezni,
- d) a munkakörének ellátásához szükséges bizalomnak megfelelő magatartást tanúsítani,
- e) munkatársaival együttműködni.

Az alábbiakban bemutatunk néhány dolgozói magatartást. Döntsd el, hogy a dolgozó viselkedése jogszerű-e A munka törvénykönyve alapján! (NEM válaszni indokolj is!)

Dolgozói magatartás	Jogszerű?	
	IGEN	NEM
Az ügyintéző hajnalig bulizott, munkakezdés előtt már nem volt ideje hazamenni, így jelent meg az ügyfélszolgálati irodában.		
A szerelő zsibbadást érzett a bal karjában, és a főnökének jelezte, hogy fél órát pihenni fog.		
A vezető utasította a takarítót, hogy cseréljen biztosítékot a fali kapcsolótáblában, de ő megtagadta ennek a végrehajtását.		
A pénztáros este elvitt 5000 forintot a pénztárból, mert a pénztárcáját otthon felejtette, és vacsorát kellett vásárolnia a családjának. Másnap reggel a pénzt visszatette anélkül, hogy ezt bárki észrevette volna.		
Az építőmunkás nyilatkozott a híradónak, és elmondta, hogy nem kapnak védősisakot, pedig az jogszabályban előírt kötelezettség lenne.		
A mérnök, aki kevesellte a jutalmát, egy nem zárt körű összejövetelen vállalata termékeit silány minőségűnek nevezte, mert a profit érdekében becsapják a vevőiket.		

Az elvégzett munkáért a munkavállalót munkabér illeti meg. Főszabályként azt mondhatjuk, hogy a bért legalább havi gyakorisággal ki kell fizetni, legkésőbb a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig. A munkavégzésből származó jövedelmekkel kapcsolatos legfontosabb fogalmak:

Személyi alpbér

A munkaszerződésben lefektetett bér, ami meghatározható óradíjban, napi, heti vagy havi illetményben, illetve teljesítménybérben is. Általában bruttó összegként adják meg, amelyből le kell vonni a munkavállalót terhelő személyi jövedelemadót és társadalombiztosítási járulékot. A levonás után megmaradt összeg a nettó személyi alpbér, amelyet megkap a munkavállaló. Óradíj kikötése esetén pl. bruttó 2800 Ft/óra szerepelhet a munkaszerződésben, amiből a havi bér csak hozzávetőlegesen állapítható meg, hiszen a munkaórák száma havonta eltérő, általában 150 és 180 közé esik.

Törzsbér

Alapvetően azonos a személyi alpbérrel, de az adott hónapra vonatkozó pontos értéket tartalmazza. Ha például a munkaszerződésben bruttó 2800 forintos órabér szerepel, és az adott hónapban 21 munkanap volt napi 8 ledolgozott órával, a havi törzsbér $21 \times 8 \times 2800 =$ bruttó 470 400 forint lesz.

Személyi alpbéren felüli bérjuttatások (bérpótlékok)

A személyi alpbért A munka törvénykönyve által előírt különböző pótlékok egészíthetik ki. Ilyen lehet például az éjszakai pótlék, a szabad- vagy pihenőnapra járó pótlék, a műszakpótlék, a túlórapótlék.

Személyi alpbéren felüli bérjuttatások (egyéb, jogszabályban rögzített bérelemek)

Olyan bérelemek tartoznak ide, mint például a rendes és betegszabadságra járó távolléti díj, az ügyeleti és készenléti díjak, de még a felmondási időre járó távolléti díj és az esetleges végkielégítés is.

Személyi alpbéren felüli bérjuttatások (egyéb pénzbeli juttatások)

Ide azokat a bérelemeket soroljuk, amelyeket a munkáltató saját döntése alapján juttat a munkavállalóknak. A teljesség igénye nélkül ilyen a jutalom, a jutalék, a prémium stb.

Nem munkabér jellegű juttatások

A nem munkabér jellegű juttatások közös vonása, hogy adózásuk eltér a munkabérétől. Legismertebb és egyben leggyakoribb képviselői közé tartoznak a cafeteriajuttatások (például a SZÉP-kártyára történő befizetés, a bölcsődei és óvodai költségekhez való munkáltatói hozzájárulás), illetve a különféle költségtérítések (például útiköltség, bérlet, telefonszámla-hozzájárulás stb.).

Havi bruttó kereset

A törzsbér és az összes egyéb bérelem együttes összege, amelyből még nem vonták le a munkavállalót terhelő, államnak járó személyi jövedelemadót és a társadalombiztosítási járulékot.

Havi nettó kereset

A havi bruttó kereset levonásokkal csökkentett összege, vagyis az az összeg, amelyet a munkavállaló ténylegesen megkap. 2024-ben, ha a munkavállalónak semmilyen kedvezménye nincs, és csak az adót és a járulékot vonják le tőle, a havi nettó kereset a bruttó kereset 66,5 százaléka.

A bruttó bért terhelő levonásokról és a társadalmi jövedelmekről ebből a kisfilmből tájékozódhatsz:

<https://www.youtube.com/watch?v=p0yRYs2VSXk>

Kötelező legkisebb munkabér (minimálbér)

Jogszámban meghatározott összeg, amelynél kisebb az egy hónapra járó törzsbér nem lehet. Teljes állás esetén 2024-ben a minimálbér bruttó 266 800 forint.

Garantált bérminimum

Jogszámban meghatározott összeg, amelynél nem lehet kisebb a törzsbére azoknak a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóknak, akik legalább középfokú iskolai végzettséget, illetőleg középfokú szakképzettséget igénylő munkakörökben dolgoznak. 2024-ben a garantált bérminimum bruttó 326 000 forint.

Vállalkozói kivét

Az egyéni vállalkozó saját magának jellemzően havonta fizet bért, amit vállalkozói kivétnek hívnak. Ennek összege megfelel a bruttó keresetnek, és a fent leírtakhoz hasonlóan adózik.

A vállalatok számára a bruttó béren felül többletteleher még a foglalkoztatottak után fizetendő szociális hozzájárulási adó, ami 2024-ben a bruttó kereset 13 százalékát teszi ki. Az egyéni vállalkozóknak a vállalkozói kivét felett ezt az összeget szintén be kell fizetniük a költségvetésbe.

1. feladat

IGAZ vagy HAMIS? Jelöld X-szel!

Állítás	IGAZ	HAMIS
A bruttó bér általában meghaladja a nettó bért.		
A bruttó bért terhelő levonások döntő részét a társadalombiztosítási járulék teszi ki.		
A minimálbért garantált bérminimumnak nevezzük hivatalosan.		
A 25 év alatti munkavállaló alapesetben a bruttó keresetének 81,5%-át viheti haza 2024-ben.		
A 400 ezer forint bruttó keresetű munkavállaló a vállalatának 452 000 „forintjába kerül”.		

2. feladat

A megadott információk alapján válaszolj a kérdésekre!

Dolgos Dani igen jó munkavállalója cégének. 2024 augusztusában 168 munkaórát teljesített, ebből 18 órát vasárnap dolgozott, amikor órabérének a kétszeresét kapja. Órabére a munkaszerződése szerint 3000 forint. Ugyanebben a hónapban jutalmat is kapott, 100 000 forintot. Tudjuk még róla, hogy két gyermeke után a családi kedvezményt is igénybe veszi. Az SZJA ebben az évben 15%, a társadalombiztosítási járulék 18,5%, a minimálbér 266 800 Ft. A családi adókedvezmény 2024-ben egy gyermek után havonta 10 000 Ft, 2 gyermek után 40 000 Ft, 3 vagy több gyermek után 99 000 Ft.

1) Mennyi lesz Dani bruttó keresete augusztusban?

.....

.....

2) Mennyi lesz Dani személyijövedelemadó-előlege augusztusban?

.....

.....

3) Mennyi pénzt kap kézhez Dani augusztusban?

.....

.....

4) Dani glutén- és laktózérzékeny, ezért további adókedvezményben részesülhet, de erről szóló igazolását munkáltatójának még nem mutatta meg. Az igénybe vehető kedvezményről a személyi jövedelemadóról szóló törvény így szól: „A súlyosan fogyatékos magánszemély az adóalapját személyi kedvezménnyel csökkenti. A kedvezmény hónaponként a minimálbér egyharmada száz forintra kerekítve.”

Hány forinttal csökkenthette volna még személyijövedelemadó-előlegét Dani, ha augusztusban igénybe vette volna ezt a kedvezményt is? (Adóalapja az augusztusi bruttó keresete.)

.....

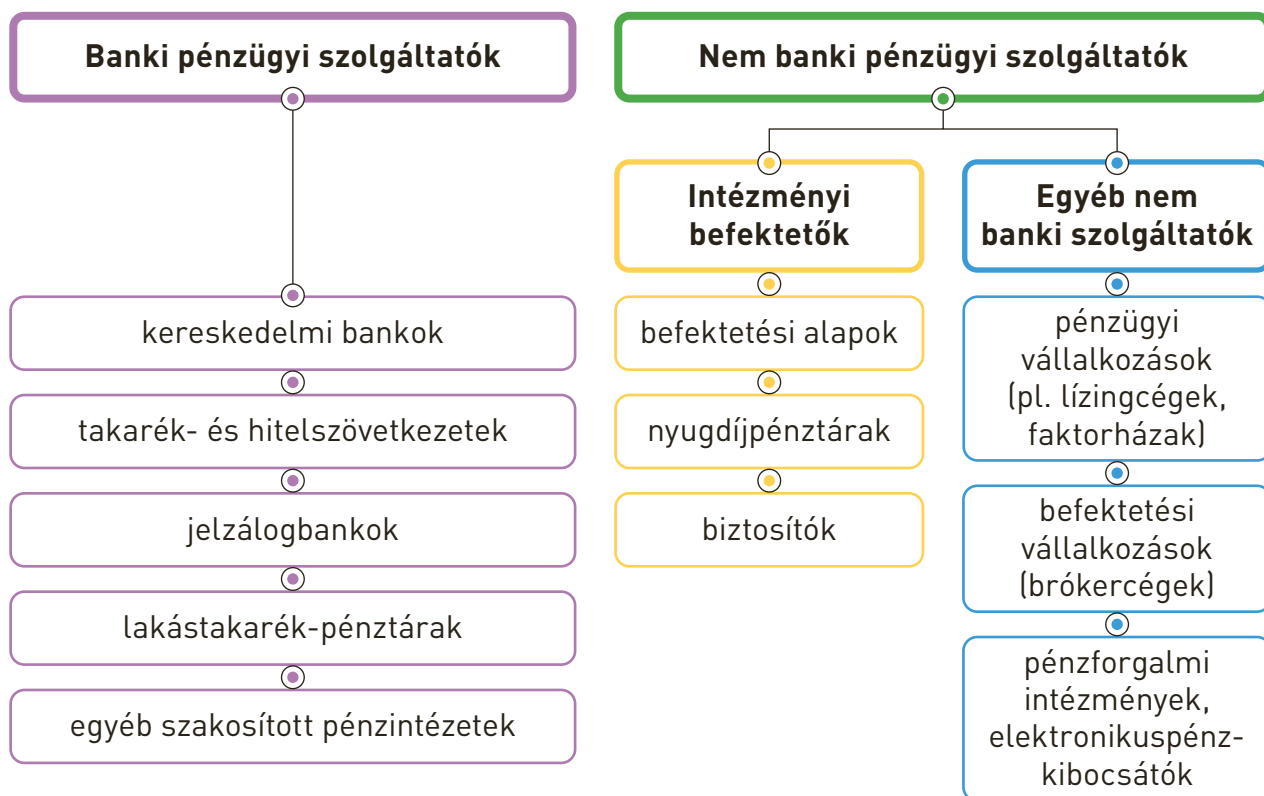
.....

Kapcsolatunk a pénzügyi szolgáltatókkal

Fizetés kártyával, fizetés mobillal, online vásárlás, megtakarítások ügyes elhelyezése: bármit is tennénk a pénzünkkel, szükségünk lesz a pénzügyi szolgáltatókra. De kik is ők?

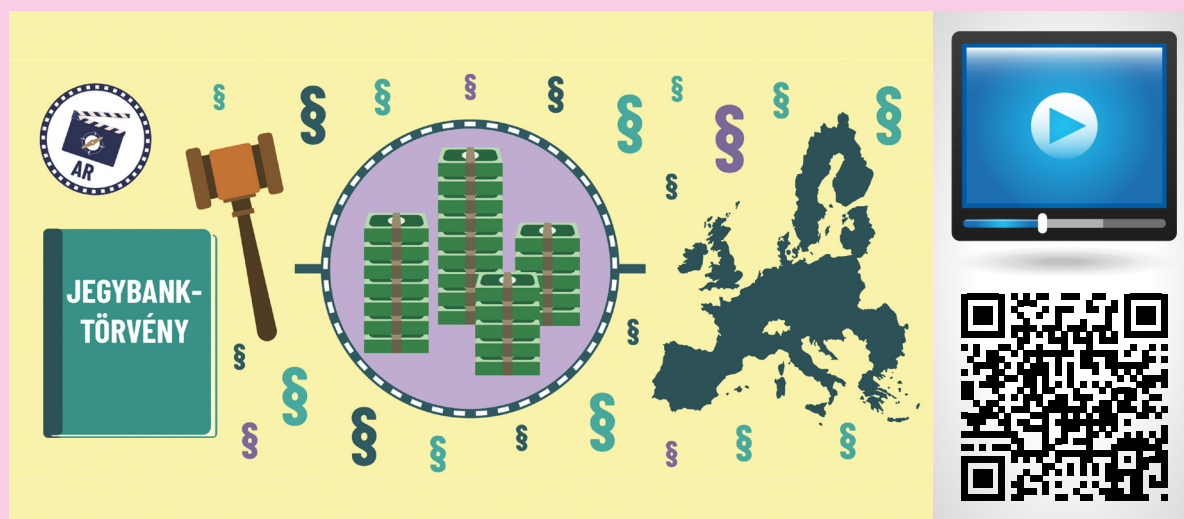
A „hagyományos” pénzügyi szolgáltatókat alapvetően két fő csoportra osztjuk: banki és nem banki szolgáltatókra.

Pénzügyi szolgáltatók csoportosítása

Hazai bankrendszerünk kétszintű, azaz a jegybank (Magyar Nemzeti Bank) vezeti a Magyar Államkincstár és a kereskedelmi bankok számláit, míg a kereskedelmi bankok a vállalkozások, önkormányzatok, különféle kormányzati szereplők és a lakosság bankszámláit kezelik, folyó pénzügyeiket intézik.

A kétszintű bankrendszerrel és a jegybank tevékenységéről ebből az animációs kisfilmből tudhatsz meg részleteket:

https://www.youtube.com/watch?v=DLQI-5_PD9M

Az utóbbi években a pénzügyi szolgáltató szektor rohamos fejlődésen ment át, új típusú szereplők jelentek meg a piacon, amelyek a hagyományos kereskedelmi bankoktól jelentősen eltérő módon nyújtanak pénzügyi szolgáltatásokat. Összefoglaló néven ők a fintech pénzügyi szolgáltatók. Tekintsük át a korábbi és újabb piaci szereplők jellegzetességeit!

Hagyományos kereskedelmi bankok

A hagyományos bankok tevékenysége általában kiterjed a pénzügyi szolgáltatások szinte minden területére, különösen a fizetési és más speciális számlák vezetésére, a betétgyűjtésre, a hitelnyújtásra, a deviza- és valutaváltásra.

Bővebb tájékoztatást nyújt a bankok szerepéről a Pénziránytű Alapítvány animációs kisfilmje:

https://www.youtube.com/watch?v=M4TJewI_C38

A kereskedelmi bankok ügyfelei között – bár üzletpolitikájuktól függően nem azonos súlyllyal – egyaránt megtaláljuk a kisebb-nagyobb vállalkozásokat és a magánszemélyeket is. Általában kiterjedt fiókhálózattal rendelkeznek, hiszen sok ügyfelük számára még fontos a bankfiókban való személyes megjelenés, a banki ügyintézővel való konzultáció. Emellett rugalmasabb, gyorsabb ügyintézészt lehetővé tevő online felületet is biztosítanak, illetve okostelefonokon futó banki alkalmazások használatát is lehetővé teszik. Ugyanakkor ma már a kereskedelmi bankok között is találunk itthon és Európában is olyan szereplőket, amelyek a hagyományostól eltérően alig pár bankfiókot tartanak fenn.

Fintech szolgáltatók

A fintech bankok általában olyan fiatal, innovatív (start-up) pénzügyi vállalkozások, amelyek kezdetben egy-egy – a hagyományos kereskedelmi bankoknál drágán és nehézkesen működő – speciális területre koncentrálnak, majd később működési területeket kibővítik. Ilyen start-upok törtek be először a pénzváltás, illetve a nemzetközi pénzküldés üzletágába, komoly konkurenciát támasztva a kereskedelmi bankoknak.

A fintech pénzintézeteknek általában nincs fiókhálózatuk, jóval kevesebb munkavállalót foglalkoztatnak, mint a hagyományos bankok, így működési költségeik lényegesen alacsonyabbak. Az ügyfelek számára rendszerint csak online ügyintézés lehetséges, amihez még asztali számítógépre vagy laptopra sincs szükség: minden elintézhető az okostelefonokra fejlesztett applikációk segítségével. Az ügyintézésnek ez az újszerű módja, valamint az, hogy az online kapcsolat nem minden esetben érhető el a szolgáltatást igénybe vevők anyanyelvén, bizonyos mértékig behatárolja az ügyfelek körét.

A felhasználók számára vonzó lehet, hogy a fintech neobankok alapszolgáltatásait általában díjmentesen kínálják, díjakat csak bizonyos pluszszolgáltatások igénybevétele esetén számolnak fel. A fintech szolgáltatók az indulást követő néhány éven belül rendszerint bővítik tevékenységi körüket, nyitnak a többi szolgáltatási terület felé. A hagyományos kereskedelmi bankokhoz hasonlóan számlát vezetnek, betétet gyűjtenek, hiteleznek stb., de alapvető működési módjukon nem változtatnak: továbbra is fiókhálózat nélkül, online módban tevékenykednek.

A fintech szolgáltatókról részletesebb tájékoztatást nyújt a Pénziránytű Alapítvány oktatófilmje:

https://www.youtube.com/watch?v=dvhfdH_gc8s

1. feladat

Vesd össze pár szóban a kereskedelmi bankok és a fintech szolgáltatók működési jellemzőit!

Működési jellemző	Kereskedelmi bankok	Fintech szolgáltatók
Fiókhálózat		
Ügyintézés módja		
Ügyintézés időszükséglete		
Dolgozók száma		
Reagálás a piaci igényekre		
Kitől származnak a bevételek?		
Átutalás sebessége 20 millió forintig belföldön		
Átutalás sebessége és pénzküldés külföldre		
Ellenőrzés, felügyelet		
Hazánkban használt nyelv		

2. feladat

Döntsd el, hogy az állítások a jegybankot, a kereskedelmi bankokat vagy mindkettőt jellemzik. Írd a megfelelő betűt az állítások mellé!

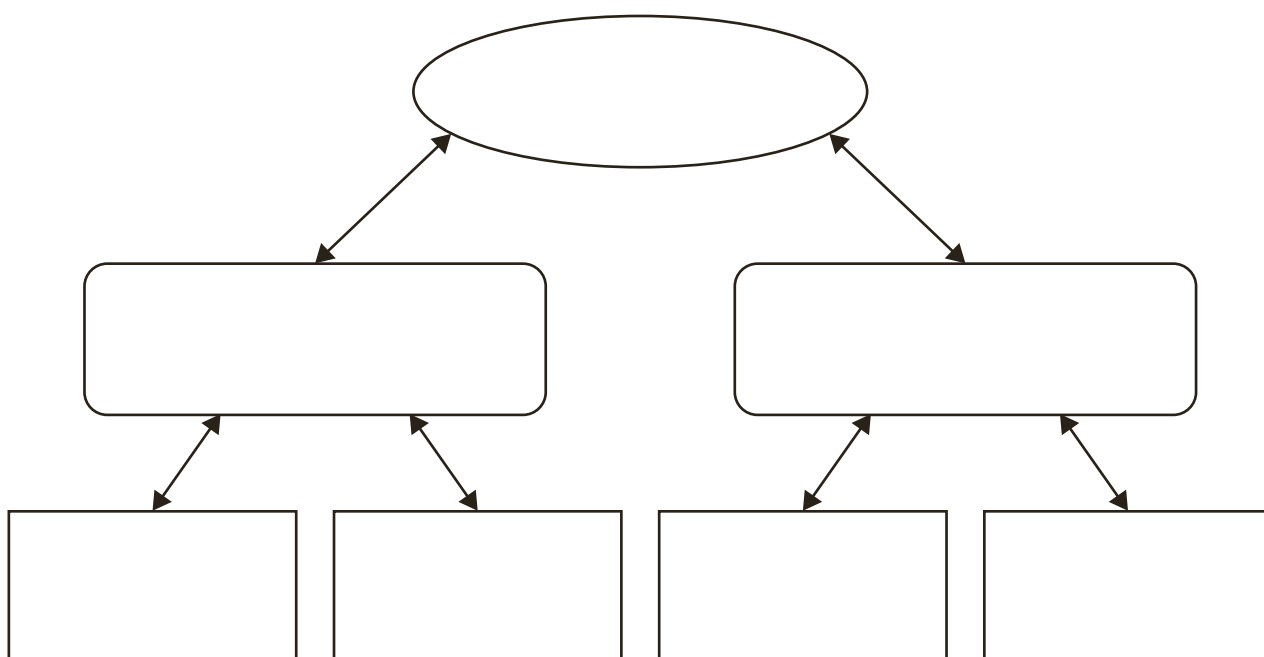
a)	a jegybankra jellemző	c)	mindkettőre jellemző
b)	a kereskedelmi bankokra jellemző	d)	egyikre sem jellemző

Jellemző	Betűjel
Bankjegy-kibocsátási monopóliuma van.	
Az irányadó kamat alakításával képes befolyásolni a kamatszintet a pénzpiacon.	
Betétet lehet nála elhelyezni.	
A háztartásokat és a vállalkozásokat is hitelezi.	
A kártyatársaságokkal együttműködve bankkártyát bocsát ki.	
Dönt az adók felhasználásáról.	

3. feladat

Írd be a kétszintű bankrendszer modelljének megfelelő helyére az alábbi szavakat!

jegybank	háztartás
kereskedelmi bank	vállalat

4. feladat

Válaszd ki az igaz állítást!

- a) Magyarországon a jegybank vezeti a kereskedelmi bankok és a 10 ezer dolgozónál többet foglalkoztató nagyvállalatok számláit, a kereskedelmi bankok pedig a kisebb vállalatok és a háztartások számláit.
- b) Magyarországon a jegybank vezeti a Magyar Államkincstár és a kereskedelmi bankok számláit, a kereskedelmi bankok pedig a vállalkozások és a háztartások számláit.
- c) Magyarországon a jegybank határozza meg a kereskedelmi bankok számára a betéti és a hitelkamatokat, a kereskedelmi bankok pedig vezetik a vállalatok és a háztartások számláit.

Pénzügyi tudatosság a pénzkezelésben

Készpénzmentes fizetési módok

A pénzforgalom egyik része készpénzben, másik – manapság egyre nagyobb – része készpénz nélkül, korszerű fizetési megoldásokkal zajlik a gazdaságban. Utóbbiak használata valamilyen (bank)számlához és/vagy (bank)kártyához kötődik, ami amellett, hogy sokaknak kényelmes, jellemzően környezetkímélőbb fizetési megoldás is, mint a készpénz. A legelterjedtebb készpénzmentes fizetési módok a következők:

■ Átutalás

Az átutalás olyan pénzügyi tranzakció, amelyet egy átutalási megbízással a fizető fél indít el saját számlavezető bankjánál (akár netbankból, akár a bank mobilalkalmazásával). A megbízásban megjelöli a kedvezményezett számlaszámát, nevét, az utalandó összeget, és rövid közleményt is írhat. Az átutalás elsődleges esete az **azonnali fizetés**, amellyel a legfeljebb 20 millió forintos, elektronikus úton indított egyedi belföldi átutalások 5 másodperc alatt teljesülnek az év minden napján 0–24 óráig. Az azonnali fizetési rendszerben a kedvezményezett számlaszáma helyett e-mail-cím, adóazonosító vagy telefonszám is szerepelhet azonosítónak, ha ezek a kedvezményezett fél számlavezető bankja számára ismertek. Emellett egyes esetekben QR-kód beolvasásával is lehet átutalást indítani; ekkor a kód tartalmazza a fizetés indításához szükséges adatokat.

■ Beszedés (korábbi nevén inkasszó)

A beszedési megbízás olyan pénzügyi tranzakció, amelyet az összeg kedvezményezettje indít el számlavezető bankjánál. A megbízásban megjelöli többek között a fizető fél számlaszámát, nevét, a beszedés jogcímét (pl. „villanyszámla”). A beszedési megbízásnak előfeltétele, hogy ennek lehetőségéről a fizető és a kedvezményezett fél előzetesen megállapodjon, és a számlavezető bankok is megkapják tőlük a felhatalmazást.

A beszedési megbízás kifejezetten előnyös pl. a közüzemi számlák megfizetésére, mert

- a szolgáltató feladata, hogy határidőre beszedje tőlünk a fizetendő összeget;
- a szolgáltató minden hónapban automatikusan beszedi a fizetendő összeget;
- nem kell hozzá készpénz, a beszedés bankszámláról történik;
- csak egyszer kell meghatalmazást adnunk számlavezető bankunknak, utána nincs vele több teendőnk.

Fontos tudni, hogy a bankok a kényelmi szolgáltatásért cserébe minimális díjakat számíthatnak fel a fizető féllel szemben.

■ Bankkártyás fizetés

Bankkártyás fizetéskor a számlavezető bankunktól kapott bankkártya segítségével azonosítjuk magunkat, és ezzel lehetővé tesszük, hogy a kedvezményezett tranzakció-kérést indítson a számlánkhöz, és megkapja az eladott termék vagy szolgáltatás vételárát. **Jelenléti (nem online) vásárlás** esetén technikailag ezt a kártyába épített és a telefonjainkban is megtalálható NFC-chip (Near Field Communication) teszi lehetővé. A kártyaadatok telefonba való rögzítése (a kártya digitalizációja) esetén tehát a mobilunkkal is tudunk fizetni.

Online vásárlás esetén a kártyaadatok megadása már nem elegendő önmagában. Az erős ügyfélhitelesítés követelményei miatt a kártyaadatokon túlmenően egy további azonosítási faktor is szükséges annak igazolására, hogy valóban mi akarunk fizetni. Ez lehet tudásalapú, például a jelszavunk beírása, birtoklás típusú, például egy SMS-ben kapott kód, vagy biológiai típusú azonosítás, mint az ujjlenyomatunk odaérintése.

Fontos tisztában lenni azzal, hogy bár a több faktoros azonosítás online környezetben gyakrabban fordul elő, találkozhatunk vele fizikai környezetben is, például akkor, amikor a PIN-kódunkat meg kell adnunk.

■ Fizetési kérelem

A fizetési kérelem egy mobil- vagy netbankon keresztül elküldött üzenet arról, hogy a fizető fél – a fizetési kérelemben címzettnek nevezik – fizessen meg a részünkre egy meghatározott összeget. A kérelem önmagában még nem jár pénzmozgással, és semmilyen kötelezettséget nem ró a fizető félre, aki szabadon dönthet arról, hogy mit kezd vele: elutasítja, figyelmen kívül hagyja vagy jóváhagyja. Utóbbi esetben a jóváhagyást követően elindul egy azonnal teljesülő átutalás. Más szóval ilyenkor azonnali utalásként megy el a pénz, utólag nincs lehetőség visszavonni a tranzakciót.

■ Különféle fizetési platformok, fintech fizetési szolgáltatók

Ma már nemcsak a hagyományos bankok, hanem – általában start-up vállalkozásként indult – fintech fizetési szolgáltatók is kínálnak számlás és/vagy kártyás fizetési lehetőségeket. Az interneten történő online vásárlás legnagyobb veszélyforrása, hogy a webáruházaknak meg kell adnunk bankkártyánk adatait. Ennek kockázatát minimalizálják a webkártyák vagy azok a fizetési platformok, online felületek, amelyek lehetővé teszik, hogy kártyaadatainkat ne kelljen megadnunk a webáruházaknak: elegendő, ha csak egyetlen online fizetési szolgáltató ismeri őket. Ezek a fizetési szolgáltatók, illetve az általuk alkalmazott megoldások általában a következő nagyobb csoportokba sorolhatók:

- Az első típus, amikor pénzt tartunk a szolgáltatónál vezetett **számlán**, és az internetes vásárlásainkat erről a számláról fizetjük. Ez a számla alapértelmezésben vásárlásra használható, de alkalmas arra is, hogy pénzt küldjünk barátainknak, rokonainknak. A számlára általában utalással juttatunk pénzt a bankszámlánkról. Ez a megoldás tudatos odafigyelés esetén azért biztonságos, mert a fizetési szolgáltatónál vezetett számlán mindig csak annyi pénzt tartunk, amennyi az adott vásárláshoz szükséges.

- A második típus a **digitális pénztárca**. A fizetési szolgáltatónál ilyenkor nem vezetünk számlát, hanem csak a kártyaadatainkat adjuk meg. Ha az internetes vásárlást ezen a szolgáltatón keresztül bonyolítjuk, ő vesz részt a tranzakció lebonyolításában, csak ő ismeri a kártya- és számlaadatainkat, így kisebb az esély arra, hogy illetéktelenek jutnak érzékeny adatok birtokába.
- A harmadik típus az előző kettő kombinációja: a szolgáltatónál számlát is vezetünk és a kártyaadatainkat is megadjuk. Biztonság szempontjából a kockázat ugyanaz, mint az előző esetekben.

Bármelyik megoldást választjuk is, mindenképpen előnyös, hogy érzékeny kártyaadatainkat csak egyetlen szolgáltatónak kell megadnunk, ami jelentősen csökkenti a kockázatokat. Az adott platformra regisztrálva általában egyéb kényelmi szolgáltatásokat is igénybe vehetünk. Ezekért a szolgáltatásokért, bár vannak közöttük ingyenesek is, rendszerint csekély díjat is felszámítanak. A fizetések a vásárlók számára általában díjmentesek, az eladók számára a szolgáltatók rendszerint díjat számítanak fel.

Fontos tudni, hogy ha pénzünket az MNB által felügyelt hazai bankban tartjuk, egy esetleges bankcsőd esetén az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA) 100 ezer eurónak megfelelő forintösszegig kártalanítja a betéteseket. A fintech szolgáltatóknál elhelyezett pénzünkre (betéteinkre) jellemzően nem érvényes az OBA védelme, kivéve ha a szolgáltató az MNB által felügyelt bankká válik Magyarországon.

1. feladat

Egészítsd ki az állításokat a megadott kifejezések közül választva!

plasztik bankkártya	készpénzáttutalási megbízás	
készpénzutalvány	mobilfizetés	
betétek	hitelek	készpénzben
nyeresége	valutában	vesztesége

- 1) A pénzforgalom lebonyolítása történhet
..... vagy készpénzkímélő megoldásokkal.
- 2) Magyarországon a készpénzkímélő megoldások közül jelenleg a
..... a legelterjedtebb, de rohamosan nő az okos telefonba digitalizált bankkártyával történő aránya.
- 3) Bár a „sárga csekk” hivatalos neve
..... teljesíthető bankkártyával is.

2. feladat

Írd a fizetési mód betűjelét a meghatározásokhoz! Van olyan meghatározás, amelyhez több fizetési módot is hozzárendelhetsz.

a)	átutalás	c)	fizetési kérelem
b)	bankkártyás fizetés	d)	beszedés (inkasszó)

	Meghatározás	Betűjel(ek)
1)	A tranzakciót az összegre a kedvezményezett kezdeményezi.	
2)	A tranzakciót a fizető fél kezdeményezi.	
3)	A kedvezményezett fizetési kezdeményezését a fizető fél figyelmen kívül hagyhatja.	
4)	A közüzemi számlák fizetésére jól használható megoldás.	
5)	Akár 5 másodpercen belül teljesülhet.	
6)	Fogadó eszköze lehet POS-terminál.	

3. feladat

A rendelkezésre álló információk alapján oldd meg a feladatot!

Egy bankszámlaszerződés az átutalásokra vonatkozóan a következőket tartalmazza:

- Havonta az első három átutalás díjmentes.
- Minden további utalás díja az átutalt összeg 0,3 százaléka, de legalább 45 forint.

A 2024 májusi bankszámlakivonat az alábbi utalásokat tartalmazta:

május 3-án	16 000 forint	május 21-én	19 000 forint
május 9-én	8000 forint	május 23-án	11 000 forint
május 17-én	12 000 forint	május 29-én	17 000 forint

Mennyi volt az átutalások díja 2024 májusában?

Az átutalások díja 2024 májusában forint volt.

4. feladat

Olvasd el a szituációkat, és tegyél javaslatot, milyen fizetési szolgáltatón keresztül és milyen módon teljesítenéd online vásárlásaid ellenértékének megfizetését. Választásodat indokold is! (Technikailag többféle megoldás is létezik minden esetben, ezek közül a legcélszerűbbet válaszd ki.)

- 1) 18 év alatti, bankszámlával és bankkártyával nem rendelkező középiskolás fiatal vagy, aki szokott online vásárolni, de a pénzt a szülei biztosítják ehhez, minden alkalommal külön.

Fizetési szolgáltató típusa:

.....

Fizetési mód:

.....

Indoklás:

.....

.....

- 2) 18 év alatti, bankszámlával és bankkártyával rendelkező középiskolás fiatal vagy, aki szokott online vásárolni, és rendszeresen (havonta) ösztöndíjat kap átutalással.

Fizetési szolgáltató típusa:

.....

Fizetési mód:

.....

Indoklás:

.....

.....

- 3) 18 év alatti, bankszámlával és bankkártyával rendelkező középiskolás fiatal vagy, aki szokott online vásárolni, és rendszeresen (havonta) zsebpénzt kap készpénzben.

Fizetési szolgáltató típusa:

.....

Fizetési mód:

.....

Indoklás:

.....

.....

Aki tudatos, tervez. Gondol a jövőre, ezért megtakarít, és a megtakarításait úgy próbálja elhelyezni, hogy pénze ne veszítsen az értékéből, sőt ha lehet, még gyarapodjon is. Pénzügyi jövőnk tudatos tervezése több szinten lehetséges.

1. szint: megtakarítás

Nem költjük el az összes pénzünket, jövedelmünk egy részét félretesszük későbbre.

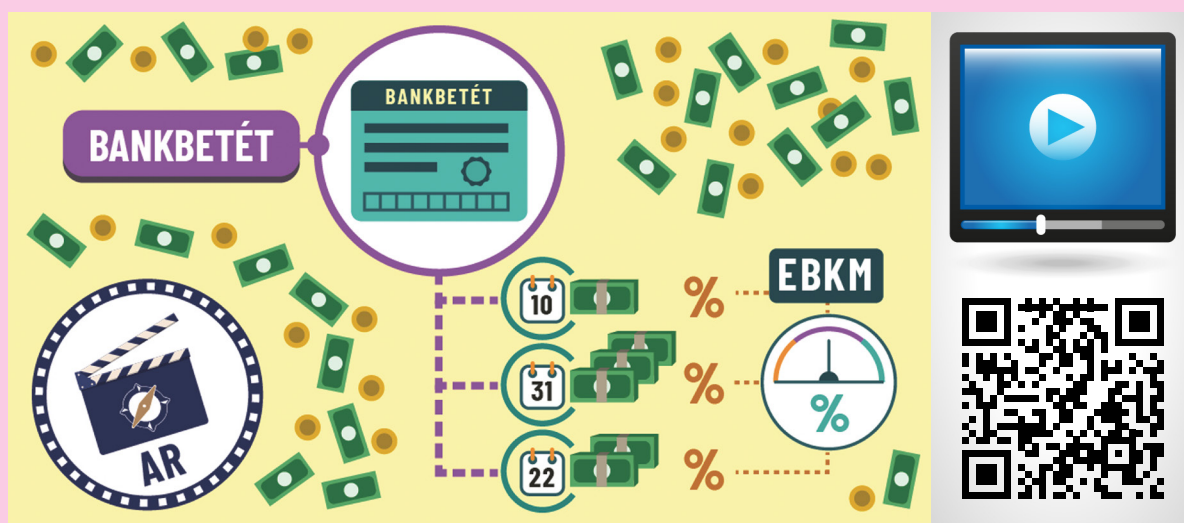
2. szint: öngondoskodás, biztosítások

Az időskorra, betegségekre, váratlan eseményekre gondolva biztosítást köthetünk, hogy a pénzügyi kockázatokat csökkentsük, megélhetésünk életünknek ezekben a szakaszaiban is biztosítva legyen. Ide sorolhatjuk például az önkéntes nyugdíj- és egészségpénztárakat vagy a különféle élet- és vagyonbiztosításokat.

3. szint: befektetések

A befektetésekkel megőrizhetjük pénzünk vásárlóértékét, sőt infláció fölötti hozamot – szakkifejezéssel élve pozitív reálhozamot – is elérhetünk. A pénzügyi befektetések persze bizonyos kockázatokkal is együtt járnak, amiket minden esetben mérlegelni szükséges döntéshozatal előtt. Fontos továbbá, hogy „ne egy lapra tegyük fel”, hanem több eszközbe helyezzük el megtakarított pénzünket, így csökkentve a kockázatokat. Ezt nevezzük diverzifikációnak.

A befektetési lehetőségek áttekintését segíti a következő kisfilm:

<https://youtu.be/1o6wmEA9dXQ>

A befektetéseknél érdemes néhány alapvető szabályra odafigyelni:

- Ne tartsuk egy helyen, egyféle befektetésben teljes megtakarításunkat: álljunk több lábon!
- Minél nagyobb a hozamlehetőség, annál nagyobb a kockázat.
- A befektetés futamideje, elérhető hozama és a kockázat között szoros összefüggés van.

Az összefüggés megértését segíti az alábbi kisfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=bCYBMzMupwY>

A Magyarországon felügyelt bankokba és a befektetésekre helyezett pénzeket védi az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA), illetve az Országos Befektetővédelmi Alap (BEVA). Előbbi a bankbetéteket, utóbbi a befektetéseket védi, ha a szolgáltató a saját hibája miatt nem tudná a nála elhelyezett pénzt vagy a hozamot kifizetni. A védelem bankszámlánként és befektetésenként 100 000 eurónak megfelelő forintösszegig terjed.

1. feladat

Töltsd ki a következő oldalon található táblázatot: találd meg a felsorolt értékpapírok meghatározását és hozamát, majd rendezd őket kockázat szerint növekvő sorrendbe! Szükség esetén hívd segítségül valamelyik internetes keresőt!

Értékpapírok	
vállalati kötvény	részvény
kincstárjegy	államkötvény
Meghatározások	
Az értékpapírt kibocsátó vállalkozásban tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező, forgalomképes értékpapír.	
Rövid, egy éven belüli futamidővel kibocsátott diszkont állampapír.	
Hosszú, egy éven túli futamidővel kibocsátott értékpapír, amelynek bevétele a központi költségvetésbe folyik be.	
Valamely piaci szereplő nem banki hitel jellegű forrásbevonása akár néhány éves futamidővel is.	
Hozamok	
osztalék	vételi árfolyam és névérték különbsége
kamat mínusz kamatadó	kamat kamatadó nélkül

Kockázat mértéke	Értékpapír	Meghatározás	Hozam
1.			
2.			
3.			
4.			

2. feladat

Fejezd be a mondatot, karikázd be a helyes megoldást!

Ha egy értékpapír kibocsátója a szokásosnál magasabb hozamot kínál, akkor...

- a) azt minden körülmények között érdemes megvenni.
- b) az a szokásosnál nagyobb kockázatot jelent.
- c) azt sohasem érdemes megvenni.
- d) az a szokásosnál kisebb kockázatot jelent.

3. feladat

Olvasd el figyelmesen a Babakötvényre vonatkozó információkat, majd válaszolj a kérdésekre!

„A Babakötvény jellemzői:

- Futamideje a kibocsátás napjától számított 19 év.
- Alapcímlete 1,- Ft, tehát akármilyen kis összeggel megvásárolható.

- Változó kamatozású állampapír, így hosszú távon biztosítja a befektetett összeg értékállóságát.
- Az éves kamat mértéke a kamatbázis és a kamatprémium értékének összegével egyenlő.
- A kamatbázis megegyezik a kamat megállapításának évét megelőző naptári évre vonatkozóan a KSH által közzétett éves átlagos infláció (fogyasztói árindex) százalékos mértékével.
- A kamatprémium mértéke 3%.
- A kamat Start értékpapírszámlán történő jóváírása évente február 1-jén történik.
- Az éves befizetések 10%-ának megfelelő, de maximum 12 000 forint összegű támogatás is jóváírásra kerül."

Forrás: <https://www.allampapir.hu/allampapirok/BABA/>

1) Hány forint támogatás kerül jóváírásra egy évben a Start értékpapírszámlán, ha a havi befizetés 8 000 forint volt?

a) 8000 forint	c) 10 200 forint
b) 9600 forint	d) 12 000 forint

2) Mennyi volt a Babakötvény éves kamata 2023-ban, ha a 2022-es infláció 14,5% volt?

a) 3%	c) 14,5%
b) 11,5%	d) 17,5%

3) Mikor került sor a 2022-es év kamatának jóváírására?

..... év hónap napján.

4. feladat

Mit nevezünk értékpapírszámlának? A kérdés megválaszolásában segíthet az alábbi kisfilm megtekintése. Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

<https://www.youtube.com/watch?v=nMExxeHemZw>

- a) Értékpapír vételekor az eladó állítja ki, tartalmazza az értékpapír árát, mennyiségét, a fizetés módját és határidejét.
- b) Az értékpapírszámlát a tőzsde adja minden adásvétel után.
- c) Az értékpapírszámla egy igazolás a vételárban megfizetett adóról.
- d) Az értékpapírszámla a pénzügyi szolgáltatónál nyitott számla, amely a vásárolt értékpapírok nyilvántartására szolgál.

Az ember gyakran kerülhet olyan helyzetbe, amikor nincs elég pénze egy régóta vágyott termék megvásárlására vagy egy fontos cél megvalósításának fedezésére. Számos váratlan eseményhez pluszforrásra lehet szükség, vagy épp a továbbtanuláshoz, az életminőség javításához válik nélkülözhetetlenné az anyagi segítség. A hitelek biztonságosan kezelhetők, ha betartunk néhány alapszabályt.

- Hitelhez csak akkor folyamodjunk, ha valóban elkerülhetetlenül szükséges! Lakásvásárláshoz rendszerint nélkülözhetetlen, de nyaralni ne hitelből menjünk, inkább várjuk meg, amíg összegyűlik rá a pénz.
- Vegyük számba jövőbeni jövedelmeinket, hiszen a hitel előrehozott vásárlás, vagyis már most elköltjük azt a pénzt, amit csak később fogunk megkeresni. Százszázalékos biztonság nincs, de ha az átlagosnál bizonytalanabb a következő évek várható pénzbevétele, inkább várjunk a hitelfelvétellel.
- A hitellehetőségek összehasonlítására használhatunk internetes kalkulátort (például az MNB Pénzügyi Navigátor hitel- és lízingtermék-választó alkalmazását), vagy igénybe vehetjük szakember segítségét. A teljeshiteldíj-mutató (THM) összehasonlíthatóvá teszi a különböző hiteltermékeket.
- Igaz, hogy a hosszabb futamidő több pénz visszafizetésével jár, ugyanakkor a havi törlesztőrészek alacsonyabbak. Nem mindegy, hogy 200 000 vagy 120 000 forintot kell egy-egy hónapban törleszteni. A hitelfelvevők védelme érdekében a Magyar Nemzeti Bank úgynevezett adósságfék-rendeletet alkotott: a jövedelemarányos törlesztési mutató (JTM) például nem engedi, hogy az adósok a jövedelmükhöz képest túlzott terhet vállaljanak. Számítási módja egyszerű:

$$JTM = \frac{\text{törlesztőrészlet}}{\text{havi nettó jövedelem}} \times 100$$

A hitel vagy megtakarítás kérdéskörét foglalja össze ez az animáció:

<https://www.youtube.com/watch?v=mzUWAtf9DR0>

A hitelpiacon sokféle hitelterméket kínálnak a pénzügyi szolgáltatók. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül említünk meg néhányat ezek közül.

Célok, problémák, amelyeket hitellel kívánunk megoldani	Mennyi pénzre lenne szükség?	Ez a hiteltípus jelentheti a megoldást	Várható (jellemző) futamidő	Feltételek
Szabadon felhasználható pénzre lenne szükség.	50 ezer – 1,5 millió Ft	Folyószámla-hitel	néhány hét, 1-2 hónap	Bankszámlára utalt rendszeres havi jövedelem szükséges hozzá (aminek a többszöröse lehet a hitel maximális összege).
	100 ezer – 5 millió Ft	Személyi kölcsön	1–6 év	Bankszámlára utalt rendszeres havi jövedelem szükséges hozzá; adóstárs bevonását vagy életbiztosítás kötését a bank előírhatja.
	50 ezer – 1 millió Ft	Hitelkártya	pár naptól 1-3 év	Bankszámlára utalt rendszeres havi jövedelem szükséges hozzá. A hitelkerethez maximum 45 napos kamatmentes időszak kapcsolódhat.
	1–40 millió Ft	Szabad felhasználású jelzáloghitel	1–20 év	A hitel fedezete az ingatlan, amelynek becsült értéke alapján a bank ad ajánlatot a felvehető hitel maximális összegére.
Áruvásárlás	20 ezer – 1,5 millió Ft	Áruhitel	1-2 év	Havi fix jövedelem szükséges hozzá.
Gépjármű-vásárlás	500 ezer – 20 millió Ft	Gépjárműhitel	1–7 év	A hitel felvételéhez önerő szükséges. A hitel fedezete a gépjármű.
Lakásvásárlás, -építés, -felújítás stb.	2–70 millió Ft	Lakáshitel	1–30 év	Legalább a minimálbért elérő havi jövedelem szükséges hozzá. A hitel fedezete az ingatlan, amelynek becsült értéke alapján a bank ad ajánlatot a felvehető hitel maximális összegére.

Érdemes külön tárgyalni a továbbtanuláshoz szükséges diákhitel-konstrukciókat. A piaci hitelekhez képest nagyon kedvezményes vagy akár 0%-os THM-mel felvehető diákhitelek a szakképzésben vagy a felsőoktatásban tanuló hallgatók támogatására szolgálnak. A diákhitelek típusai a következők:

■ Diákhitel1

Az egyetemi hallgatók lakhatását, megélhetését segítő szabad felhasználású hitel, amelynek kamata 2024-ben 7,99%. A hitel összege havonta a 150 000 forintot is elérheti, törlesztését csak az egyetem befejezése után kell megkezdeni, a törlesztőrészlet igazodik a jövedelemhez.

■ Diákhitel2

A hitel kamata 0%, de csak a tandíj finanszírozására fordítható. Törlesztése a Diákhitel1-hez hasonlóan történik.

■ Képzési Hitel

A Képzési Hitelt a szakképzésben részt vevők vehetik igénybe a képzési költség finanszírozására. Kamata, akárcsak a Diákhitel2-é, 0%. Törlesztése az iskola befejezése után havi egyenlő részletekben történik 1–10 éves futamidőben az adós választása szerint.

A hitelekkel kapcsolatos alapvető fogalmakat, így a törlesztést, a teljeshiteldíj-mutatót és az adósságféket mutatja be ez a három animációs kisfilm:

hiteltörlesztés:

<https://www.youtube.com/watch?v=zP5Dk04qCJ8>

THM:

https://www.youtube.com/watch?v=l2_WWPo1-AY

adósságfék:

<https://www.youtube.com/watch?v=FpaBFCp4sA8>

1. feladat

Olvasd el figyelmesen a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény részletét, majd válaszolj a kérdésekre!

Pénzügyi szolgáltatás a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, devizában vagy valutában:

- betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól történő elfogadása,
- hitel és pénzkölcsön nyújtása,

- pénzügyi lízing,
- pénzforgalmi szolgáltatás nyújtása,
- valutával, devizával – ide nem értve a pénzváltási tevékenységet – történő kereskedelmi tevékenység,
- pénzügyi szolgáltatás közvetítése.

Pénzügyi intézmény a hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás.

Pénzügyi szolgáltatást – ha törvény eltérően nem rendelkezik – kizárólag pénzügyi intézmény végezhet.

1) Válaszd ki azokat az elemeket, amelyek az üzletszerű tevékenység kritériumai lehetnek! Karikázd be a két helyes válasz betűjelét!

a) alkalomszerű tevékenység	c) pénzbevételre való törekvés
b) nyereségszerzési cél	d) rendszeres tevékenység

2) A jogszabály betartásával nyújthatnál-e pénzkölcsönt szomszédodnak vagy barátodnak egyszeri alkalommal? Válaszodat indokold is meg!

- a) Igen, mert
-
- b) Nem, mert
-

2. feladat

Párosítsd a megfelelő hitelfajtát a vásárlási célhoz. Egy célhoz csak egy hitelfajtát rendelj!

folyószámlahitel	személyi kölcsön
lakáshitel	Diákhitel1
	áruhitel

Vásárlási cél	Hitelfajta
Új hűtőszekrényre van szükség.	
Albérlet kell az egyetemista gyerekeknek.	
Élelmiszervásárlás a hónap utolsó napján, amikor elfogyott a pénz a számláról.	
Lakásfelújításra készül a család.	
Összetört a szemüveg, sürgősen kell egy új.	

3. feladat

Olvasd el figyelmesen a jövedelemarányos törlesztőrészlet-mutatóról (JTM) szóló 32/2014. számú MNB rendelet két rövid részletét, és válaszolj a kérdésekre!

„Amennyiben az ügyfél, illetve adóstársak esetén az ügyfelek összesített igazolt havi nettó jövedelme alacsonyabb, mint hatszázezer forint, a JTM hitelkérelem-elbíráláskori értéke nem haladhatja meg forinthitel nyújtása esetén az 50%-ot...”

„Amennyiben az ügyfél, illetve adóstársak esetén az ügyfelek összesített igazolt havi nettó jövedelme eléri vagy meghaladja a hatszázezer forintot, a JTM hitelkérelem-elbíráláskori értéke nem haladhatja meg forinthitel nyújtása esetén a 60%-ot...”

- 1) Ha egy házaspár egyik tagjának nettó jövedelme 220 000 forint, a másiké 260 000 forint, és házastársakként egyben adóstársnak is minősülnek, legfeljebb mekkora lehet a havi törlesztőrészletük?
.....
- 2) Mekkora nettó jövedelemmel rendelkezik az az adós, aki az adósságfék-szabályozást maximálisan kihasználva 312 000 forintot törleszt havonta?
.....

Fogyasztóvédelem termékek, szolgáltatások esetében és a pénzügyi szolgáltatások területén

A szükségleteinket kielégítő termékeket mindannyian üzletekben vagy online vásároljuk – és időnként kiszolgáltatottnak érezhetjük magunkat. Fogyasztói igényeink érvényesítését egyrészt közvetlenül, vásárlóként gyakorolhatjuk, másrészt a fogyasztóvédelem intézményei, jogszabályai is támogatnak minket. A fogyasztóvédelmi hatóság a termékek minőségét, összetételét, csomagolását éppúgy ellenőrizheti, mint a termékekre kötelezően felkerülő jelölések meglétét vagy a termék árát. Ellenőrzi emellett az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését is, és a fogyasztókat védő szabályok megszegése esetén eljárást kezdeményez. Fogyasztóként jogunk van

- azt vásárolni, amit akarunk, és ott, ahol akarjuk;
- tájékoztatáshoz a termékekre vonatkozóan;
- biztonságos termékekhez;
- az árak összehasonlításához;
- választani a termékek, szolgáltatások között;
- visszavinni, visszaküldeni a megvásárolt terméket, ha nem működik; a szerződést felbontani a szolgáltatóval, ha nem teljesíti vállalt kötelezettségeit;
- jogorvoslatra jogos panasz esetén;
- a tudatos fogyasztóvá váláshoz szükséges ismeretekhez való hozzájutáshoz, az oktatáshoz.

A fogyasztók védelmének mindenki által ismert eszköze a köznyelvben csak garanciának mondott, de hivatalosan szavatosságnak, illetve jótállásnak nevezett kötelezettségvállalás. E két fogalom nem ugyanazt jelenti.

Alapszabályként kimondhatjuk, hogy a **szavatossági idő** minden termékre legalább két év. Ez vonatkozik a cipőre, a rajzlapra és a hűtőszekrényre is. A megvásárolt terméknek tehát két évig használhatónak, működőképesnek kell lennie. (Természetesen nem érvényes ez a romlandó árukra, élelmiszerekre stb., amelyeken viszont kötelezően fel kell tüntetni a használhatóság határidejét.) A szavatossági idő első évében az eladónak kell bizonyítania, hogy a meghibásodás a helytelen használatból eredt és nem gyártási eredetű, míg egy év után a bizonyítási teher megfordul, és a hátralévő 12 hónapban a vevőnek kell bizonyítania, hogy gyártási hibás a termék.

Az előző bekezdésben írtak minden termékre vonatkoznak. Vannak azonban olyan áruk, amelyeket tartós használatra terveztek (mosógép, autó, fagyasztószekrény stb.). Ha ezek ára 10 és 100 ezer forint között van, akkor 1 évig, ha 100 és 250 ezer forint között, akkor 2 évig, 250 ezer forint fölött pedig legalább három évig az eladón van a bizonyítási teher, miszerint a termék meghibásodása a vevő hibájából következett be. Ezt a kötelező egy, két vagy három évet nevezzük **jótállásnak**, ami tehát olyan, mint a szavatosság első 12 hónapja. A köznyelv általában a garancia kifejezést szokta erre használni. Jótállást jogszabály is előírhat, de a kereskedő is vállalhat önként. Ezekben az esetekben jótállási jegyet (garanciajegyet) kell kiállítani.

A szavatosság, illetve a jótállás ügyintézéséért a forgalmazó a felelős; jogunkban áll tehát oda visszavinni az árut, ahol megvásároltuk. Ez még javítás esetén is így van: a kereskedő kötelessége, hogy az árut a szervizbe továbbítsa. Szavatosság, illetve jótállás érvényesítése esetén a forgalmazó jegyzőkönyvet köteles fölvenni. Fontos, hogy a szavatosság és a jótállás az akciós termékekre is vonatkozik.

A jótállás időszakában a forgalmazó dönthet arról, hogy a terméket javítja vagy cseréli, leszámítva azt az esetet, amikor a vásárló a terméket három munkanapon belül viszi vissza, amikor is a forgalmazó cserélni köteles. Erre azonban csak minőségi kifogás esetén van lehetőség: ha a terméknek nincs hibája, a kereskedő nem köteles három napon belül sem visszavenni vagy cserélni.

Ha a szavatossági idő alatt a termék se nem javítható, se nem cserélhető, a vevő számára a vételárat vissza kell adni (vagyis nem kötelezhető a vételár levásárlására).

Összefoglalva:

	Időtartam	Bizonyítási teher	Termékkör	Teendő
Szavatosság	24 hónap	a 12. hónapig az eladón, a második évben a vevőn	szinte bármilyen	csere vagy javítás
Jótállás	12–36 hónap	az eladón	jogszabályban előírt vagy szerződésben vállalt	

Külön meg kell említeni az **online vásárlást**, arra ugyanis a távollevők között elektronikus úton kötött szerződés szabályai vonatkoznak, amelyek közül egyet említünk: a 14 napon belüli visszaküldés lehetőségét, amit nem kell indokolni, és nem kell hozzá az eredeti csomagolás sem.

Ha az eladó a szavatosság vagy jótállás érvényesítése során nem szabályszerűen jár el, a vásárló jogorvoslatért a fogyasztóvédelmi hatósághoz, a békéltető testületekhez, végső esetben bírósághoz is fordulhat. Minden üzletben, webshopban kell lennie vásárlók könyvének (panaszkönyvnek), amelynek az átadását a vevőtől megtagadni tilos. Az abba beírtakra a kereskedőnek kötelezően reagálnia kell.

Sajátos terület a **pénzügyi fogyasztóvédelem**, ami a pénzügyi szolgáltatók (pl. bankok, biztosítók) szolgáltatásai során nyújt védelmet. Ha bárki úgy érzi, hogy pénzügyi szolgáltatója nem tisztességesen jár el vele szemben, először a szolgáltatójához kell fordulnia panaszával, majd ha nem jár eredménnyel, a Pénzügyi Békéltető Testülethez fordulhat.

A Pénzügyi Békéltető Testület a Magyar Nemzeti Bank által működtetett bíróságon kívüli, alternatív vitarendezési fórum, amely már több mint egy évtizede nyújt lehetőséget a fogyasztók és az MNB által felügyelt pénzügyi szolgáltatók közötti pénzügyi tárgyú fogyasztói jogviták békés rendezésére. Az eljárás minden esetben 90 napon belül lezajlik; a szolgáltatás térítésmentes, és ma már online is elindítható.

1. feladat

Ha egy ügyfélnek panasza van a pénzügyi szolgáltatójára, milyen sorrendben veheti igénybe a különböző fórumokat?

- a) pénzügyi szolgáltatója, Pénzügyi Békéltető Testület, bíróság
- b) pénzügyi szolgáltatója, bíróság, Pénzügyi Békéltető Testület
- c) Pénzügyi Békéltető Testület, bíróság, pénzügyi szolgáltatója
- d) bíróság, Pénzügyi Békéltető Testület, pénzügyi szolgáltatója

2. feladat

Legalább hány év jótállást kell vállalnia az eladónak egy 450 000 forintos kerékpárra?

- a) 2
- b) 3
- c) 4
- d) 5

3. feladat

Olvasd el a két megtörtént esetet, majd válaszolj a kérdésekre!

A) A nyolcéves Eszter anyukája meglepődött, amikor kislánya arra kérte, vegye meg neki azt a hangoskönyvsorozatot, amelyben a kislány kedvenc mesehőse szerepel. Rögtön megértette azonban a dolgot, amikor megpillantotta a sorozat reklámját. Abban ez állt: *„Kedvenc regénysorozatot már kapható hangoskönyvön is – kérd meg anyut, hogy vegye meg neked!”*

Eszter anyukája a fogyasztóvédelmi hatósághoz fordult segítségért.

B) Alex megpillantott egy hirdetést, amely akciós repülőjegyeket reklámozott a következő szöveggel: *„Sütkérezzen Barcelonában mindössze 1 euróért!”* Amikor meg-

próbált helyet foglalni a gépre, az 1 eurós repülőjegy már nem volt elérhető. Felhívta a cég vevőszolgálatát, ott azt a tájékoztatást kapta, hogy a kedvezményes jegyek csak nagyon korlátozott számban álltak az érdeklődők rendelkezésére.

Alex nem hagyta annyiban a dolgot, a fogyasztóvédelmi hatósághoz fordult.

A történetek forrása: https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/unfair-treatment/unfair-commercial-practices/index_hu.htm

1) Milyen reklámetikai vétséget követett el az A) esetben a hangoskönyv kiadója?

.....

.....

2) Milyen szabálytalanságot követett el a B) esetben a légitársaság?

.....

.....

3) Milyen döntést hozhatott a hatóság az A) esetben?

.....

.....

4) Milyen döntést hozhatott a hatóság a B) esetben?

.....

.....

AJÁNLÁSOK AZ ÉRETTSÉGIHEZ

Szóbeli érettségi tételek

Kifejtős témák

1) A hazai bankrendszer szereplői és helyük a pénzügyi szolgáltatásokban

Mutassa be a

- ☐ a jegybank helyét és szerepét a pénzügyi életben,
- ☐ a kereskedelmi bankok helyét és szerepét a pénzügyi életben,
- ☐ valamint a fintech fizetési szolgáltatók helyét és szerepét a pénzügyi életben!

2) A munkabér

Mutassa be a különböző bérformák jellemzőit, a teljesítménybér és az időbér sajátosságait. Vezesse le a bruttó bérből a nettó bérhez való eljutás folyamatát, ismertesse a levonások típusait!

Dokumentumelemzés

Olvassa el figyelmesen a mellékelt munkaszerződést, majd mutasson rá a hiányosságokra és hibákra!

Munkaszerződés,

amely létrejött egyrészről a Kardtánc Kft. (székhelye: Parád, Kitörés utca 111., adószáma: 1234567890) mint munkáltató (a továbbiakban: Munkáltató),

másrészről Vívó Vencelné (leánykori neve: Kardos Karolina, anyja neve: Szablya Szonja, lakhelye: Parád, Pást utca 222., születési hely és idő: Parádríposzt, 1992. december 31., bankszámlaszáma: 11111111-11111111-11111111) mint munkavállaló (a továbbiakban: Munkavállaló) között az alulírott napon és helyen az alábbi feltételek szerint:

1. A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a Munkáltató a Munkavállalót holnaputántól 10-15 hónapon át munkajogviszony keretében foglalkoztatja a jelen munkaszerződésben foglaltak szerint.
2. A Munkavállaló munkaköre: vívósíak-tervező.
3. A Munkavállaló alapbére: A vállalat nyereségességétől függően alakul.
4. A Munkáltató a Munkavállaló munkabérét a jelen munkaszerződésben megjelölt bankszámlára történő átutalással vagy postai küldeményként köteles megfizetni a tárgyhónapot követő 20. napig.
5. A Munkavállaló munkavégzésének helye: Ahol éppen szükség van rá.
6. A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a Munkáltató a Munkavállalót napi 4 vagy napi 6 vagy napi 8 órában foglalkoztatja.
7. A szerződő felek 150 nap próbaidőt kötnek ki. Tudomással bírnak arról, hogy a próbaidő alatt bármelyik fél jogosult a munkaviszony indokolás nélküli, azonnali hatályú felmondással történő megszüntetésére.
8. A Munkáltató tájékoztatja a Munkavállalót arról, hogy személyes adatait a munkaviszonyból eredő, illetőleg ahhoz kapcsolódó jogszabályi kötelezettségei teljesítése érdekében az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról szóló 2011. évi CXII. tv. rendelkezései szerint kezeli. A Munkáltató a Munkavállalóra vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak törvényben meghatározott esetben vagy a Munkavállaló hozzájárulása alapján közölhet.
9. A jelen munkaszerződésben nem szabályozott kérdésekben a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. tv. rendelkezései az irányadók.
10. A szerződő felek a jelen munkaszerződést elolvasást követően mint akaratukkal mindenben megegyezőt helybenhagyólag írták alá.

Kelt: Parád, 2024. február 28.

.....
Munkáltató

.....
Munkavállaló

A lakáshitelek kínálata a hazai bankrendszerben

A projektfeladat fő részei:

- Az egyes bankok hitelkínálatának áttekintése az erre szolgáló weboldalak segítségével (<https://hitelnet.hu/hitelkalkulator/>, <https://bank360.hu/>, <https://bankmonitor.hu/lakashitel-kalkulator/>);
- a különféle hitelkonstrukciók lehetséges vásárlóinak bemutatása.

A munkát a hitelkínálat megismerésével kell elkezdni: meg kell találni a kapcsolatot a futamidő, a kamatláb és a hitel összege között. Meg kell figyelni a kamatozás módját (fix vagy változó), a bankok által közzétett hitelszerződéseket át kell tekinteni, és érdemes vizsgálni a THM és a kamatláb közötti differenciát. A megoldás igényli a tanári vezetést: elsősorban az adatok értelmezésében, a jogi nyelvezet megfejtésében lesz szükség segítségre.

Tartalmi felépítés, szempontok:

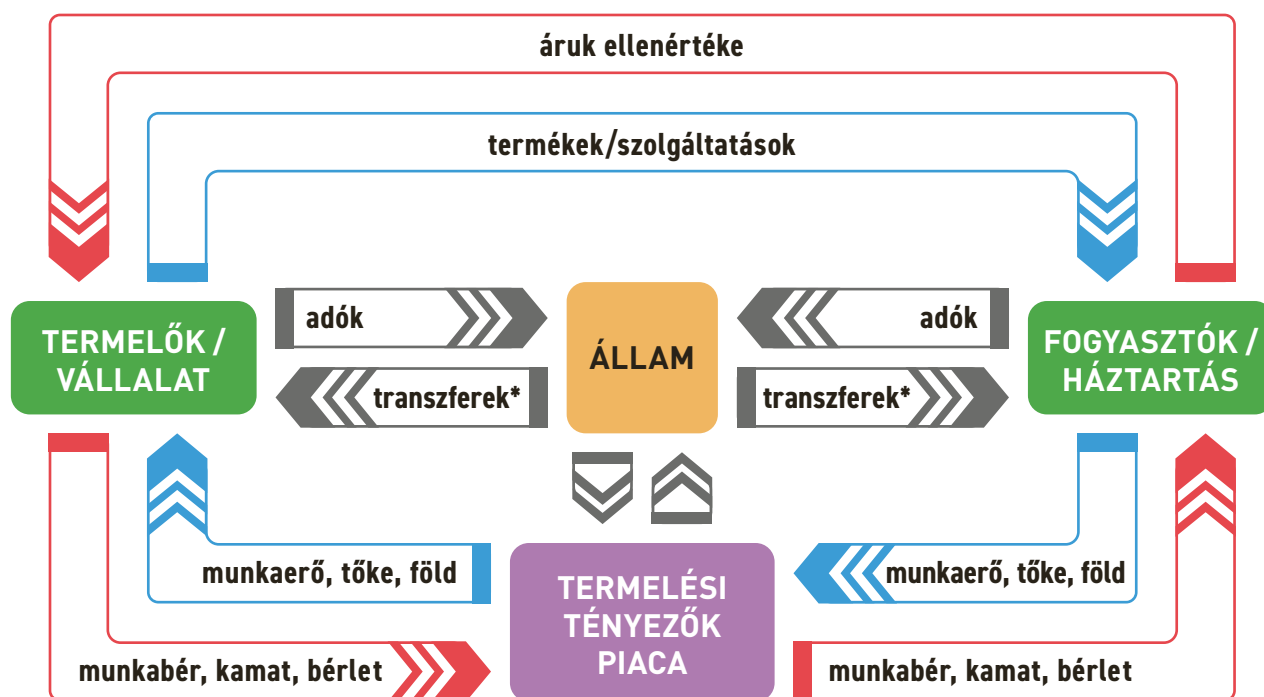
- Általános bevezető: a hitelek helye és szerepe a gazdaságban;
- a lakáshitelek helye és szerepe a hazai gazdaságban;
- a lakhatás helyzete Magyarországon;
- a hitelkonstrukciók ismertetése és összevetése; az összevetés szempontjai lehetnek:
 - futamidő,
 - THM,
 - induló költségek,
 - előtörlesztés,
 - MNB-minősítés;
- a különféle hitelkonstrukciókat igénybe vevő társadalmi csoportok jellemzői a havi törlesztőrészletek alapján (mennyi lehet az átlagkeresetük, hogyan viszonyul az országos átlaghoz, stb.);
- következtetések levonása (be tudják-e tölteni a lakáshitelek a szerepüket, nem jelent-e túlzott megterhelést az igénybe vevőknek, stb.).

AZ ÁLLAM GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSA

A gazdaság szereplői – mi az állam szerepe és gazdasági feladata?

A gazdaság az emberek (háztartások, családok, magánszemélyek), vállalatok, valamint intézmények (például állami szervezetek) közötti kapcsolatok összessége, folyamata és körforgása. Célja, hogy az emberek igényeit (szükségeit) kielégítse.

A gazdasági körforgás

*= támogatások, juttatások

Forrás: Pénzügyi Oktatási Program (Pénziránytű Alapítvány, Budapest, 2008), 30. oldal

Az **állam** olyan politikai szervezet, amely egy adott földrajzi területen – leggyakrabban egy országon belül – a legfőbb hatalommal rendelkezik. Feladata a külső határok védelme, a belső közrend fenntartása, de az állam gondoskodik az állampolgárok számára az olyan szolgáltatásokról vagy a mindennapi élethez szükséges feltételekről, mint például az utak karbantartása vagy a tömegközlekedés.

Az állam a **közigazgatás** útján látja el közfeladatait. Két elkülöníthető része az államigazgatási szervek és az önkormányzati szervek rendszere. Az államigazgatási szervek közé tartozik a kormány, a kormányzati szervek, a speciális szerepet betöltő államigazgatási szervek (például a Gazdasági Versenyhivatal), a rendvédelmi szervek, a területi és helyi államigazgatási szervek.

Az állam az intézményrendszeren keresztül, annak segítségével megalkotja és betartatja a jogszabályokat, a beszedett adókból és egyéb bevételekből fenntartja a rendőrséget és a katonaságot, iskolákat és egészségügyi intézményeket működtet, infrastruktúrát (hidakat, utakat, csatornahálózatot) épít. Az államnak emellett fontos gazdasági befolyásoló szerepe is van, amellyel a szabad piaci verseny különféle gazdasági hátrányait mérsékli.

Az állam szerepvállalását a gazdaságban a piaci működés ellentmondásainak és az externáliák (külső gazdasági hatások) kezelésének szükségessége, valamint a közjavak előállításának problémája teszi indokolttá.

Részletesebb magyarázat az Állami szerepvállalás a gazdaságban című animációban tekinthető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=xfyySgRuK7w>

Az állam gazdasági szerepéről eltérő álláspontok léteznek, és a történeti hagyományok is különbözőek a világ különböző térségeiben.

Az állam gazdasági feladatai

Feladatkörök	Tartalmi ismertetés
A gazdasági működés jogi, intézményi kereteinek biztosítása	A gazdaság, a piac működéséhez létre kell hozni azokat az intézményeket és hatóságokat, amelyek a minden szereplőre érvényes szabályokat meghatározzák és betartatják. A magántulajdon, a fogyasztók, a verseny védelme, a vállalkozás szabadsága, az adózás mikéntje mind jogszabályokat kíván, amelyek betartásáról gondoskodni is kell.
Stabilizációs feladatkör	A piac önszabályozó szerepe ellenére a gazdaság teljesítménye folyamatosan ingadozik. Munkanélküliség, infláció, gazdasági visszaesés, deficit kísérheti működését. Ezeket ellensúlyozni, kezelni szükséges, amit az állam biztosíthat.
Redisztribúciós (újraelosztási) feladatkör	Az állam az adórendszer segítségével jövedelmet von el a gazdaság szereplőitől, és ebből transzfereket (ellenszolgáltatás nélküli jövedelmet) juttat más szereplőknek. A jövedelemelvonás mértéke igazodik a jövedelemtermelő képességhez. A magasabb jövedelemmel rendelkező szereplők nagyobb, az alacsonyabb jövedelműek kisebb mértékben járulnak hozzá a közkiadásokhoz.
Allokációs (erőforrás-elosztó) feladatkör	Mindazokat az állami tevékenységeket foglalja magában, amelyek a gazdaságban megtermelt termékek és szolgáltatások mennyiségére, összetételére, minőségére hatnak. Keretében az állam többek között közjavakat termel vagy termeltet, kezeli a külső hatásokat, támogatja az utépítést, a tömegközlekedést.

Forrás: Merényi Zsuzsanna – Vasné Botár Ágnes – Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo: Iránytű a pénzügyekhez (Pénziránytű Alapítvány, Budapest, 2022), 149. oldal

1. feladat

Nézd meg az animációt, majd kösd össze az egyes gazdasági szereplőket a gazdaság működésében betöltött szerepükkel!

<https://www.youtube.com/watch?v=E3trlvysrSM>

Gazdasági szereplő	Szerepe a gazdaságban
Háztartások	Összekapcsolja az egyes országok gazdaságait.
Vállalatok	Biztosítja a gazdaság működésének zavartalanságát.
Állam	Munkavégző képességüket a munkapiacra értékesítik.
Külföld	Előállítják és értékesítik a termékeket és szolgáltatásokat.

2. feladat

Csoportosítsd a következő oldal táblázatában az állam konkrét feladatait feladatkörök szerint!

a)	adórendszer működtetése
b)	honvédség fenntartása
c)	a külső gazdasági hatások (pl. környezetszennyezés) kezelése
d)	az infláció negatív hatásainak a csökkentése
e)	támogatások nyújtása a gazdasági szereplőknek
f)	jogszabályok alkotása
g)	foglalkoztatási programok támogatása
h)	közjavak (pl. utak, oktatási és egészségügyi intézmények) előállítása

Állami feladatkörök	Feladatok
Jogi, intézményi keretek biztosítása	
Stabilizációs feladatkör	
Redisztribúciós feladatkör	
Allokációs feladatkör	

Az állam kiadásai

Feladatai ellátása során az állam a közösségi célok megvalósítására törekszik, ennek érdekében használja fel pénzügyi forrásait, azaz keletkeznek kiadásai. Az állami kiadások többféleképpen csoportosíthatók. Az alábbi ábra a felhasználás célja szerinti csoportosításban mutatja a kiadások típusait.

1. feladat

A MÁV Zrt. 2021. évi eredménykimutatásának tanulmányozása után válaszolj a kérdésekre!

A MÁV Zrt. eredménykimutatása, 2021 (millió Ft)	
Értékesítés nettó árbevétele összesen	172 380
Értékesítés közvetlen költségei	309 889
Értékesítés bruttó eredménye	-137 509
Értékesítés közvetett költségei, egyéb költségek	35 822
Egyéb ráfordítások	11 640
Egyéb bevételek (állami támogatások, működési költségtérítés)	192 069
Üzleti tevékenység eredménye	7 098

Forrás: https://www.mavcsoport.hu/sites/default/files/upload/page/mav_zrt_eves_beszamolo_2021.pdf, 34. oldal

- 1) Állapítsd meg a táblázat adatai alapján, hogy a saját értékesítésből származó bevételek fedezik-e a MÁV működési költségeit! Válaszodat indokold is meg!

.....

.....

.....

- 2) Az állam melyik feladatköréhez tartozik a közszolgáltatások működtetése? Karikázd be a helyes választ!

a) stabilizációs feladatkör b) redisztribúciós feladatkör c) allokációs feladatkör

- 3) Milyen következményekkel járna, ha az állam nem biztosítana állami támogatást a MÁV Zrt. működéséhez? Írj példákat!

.....

.....

.....

2. feladat

Tanulmányozd az esetet, majd válaszolj a kérdésekre!

Molnár Jenőt baleset érte otthonában, ezért munkáját két hétig nem tudta ellátni. Háziorvosa 14 napra táppénzre jogosító keresőképtelen állományba vette. Jenő egy táppénzkalkulátor segítségével utánanézett, hogyan lehet kiszámolni, mennyi táppénzre lesz jogosult. A kalkulátor az alábbi eredményt mutatta:

Munkaszerződés szerinti havi bruttó kereset (Ft)	420 000
Kieső (naptári) napok száma	14
Egy napra jutó kereset (Ft)	13 808
Egy napra jutó táppénz összege (Ft)	8 285
Táppénz fekvőbeteg- (kórházi) ellátás esetén (Ft)	6 904

1) Jövedelmének hány százalékát kapja meg Jenő táppénzként?

.....

.....

2) A betegállomány időszakára összesen mennyi táppénzt fizet ki részére az Egészség-biztosítási Alapkezelő?

.....

.....

3) Jövedelmének hány százalékát kapná meg táppénzként, ha két hétig kórházi ellátást kellett volna igénybe vennie?

.....

Az állam bevételei

Adók

Az állami bevételeket biztosító adó közvetlen ellenszolgáltatás nélküli jövedelemátengedés. Egyszerűbben fogalmazva: aki jövedelemért dolgozik, nyereséget ér el vagy fogyaszt (terméket vagy szolgáltatást vásárol), adóznia kell annak érdekében, hogy az állam elláthassa feladatait.

Az adók a költségvetés bevételeit biztosítják, forrásul szolgálnak a kiadások finanszírozására. Az adó a gazdaságban létrejött jövedelmek újraelosztására szolgál; az adózó számára kényszer jellegű, amit az állam egyoldalúan állapít meg és ellenszolgáltatás nélkül követelhet. Az adórendszer a gazdaság fejlesztésével, a tőke mozgással összefüggő és más gazdaságpolitikai, szociálpolitikai célokat is szolgál.

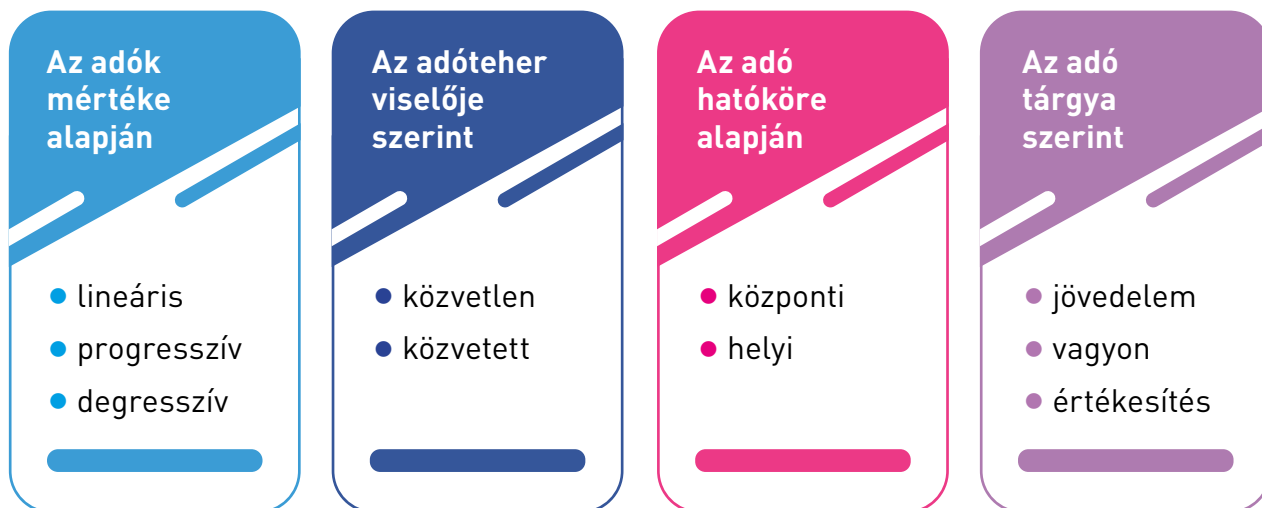
Illetékek

Az illeték speciális állami bevétel, valamilyen állami szerv (bíróság vagy közigazgatási szerv) ügyfél érdekében végzett eljárását finanszírozza. Az illeték sajátossága az adóval szemben, hogy míg az adóért közvetlen ellenszolgáltatás nem jár, az illeték fizetője valamilyen konkrét állami szolgáltatást vehet igénybe.

Járulékok

A járulék az állam által adók módjára, céljelleggel beszedett pénzösszeg. Általában munkaviszonyból származó százalékos adókötelezettségről van szó, amiből az állam a különböző társadalombiztosítási alapok (főként a nyugdíj és az egészségügy) finanszírozását biztosítja.

Az adók csoportosításának szempontjai

1. feladat

Érettségizőknek javasolt feladat

Olvasd el a történeti forrásokat, és válaszolj a kérdésekre a következő oldalon!

A) (...) határozván elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes kapu után, amelyen szénával vagy gabonával megrakott szekér képes befordulni vagy azon át kijönni –, lakjék bár ugyanazon kapu mögött, illetve kapuval rendelkező telken három vagy négy vagy ennél több ember, hacsak nem annyira szűkölködő és szegény, hogy azt sem képes megfizetni, (...) a kirovás megtörténte után 15 napon belül 18 dénárt a kamarák ispánjának a kezéhez kell szolgáltatni és fizetni.

Részlet az 1342. évi dekrétumból
(<https://ado.hu/ado/adorendszert-valtott-karoly-robert/>)

B) Nemkülönben a fizetés portánként legyen, mégpedig úgy, hogy ha egy egész telken vagy ülésen – hozzáértve azt a földet, amely ehhez a telekhez tartozik – egy portán belül csak egy család lakik, az fizessen 20 dénárt. Ha pedig ketten kapnának egy telket (...), mindkettőjük fizessen egy (...) porta szerint. Az pedig, akinek egymagának van két vagy több teleknyi földje, fizessen két vagy több portának megfelelően.

Részlet az 1467. évi dekrétumból (https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/feladatok2011tavasz/e_tort_11maj_fl.pdf)

C) Magyarországon a magánszemélyek a jövedelmükből a közterhekhez való hozzájárulás alkotmányos kötelezettségének e törvény rendelkezései szerint tesznek eleget. (...) E törvény célja az arányosság és a méltányosság elvének érvényesítésével az állami feladatok ellátásához szükséges adóbevétel biztosítása, kivételesen egyes társadalmi, gazdasági célok megvalósulásának elősegítése. (...) A magánszemély minden jövedelme adóköteles. Ettől eltérő szabályt, az adóból kedvezményt a kivételes célok érdekében – e törvény alapelveinek figyelembevételével – csak törvény állapíthat meg.

Részlet az 1995. évi CXVII. törvényből
(http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=24312.360723)

1) Párosítsd az adófajták megnevezéséhez a jogszabályrészletek betűjelét!

Füstpénz		Kapuadó		Személyi jövedelemadó	
----------	--	---------	--	-----------------------	--

2) Sorold be a forrásokban szereplő adókat a két adócsoporthoz valamelyikébe! (Írd be a forrás betűjelét.)

Vagyoni típusú adó	Jövedelem típusú adó

2. feladat

A kördiagram az állam adóbevételeinek megoszlását ábrázolja az egyes adónevek között. A diagram adatai és ismereteid alapján egészítsd ki a mondatokat a következő oldalon! (Az ábrában szereplő fogalmak és értékek közül válassz!)

Az állam fő adóbevételeinek tervezett megoszlása 2023-ban

10,4%

Egyéb járulékok és adók

26,9%

Szociális hozzájárulási adó és járulékok

1,1%

Illetékbecfizetések, egyéb adók

15,9%

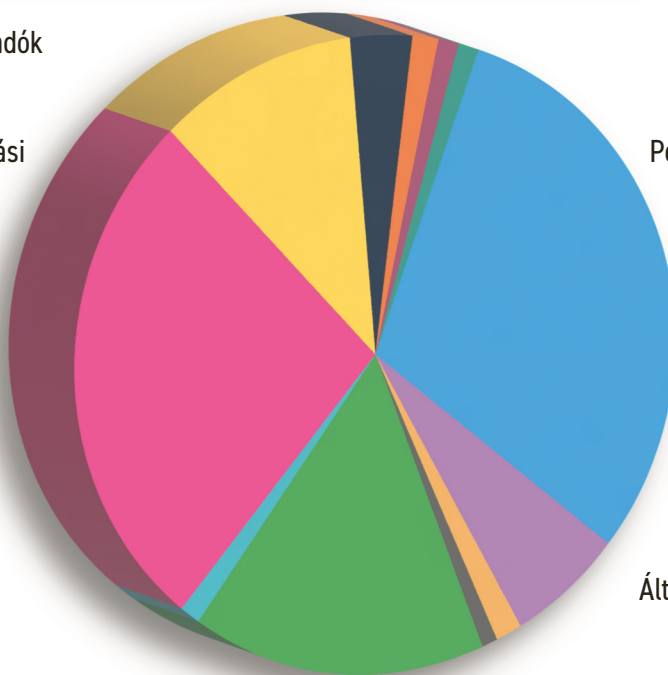
Személyi jövedelemadó

0,8%

Biztosítási adó

1,4%

Pénzügyi tranzakciós illeték

3,4%

Társasági adó

1,4%

Pénzügyi szervezetek különadója

1,0%

Kisadózók tételes adója

1,0%

Energiaellátók jövedelemadója

30,3%

Általános forgalmi adó

6,2%

Jövedéki adó

Az MNB Költségvetési jelentése (2022) alapján
(<https://www.mnb.hu/letoltes/koltsegvetesijelentes-2022-06.pdf>)

- 1) Az állam legnagyobb adóbevétele a(z)
 származik, ez az összes adóbevétel %-a.
- 2) A lakosság a jövedelme után
 fizet, ami az összes adóbevétel %-a.
- 3) A társas vállalkozások nyereségükből
 fizetnek, amely az összes adóbevétel %-a.
- 4) A bankok és egyéb pénzügyi intézetek pénzügyi tranzakciók utáni befizetéseit
 nevezzük.
- 5) A dohány-, alkohol- és üzemanyag-fogyasztás után az adózók az adóbevételek
 %-át fizetik formájában.

3. feladat

Rendes Katalin 26 éves, pénzügyi ügyintézőként dolgozik egy könyvelőirodában. Jövedelme havi bruttó 450 000 Ft. A munkavállalót terhelő társadalombiztosítási (TB-) járulék 18,5%. Olvasd el a forrást, majd karikázd be a helyes válaszokat!

*Az adó mértéke **

8. § * (1) * Az e törvény hatálya alá tartozó jövedelem után az adó mértéke (...) az adóalap 15 százaléka.

29/C. § * (1) Az első házások kedvezményét érvényesítő magánszemély az összevont adóalapját [29. §] az első házások kedvezményével csökkenti.

A házastársak által együttesen érvényesíthető kedvezmény jogosultsági hónaponként 33 335 forint.

29/F. § * (1) A 25. életévét be nem töltött magánszemély (a továbbiakban: fiatal) az összevont adóalapját [29. §] a 25 év alatti fiatalok kedvezményével csökkenti.

(2) A 25 év alatti fiatalok kedvezménye (...)

a) e törvény szerint bérnek minősülő jövedelme [3. § 21. pont].

Részlet az 1995. évi CXVII. törvényből (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>)

Az eredményeket gyorsan ellenőrizheted egy bérkalkulátor segítségével!

- 1) A TB-járulék mellett milyen adófizetési kötelezettség terheli még a munkavállalók jövedelmét?

a) társasági adó	c) jövedéki adó
b) személyi jövedelemadó	d) általános forgalmi adó
- 2) Mennyi lesz a Katalin munkabéréből levont személyi jövedelemadó (SZJA) összege?

a) 83 250 Ft	b) 67 500 Ft	c) 150 750 Ft	d) 0 Ft
--------------	--------------	---------------	---------

3) Mennyi lesz a bankszámlájára utalt nettó bérének az összege?

- a) 366 750 Ft b) 382 500 Ft c) 299 250 Ft d) 450 000 Ft

4) Katalin bruttó jövedelmének összesen hány százalékát vonták le?

- a) 18,5%-ot b) 15%-ot c) 33,5%-ot d) 0%-ot

5) Mennyi jövedelemadót kell fizetnie Katalin bruttó 260 000 Ft-os havi diákmunka-jövedelemmel rendelkező 23 éves húgának 2024-ben?

- a) 15%-ot b) 10%-ot c) 5%-ot d) 0%-ot

4. feladat

Ügyes Géza lakásfelújítást tervez, és ehhez burkolóanyagokat rendel a barkács-áruházról. A webáruház oldalán a termékek nettó ára 135 000 Ft. A felesége számára megvásárolta kedvenc írója könyvét; a számlán 4500 Ft bruttó ár szerepel. Olvasd el a forrásokat, és karikázd be a helyes válaszok betűjelét!

A forgalmi adó mértéke

82. § (1) * Az adó mértéke az adó alapjának 27 százaléka.

(2) * A 3. számú mellékletben felsorolt termékek, szolgáltatások esetében az adó mértéke az adó alapjának 5 százaléka. *

(3) * A 3/A. számú mellékletben felsorolt termékek, szolgáltatások esetében az adó mértéke az adó alapjának 18 százaléka.

83. § Ha a juttatott vagyoni előny pénzben kifejezett összegét úgy kell tekinteni, mint amely fizetendő adót is tartalmaz, annak megállapításához

a) * a 82. § (1) bekezdésében említett adómérték esetében 21,26 százalékot,

b) a 82. § (2) bekezdésében említett adómérték esetében 4,76 százalékot,

c) * a 82. § (3) bekezdésében említett adómérték esetében 15,25 százalékot kell alkalmazni.

Részlet az 2007. évi CXXVII. törvényből (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700127.tv>)

5% általános forgalmi adó terheli pl. a gyógyszereket, gyógyászati segédeszközöket, könyveket, napilapokat, valamint a tojást, a sertés-, a szarvasmarha-, a juh- és a kecskehúst is.

18%-os általános forgalmi adó terheli pl. a péksüteményeket, cukrászsüteményeket, kenyeret.

Mentes az ÁFA-fizetési kötelezettség alól például a postai szolgáltatás, a pénzügyi szolgáltatások, a biztosítási szolgáltatás, a sport- és uszodai közszolgáltatás, az egyéb oktatás/képzés (szakképzés, felnőttképzés, nyelvi képzés).

1) Mekkora a lakásfelújítási termékek esetén az ÁFA összege?

- a) 27% b) 18% c) 5% d) 0%

2) Mennyi a Géza által vásárolt lakásfelújítási termékek bruttó ára?

- a) 159 300 Ft b) 141 750 Ft c) 171 450 Ft d) 135 000 Ft

3) Mennyi a megvásárolt könyv ÁFA-jának mértéke?

- a) 27% b) 18% c) 5% d) 0%

5. feladat

SZJA-t, illetéket vagy egyiket sem kell fizetni az alábbi esetekben? Ha nem tudod a választ, keress rá az interneten!

1) Nagypapádtól fele-fele arányban örökölsz a testvéreddel egy lakást.

.....

2) Még sosem adtál el semmit, de decemberben rászántad magad, és 50 000 forintért értékesítetted a biciklidet az interneten.

.....

3) A véletlenül betört ablaküvegekre fizet a biztosító.

.....

4) Családoddal bérbe adjátok a garázsotokat.

.....

5) Nagybátyád a spórolt pénzéből vesz egy kis lakást az unokatestvérednek.

.....

6) Anyukád az év során apránként eladja az otthon felhalmozódott régi dolgaitokat, az év során 800 000 Ft jön össze ezekből.

.....

7) Útlevelet igényelsz.

.....

8) Ballagásod után felveszed a Start számládon Babakötvényben összegyűlt összeget.

.....

Az állam költségvetése

Az állam feladatainak ellátásához szükséges „pénztárcát” **államháztartásnak** hívjuk. A feladatok sokrétűek: jelentkezhetnek központilag (országosan), különböző régiókban, megyékben vagy kisebb városokban, falvakban, településeken. Az államháztartás központi és önkormányzati alrendszerre bomlik.

Az államháztartás egyik legfontosabb pillére a **központi költségvetés**. Ez az állam társadalmi és gazdasági tevékenységének pénzügyi alapja, ami a korábban megismert stabilizációs, újraelosztási és allokációs feladatok megvalósítását szolgálja. A megfogalmazott célokat és a hozzájuk rendelt eszközöket **költségvetési politikának** is nevezzük. A központi költségvetés bevételeit és kiadásait, valamint a várható hiányt vagy többletet minden évben külön törvényben, az úgynevezett költségvetési törvényben határozza meg az Országgyűlés.

A költségvetés bevételei és kiadásai ritkán egyeznek meg pontosan. Előfordulhat, hogy a bevételek meghaladják a kiadásokat, de sokkal gyakrabban kerül sor arra, hogy a kiadások múlják felül az állami pénztárca bevételeit. Ha több a bevétel, mint a kiadás, a többletet **szufficitnek** hívjuk, ha a kiadások meghaladják a bevételeket, a kiadási többletet **deficitnek** nevezzük.

Részletesebb magyarázat az Államháztartás című animációban tekinthető meg:

https://youtu.be/m_4bIX6_RwE

1. feladat

A felsorolt tételekről dönts el, hogy az állami költségvetés bevételi vagy kiadási oldalához tartoznak. Tegyél X-et a megfelelő oszlopba!

		Bevétel	Kiadás
1)	Nyugdíjjárulék		
2)	Nyugdíj		
3)	Katonák fizetése		
4)	Általános forgalmi adó		
5)	Útlevel igénylésének illetéke		

Tekintsd át a táblázatot, amely a központi költségvetés bevételeinek és kiadásainak adatait mutatja 2019-től 2023-ig, majd válaszolj a kérdésekre!

A központi költségvetés alakulása (milliárd Ft)					
	2019 (tény)	2020 (tény)	2021 (tény)	2022 (terv)	2023 (terv)
Bevétel	17 988	18 559	20 254	21 412	26 379
Kiadás	19 116	24 107	25 029	24 564	28 731
Egyenleg	-1 128	-5 549	-4 774	-3 153	-2 352

Forrás: Az MNB költségvetési jelentései, 2021–2023

- 1) A táblázatban szereplő adatok vizsgálatával foglald össze a költségvetés bevételeinek és kiadásainak alakulását a vizsgált időszakban. A megfigyelt tendenciára adj egy lehetséges magyarázatot is!

.....

.....

.....

.....

.....

- 2) Foglald össze és indokold meg, hogyan alakul a jólét, a foglalkoztatottság, az államadósság és az infláció, ha

a) a kormányzat ÁFA-emelést hajt végre;

.....

.....

.....

.....

.....

b) a kormányzat csökkenti a munkát terhelő járulékokat vagy a személyi jövedelemadót!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. feladat

Csoportosítsd a költségvetési hiány csökkentésének lehetséges módjait aszerint, hogy a költségvetés bevételi vagy kiadási oldalára vannak-e hatással!

a)	az állami intézmények észszerű átszervezése	d)	a támogatások csökkentése
b)	adóemelés, új adók bevezetése	e)	külső források bevonása, pl. hitelek felvétele, állampapírok kibocsátása
c)	az adózási fegyelem javítása	f)	egyes állami beruházások elhalasztása

Költségvetési hatás

Bevételek növelése	Kiadások csökkentése

4. feladat

Tájékozódj az Államadósság Kezelő Központ honlapján, tanulmányozd, milyen típusú állampapírokat vásárolhatnak meg a befektetők. Ezután válaszolj a kérdésekre a következő oldalon!

www.allampapir.hu/allampapirok

A témához összefoglaló magyarázatot találsz a Részvény és kötvény – Mi a különbség? című animációban:

A RÉSZVÉNY ÉS KÖTVÉNY ÖSSZEHAJONLÍTÁSA		
ÖSSZEHAJONLÍTÁSI SZEMPONT	RÉSZVÉNY	KÖTVÉNY
A JOGVISZONY TARTALMA	TULAJDONOSI VISZONY	HITELVISZONY
AZ ÉRTÉKPAPÍR TULAJDONOSAINAK JOGA	TULAJDONOSI JOGAIT AZ RT KÖZGYŰLÉSÉN GYAKOROLHATJA	NEM SZÓLHAT BELE A KIBOCSÁTÓ ÜZLETI ÜGYEIBE
KIBOCSÁTÓ	CSAK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG	ÁLLAM, ÖNKORMÁNYZAT, VÁLLALATOK
HOZAM	OSZTALÉK, ÁRFOLYAMNYERESÉG	KAMAT, ÁRFOLYAMNYERESÉG

<https://www.youtube.com/watch?v=yntDEdSmEX8>

1) IGAZ vagy HAMIS?

	IGAZ	HAMIS
Állampapír vásárlásakor az államtól kölcsönt kapunk.		
A Magyar Államkötvény rövid lejáratú értékpapír.		
A Kincstári Takarékjegy 1 000 000 Ft-os névértéken is megvásárolható.		
A Babakötvény fix kamatozású értékpapír.		
A Prémium Magyar Állampapír euró megtakarítások befektetési formája is lehet.		
Változó mértékű kamatozás esetén a báziskamat minden esetben évente változik.		

2) A forint- vagy devizaalapú kibocsátás a kevésbé kockázatos az állam szemszögéből nézve? Miért?

.....

.....

3) Benedek 2 000 000 Ft-ot örökölt. 2022 szeptemberében megkezdte felsőoktatási tanulmányait, a következő 4 évben nem szeretné még felhasználni az összeget. Szülei tanácsára úgy döntött, hogy biztonságos befektetési formát keres; a Prémium Magyar Állampapírt (PMÁP) választotta megtakarítási formaként. A kötvény jellemzői a vásárláskor:

- névértéke 1 forint;
- futamideje 4 év;
- a kamat mértéke változó: mindig az előző naptári évi infláció felett biztosít +0,75 százalékpont kamatot;
- a kamatfizetés évente történik, a kamat a tőkével együtt a futamidő végén kerül az ügyfél számláján jóváírásra.

a) Mekkora lesz az első évben a hozam nagysága (százalékos értéke), ha a megelőző naptári évben az infláció 14,6%?

.....

b) Mekkora hozamot írnak jóvá Benedek értékpapírszámláján az első év végén?

.....

Gazdaságpolitika: a költségvetési és a monetáris politika céljai és eszközei

Az állam fontos szerepet játszik abban, hogy a gazdaság működése zavartalan legyen. Ezt a gazdaságpolitika segítségével valósítja meg: a céljai megvalósítását leginkább elősegítő beavatkozási formákat választja ki attól függően, hogy a gazdaság melyik területére akar hatást gyakorolni.

A **költségvetési (fiskális) politika** alkalmazásával az állam saját bevételeinek és kiadásainak növelése vagy csökkentése révén hat a gazdasági folyamatok alakulására. A költségvetési politika alapvető célja a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás elősegítése.

Részletesebb magyarázat az Állami költségvetés című animációban tekinthető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=LAr7gA5EFlw>

A **monetáris (pénzügyi) politika** alkalmazásával a jegybank (más néven központi bank) a forgalomban lévő pénzmennyiség szabályozásával befolyásolja a gazdaság működési folyamatait. A jegybank alapvető feladata az árstabilitás biztosítása.

Részletesebb magyarázat a Monetáris politika című animációban:

<https://www.youtube.com/watch?v=WJOEhNluZ78>

1. feladat

Tekintsd meg az elméleti részben hivatkozott animációkat, és válaszolj a kérdésekre! (Egy helyes válasz jelölhető.)

- 1) Ki terjeszti be a Parlamentnek a központi költségvetésről szóló törvényt?
 - a) a Magyar Nemzeti Bank elnöke
 - b) a miniszterelnök
 - c) a pénzügyminiszter
 - d) a belügyminiszter
- 2) Melyik intézmény Magyarországon a monetáris politika irányítója?
 - a) a kormány
 - b) a NAV
 - c) az MNB
 - d) egyik sem
- 3) Mi az MNB elsődleges célja?
 - a) a devizatartalék kezelése
 - b) az árstabilitás elérése és fenntartása
 - c) a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása
 - d) a bankjegyek és érmék kibocsátása

2. feladat

Jelöld a megfelelő oszlopban, hogy a monetáris politika egyes eszközeinek változása hogyan hat a gazdasági szereplők magatartására! (A helyes válaszok megtalálásában az elméleti részben hivatkozott Monetáris politika című kisfilm segít.)

Monetáris politikai döntések hatásai			
	Nő	Csökken	Nem változik
Ha a jegybank a jegybanki alapkamatot csökkenti, a lakossági hitelfelvételek aránya idővel...			
Ha a jegybank a kötelező tartalékrátát növeli, a vállalati hitelfelvételek aránya idővel...			
Ha a jegybank értékpapírokat vásárol a pénzpiacon, a forgalomban lévő pénzmennyiség...			

3. feladat

Érettségizőknek javasolt feladat

Tanulmányozd a táblázatban az egyes termékcsoportok árváltozását, és válaszolj a kérdésekre a következő oldalon!

A fogyasztói árindex változásai fogyasztási főcsoportok szerint, 1989–2022
(előző év = 100,0%)

Év	Élelmiszerek	Szeszes italok, dohányárúk	Ruházkodási cikkek	Tartós fogyasztási cikkek	Háztartási energia	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
1989	117,7	111,1	118,2	117,6	111,4	122,4	116,6	117,0
1990	135,2	130,7	123,3	120,8	127,6	128,9	125,6	128,9
1991	121,9	125,1	132,1	131,7	181,0	143,4	141,9	135,0
1995	131,1	120,1	120,2	124,0	150,0	127,3	126,0	128,2
2000	109,2	111,0	105,8	101,7	109,1	115,0	109,7	109,8
2005	102,5	103,3	100,2	97,7	106,2	104,5	105,5	103,6
2010	103,2	108,2	99,6	100,2	106,3	108,8	104,3	104,9
2015	100,9	103,1	100,0	100,8	97,1	95,4	101,9	99,9
2020	107,2	106,9	100,0	101,4	100,3	99,1	102,9	103,3
2021	104,1	110,9	100,2	104,5	100,5	109,6	102,9	105,1
2022	126,0	109,9	105,5	112,2	121,7	112,0	107,1	114,5

Forrás: KSH (https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0002.html)

1) Egészítsd ki a mondatot!

1989–2022 között összességében a legnagyobb fogyasztói árindex-emelkedés a(z)
..... évben volt.

2) Karikázd be a helyes válaszokat!

- a) 1991-ben a háztartási energia árszínvonala több mint 80%-kal emelkedett.
- b) 2005-ben a tartós fogyasztási cikkek árszínvonala az előző évhez képest növekedett.
- c) 2010-ben a ruházkodási cikkek árszínvonala az előző évhez képest növekedett.
- d) 2015-ben a fogyasztói árindex az előző évhez képest összességében csökkent.
- e) 2020-ban az egyéb cikkek, üzemanyagok árszínvonala az előző évhez képest növekedett.
- f) 2021-ben a szeszes italok, dohányárak árszínvonala több mint 10%-kal nőtt.

3) Milyen típusú árszínvonal-változás következett be 2015-ben?

.....
.....

AJÁNLÁSOK AZ ÉRETTSÉGIHEZ

Szóbeli érettségi tételek

Kifejtős téma

Ismertesse az állam gazdasági feladatait a piacgazdaságban!

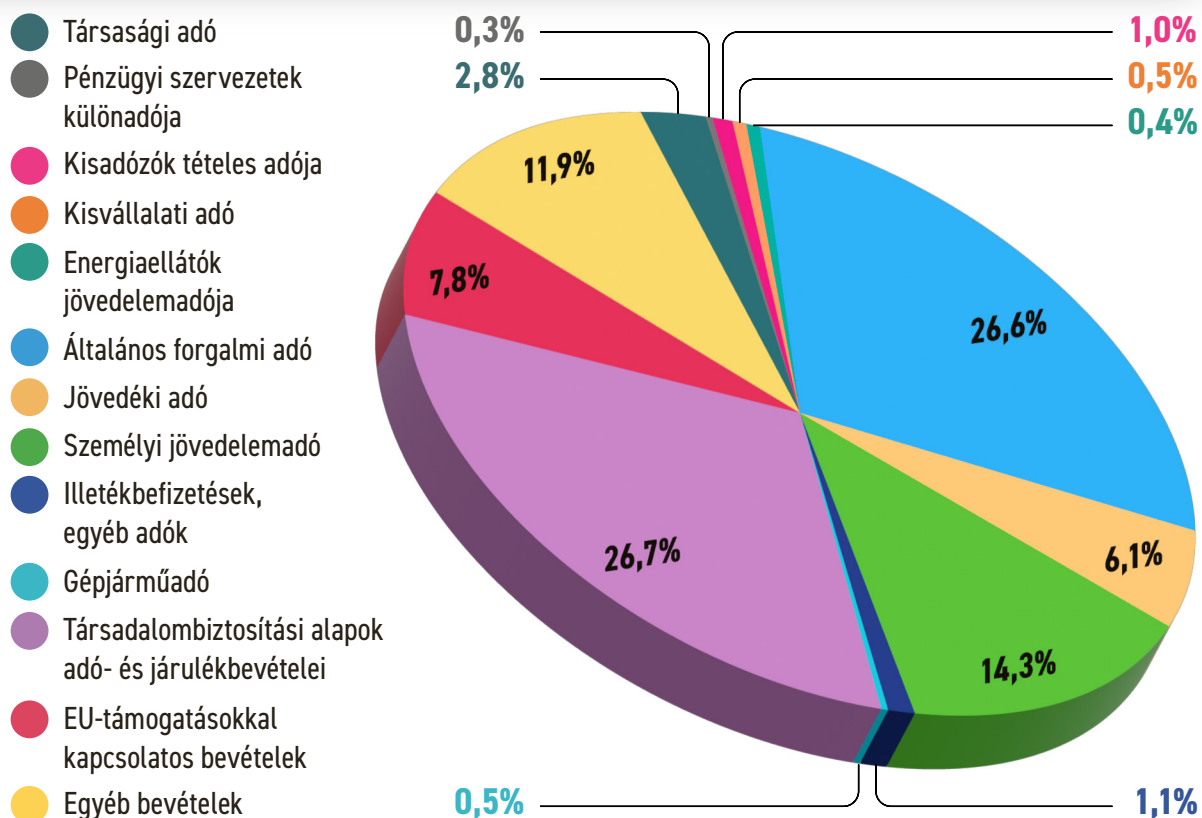
- ☐ Mutassa be a gazdasági körforgás szereplőit és azt, hogy milyen gazdasági folyamatok zajlanak a makrogazdasági szereplők között!
- ☐ Definiálja az állam fogalmát!
- ☐ Ismertesse az állam feladatait és a közigazgatási intézményrendszer legfontosabb szervezeteit!
- ☐ Mutassa be, milyen okok teszik szükségessé napjainkban az állam szerepvállalását a gazdaságban!
- ☐ Értelmezze az egyes állami feladatkörök lényegét!

Dokumentumelemzés

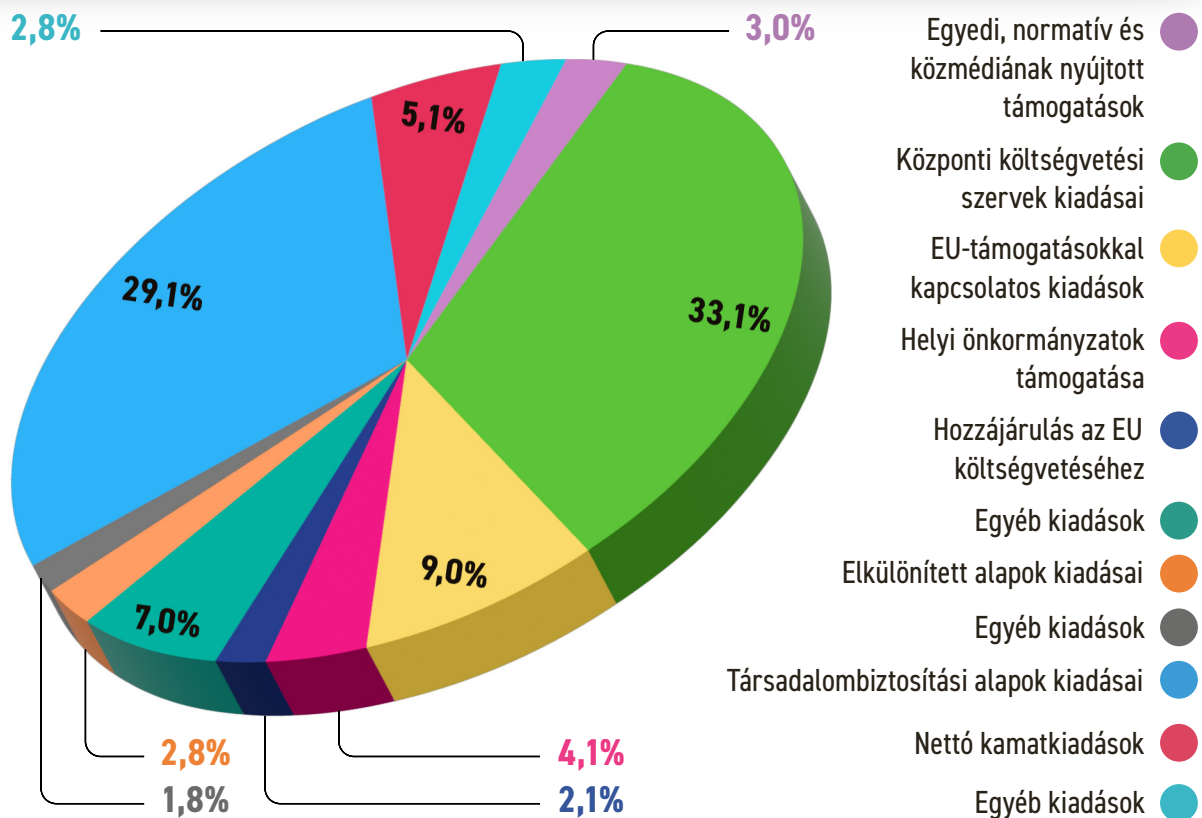
Mutassa be a következő oldali ábrák, források felhasználásával a központi költségvetés jellemző bevételeit és kiadásait!

- ☐ Állapítsa meg, milyen adónemből származott 2021-ben a legnagyobb bevétele az államnak!
- ☐ A központi költségvetés bevételi forrásai közül melyik adónemeket fizetik a háztartások, illetve melyik adónemeket a vállalatok?
- ☐ A központi költségvetésnek melyek a főbb kiadásai?

A központi költségvetés fő bevételei, 2021

A központi költségvetés fő kiadásai, 2021

Forrás: MNB (<https://www.mnb.hu/letoltes/koltsegvetesi-jelentes-feleves-jelentes-2022.pdf>)

Egy ország gazdasági helyzetének bemutatása egy kiválasztott (kb. 10–15 éves) időszakban (esettanulmány-feldolgozás)

A projektfeladat fő részei:

- Az ország rövid bemutatása (hol található, népessége, területe, egyedi sajátosságok, érdekességek stb.);
- az ország állami intézményrendszerének felvázolása;
- az ország gazdasági szerkezete, ágazatok megoszlása, fő export- és importtermékek;
- a gazdasági helyzet alakulásának bemutatása:
 - mutatószámi adatok: gazdasági növekedés, GDP, egy főre jutó GDP,
 - infláció alakulása, nagysága, típusa,
 - munkanélküliség alakulása, mutatószámai, típusai,
 - tagja-e az ország valamilyen integrációnak (pl. mióta tagja, mi az integráció típusa);
- a mutatószámok alakulásának értékelése, magyarázat a mutatószámok változásaira.

A fejezetben több feladat is az alábbi szituációhoz kapcsolódik:

Biciklikölcsönző start-up

Peti és osztálytársai, Dóra, Bence és Zoli egy internetes biciklikölcsönző vállalkozással neveznek a diákvállalkozások országos versenyére, Peti kereskedő nagybátyjának mentorálásával. A vállalkozás fő tevékenysége a kerékpár- és rollerkölcsönzés, amihez kiegészítő szolgáltatásként mobilapplikációt és programajánló közösségi oldalakat szeretnének létrehozni (pl. minden korosztálynak, illetve fiataloknak szólót).

A vállalkozások piacgazdasági szerepe

Az üzleti vállalkozás olyan tevékenység, amely a piacon jelenik meg, termékeket, szolgáltatásokat kínál, és ezek értékesítésével nyereség megszerzésére törekszik. Az üzleti vállalkozási tevékenység szervezeti formáit vállalatoknak nevezzük. A vállalatok termelnek, szolgáltatnak, közvetítenek attól függően, hogy mire vállalkoznak.

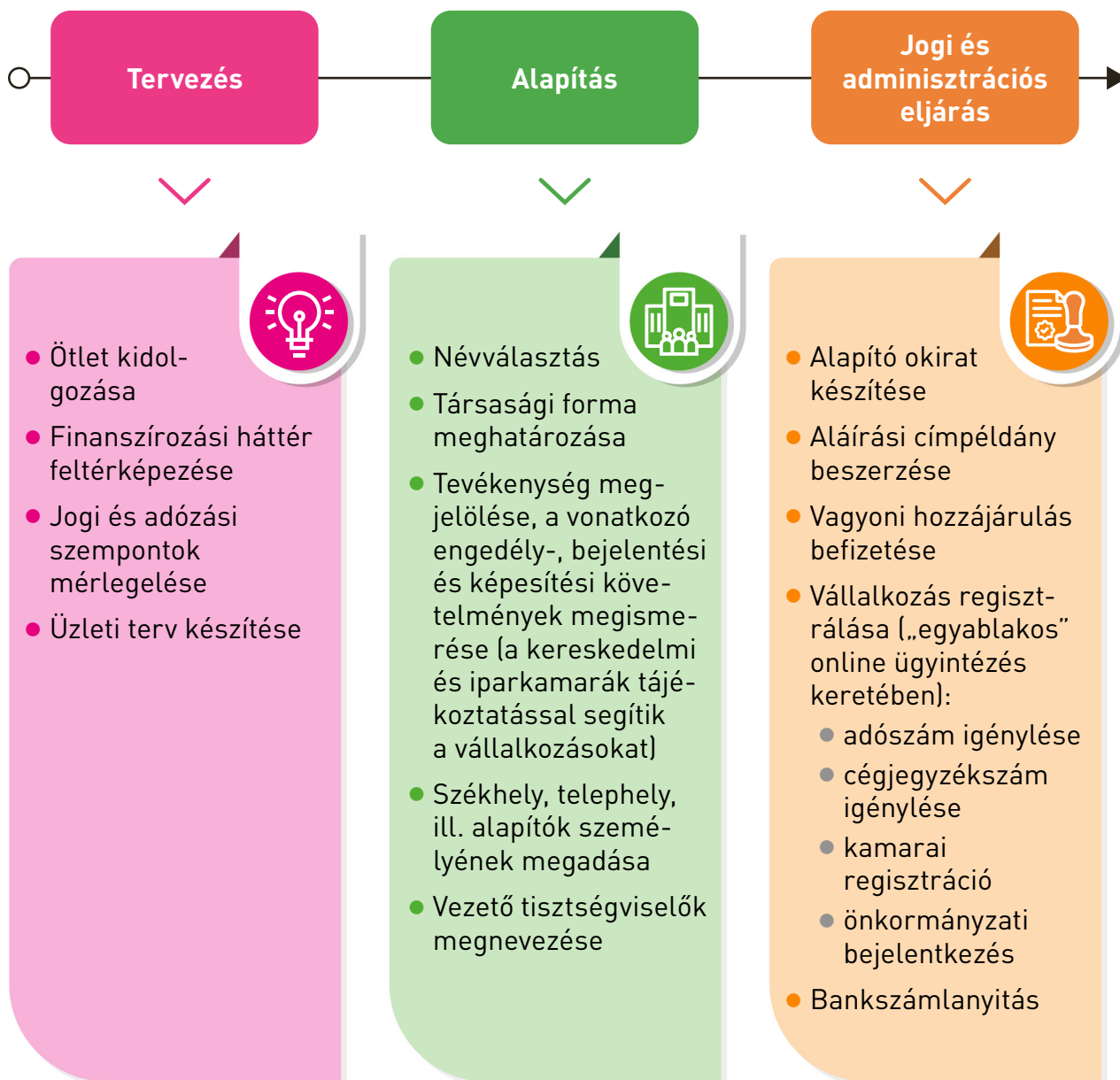
Részletesebb magyarázat a Vállalkozások című animációban található:

<https://www.youtube.com/watch?v=fZCcAJDkDBw>

A vállalkozásokkal szemben elvárás, hogy tevékenységük következményeiért, a működésük során keletkezett kötelezettségeikért és azok teljesítéséért felelősséggel tartozzanak. Ez egyszerre jelent erkölcsi, jogi és anyagi felelősséget. Minden vállalkozás köteles vállalni tevékenységének anyagi következményeit, ami azt jelenti, hogy teljes vagyonával felel tartozásaiért. Különbség elsősorban a tulajdonosok anyagi felelősségében van, ennek tartalma – különösen a családi jellegű vállalkozások tagjai számára – megdöbbentő.

A vállalat alapítás főbb lépései

Forrás: Merényi Zsuzsanna – Vasné Botár Ágnes – Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo: Iránytű a pénzügyekhez (Pénziránytű Alapítvány, Budapest, 2022), 140. oldal

Korlátlan felelősség esetén a vállalkozó nemcsak a vállalkozásba bevitt vagyonával, hanem az attól független magánvagyonával is felel a társaság tartozásaiért. **Korlátozott (korlátozott) felelősség** esetén teljes egészében szétválik a társaságba bevitt kockáztatott vagyon és a magánvagyon.

Az egyéni és társas vállalkozások legfontosabb jellemzőit az alábbi táblázat foglalja össze:

Fontosabb vállalkozási formák					
Cégforma	Minimális alaptőke	Felelősség	Személyes közreműködés	Tagok minimális száma	Jogi személyisége
Egyéni vállalkozás	nincs előírva	korlátlan	szükséges	1	nincs
Közkereseti társaság	nincs előírva	korlátlan és egyetemleges	legalább egy tagnak kötelező, aki ügyvezető	2	van
Betéti társaság	nincs előírva	ha egy beltág van, felelőssége korlátlan, több beltág esetén a felelősség egyetemleges; a kültág felelőssége vagyoni betétje erejéig korlátozott	legalább egy beltagnak kötelező	2	van
Korlátolt felelősségű társaság	3 millió forint	a társaság vagyonáig korlátlan, a tagoké korlátozott	nem szükséges	2	van
Részvénytársaság	minimum 5 millió forint (nyilvános társaság esetén 20 millió forint)	a társaság vagyonáig korlátlan, a tagoké a részvényük erejéig korlátozott	nem szükséges	1	van
Szövetkezet	nincs előírva	a társaság vagyonáig korlátlan, a tagoké a részjegyük erejéig korlátozott	szükséges	7	van

Forrás: Merényi Zsuzsanna – Vasné Botár Ágnes – Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo: Iránytű a pénzügyekhez (Pénziránytű Alapítvány, Budapest, 2022), 139. oldal

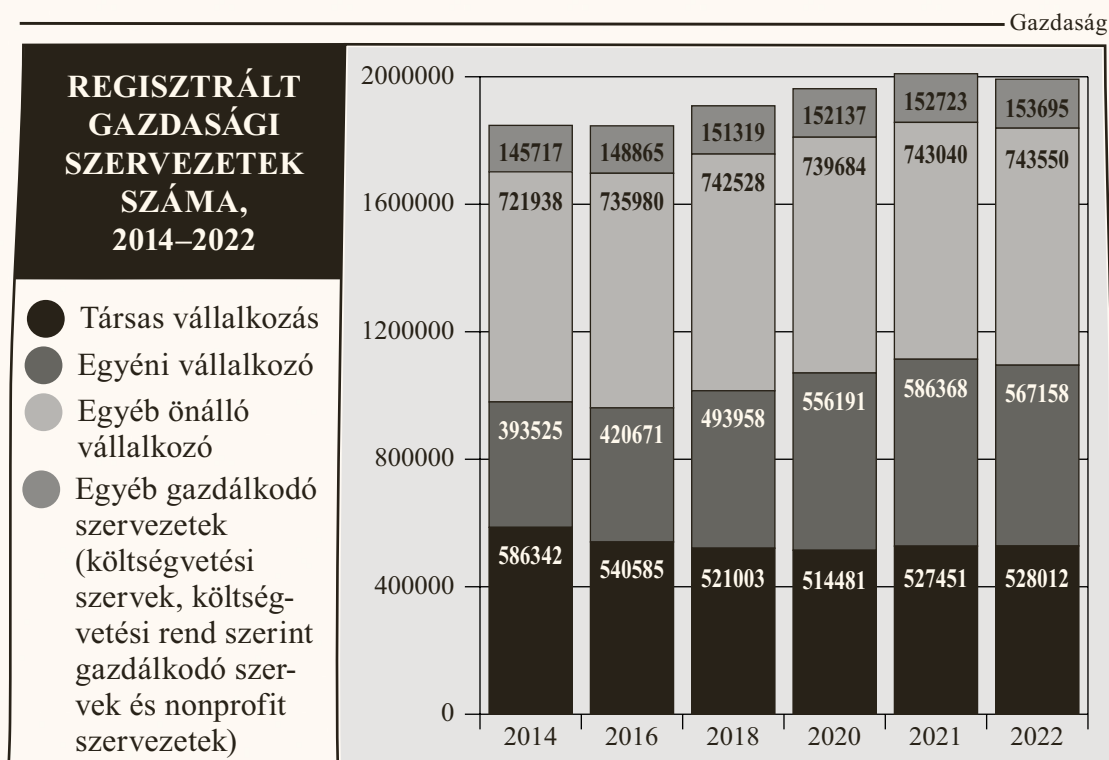
1. feladat

Karikázd be az igaz állítások betűjelét! (Több helyes válasz lehetséges.)

- Péter rendszeresen segít a nagymamájának a heti bevásárlásban: ez a munkája vállalkozói tevékenységnek tekinthető.
- A vállalkozások egyéni és társadalmi szükségletet is kielégítenek.
- Az üzleti vállalkozás kockázatot vállalva nyereség elérésére törekszik.
- A korlátolt felelősség csak a kft.-k jellemzője.
- Az a személy, aki egy vállalkozásban korlátolt felelősséget vállal, nemcsak a vállalkozásba bevitt vagyonával, hanem az attól független magánvagyonával is felel a társaság tartozásaiért.

2. feladat

Az ábra a regisztrált gazdasági szervezetek számát ábrázolja 2014 és 2022 között. A grafikon adatai és az alatta olvasható gazdasági hír alapján válaszolj a kérdésekre!

A kisadózó vállalkozások tételes adóját (közkeletű nevén a KATA-t) 2013-ban vezették be, azt követően elterjedtsége töretlenül nőtt. 2022. szeptember 1-től az új KATA-t kizárólag olyan főfoglalkozású egyéni vállalkozó választhatja, aki csak magánszemélyektől szerez bevételt nyilvántartásban rögzített tevékenységeire (a bérbeadás kivételével).

Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0002.html

1) Egészítsd ki a mondatot!

A regisztrált vállalkozások száma a vizsgált időszakban összességében a évben volt a legmagasabb.

2) IGAZ vagy HAMIS? Jelöld X-szel!

	IGAZ	HAMIS
Az egyéni vállalkozások száma 2014 és 2022 között folyamatosan nőtt.		
A társas vállalkozások száma 2014-ről 2022-re kb. 10%-kal csökkent.		
A 2014–2022 közötti időszakban az egyéb gazdálkodó szervezetek száma növekedett.		

3) Véleményed szerint milyen okok miatt emelkedhetett meg 2014–2021 között az egyéni vállalkozások száma?

3. feladat

Mennyi az egyes társasági formák esetében a minimális alaptőke? Kösd össze az összetartozókat!

Gazdasági társasági forma	Minimális alaptőke
Betéti társaság	5 000 000 Ft
Korlátolt felelősségű társaság	20 000 000 Ft
Nyilvánosan működő részvénytársaság	nincs előírva
Zártkörűen működő részvénytársaság	3 000 000 Ft

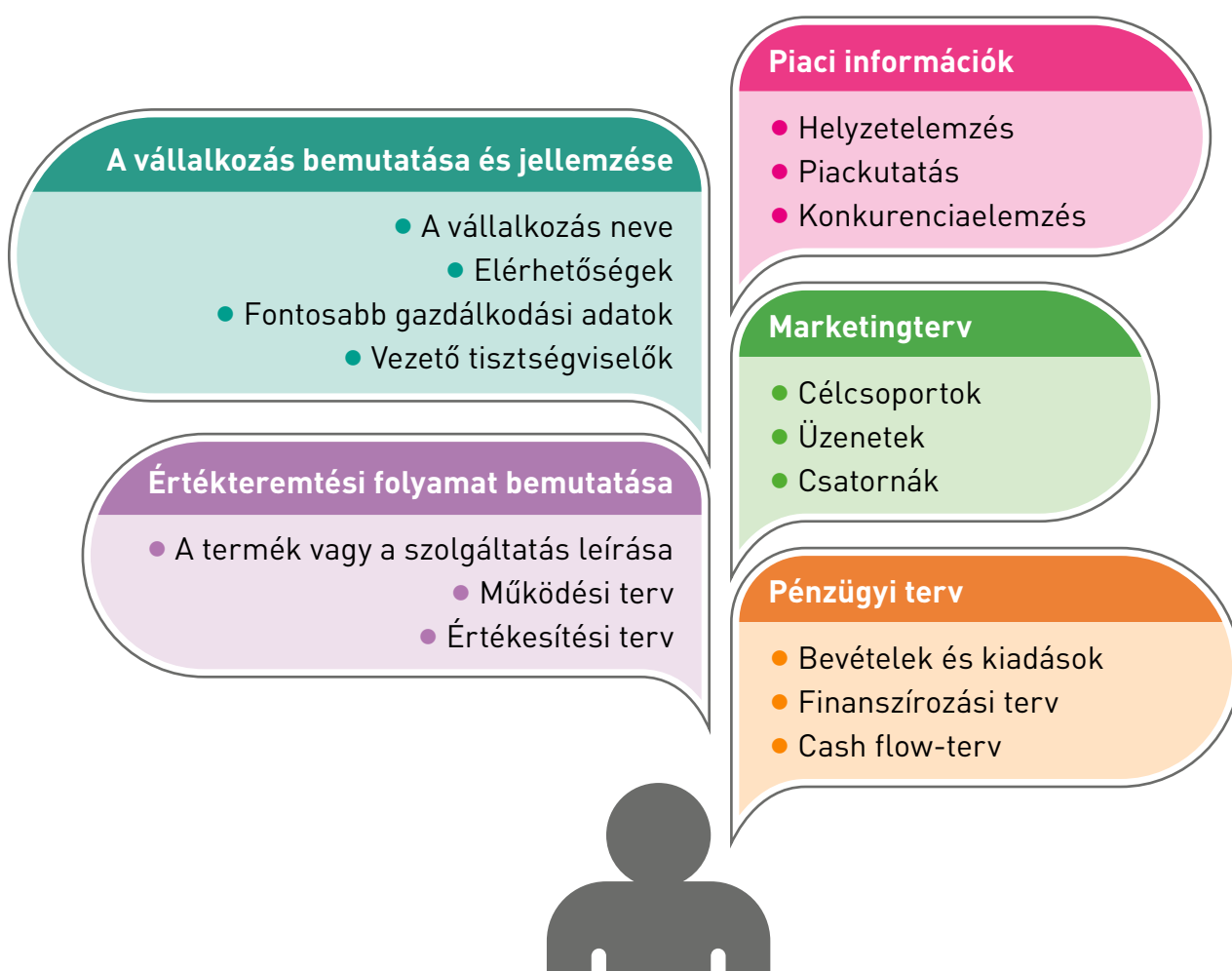
4. feladat

Az ismertetett jellemzők alapján nevezd meg a vállalkozási formát!

Jellemzők	Vállalkozási forma
Van beltagja és kültagja.	
Egyszemélyes vállalkozási forma, ahol a tulajdonosnak kötelező közreműködnie a tevékenység gyakorlásban.	
A tőzsdén is vásárolhatjuk a vállalkozás tulajdonosi jogát.	
Minden tag felelőssége korlátlan.	
Alapításához minimum 3 millió forint szükséges.	

Tevékenységük megkezdése előtt a vállalkozásoknak érdemes üzleti tervet készíteniük, és az abban foglaltakat működésük során is célszerű időről időre újra végiggondolniuk. Az üzleti terv olyan meghatározott időtávra (jellemzően néhány évre) szóló dokumentum, amely a vállalkozás jövőbeni működésére vonatkozó elképzeléseket tartalmazza szöveges és számszerűsített formában, ezzel átfogó képet nyújt a vállalkozás aktuális helyzetéről és jövőbeni lehetőségeiről. Az üzleti terv készítésének célja lehet egy új ötlet megvalósíthatóságának felmérése, a lehetséges tulajdonostársak (befektetők) meggyőzése vagy a partnerek tájékoztatása. Ha a vállalkozás külső pénzügyi forrásokra szorul, a terv elkészítését gyakran a finanszírozók/hitelezők írják elő (beruházásnál például a banki hitelkérelem kötelező melléklete). Mivel tartalmát a készítés célja és az olvasó által igényelt információ határozza meg, minden üzleti terv eltér egymástól, vagyis nincs állandó sémája.

Milyen témakörökre kell kitérnie egy üzleti tervnek?

Forrás: Merényi Zsuzsanna – Vasné Botár Ágnes – Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo: Iránytű a pénzügyekhez (Pénziránytű Alapítvány, Budapest, 2022), 142. oldal

Az üzleti tervről részletesebb magyarázat található ebben az animációban:

<https://www.youtube.com/watch?v=63SlaQQ4WDo>

1. feladat

Olvasd el az alábbi cikket, és válaszolj a kérdésekre!

Szigetszentmiklóson gyártják a világ egyik legnépszerűbb kutyás felszerelését

Az egyik legismertebb magyar világmárkát Szigetszentmiklóson érdemes keresnünk. A JULIUS-K9 1997-es indulása óta folyamatosan növekszik, és professzionális felszerelések már világszerte a kutyatartók egyik kedvencének számítanak. 2000-ben a világon elsőként tépőzáras rendszeren alapuló kutyahámokat fejlesztettek ki. (...)

A cég signature terméke* a kutyahám: a vezérigazgató szerint ez olyan eszköz, ami a legjobban kifejezi ember és kutya kapcsolatát.

A menedzsment egyik alapelve szerint a szövetgyártás és hevederkészítés, valamint a fém- és műanyag-feldolgozás közben tartásával megvalósítható, hogy a JULIUS-K9 a kutya számára egy életre szóló terméket tudjon kínálni. A cég bevételeinek jelentős része az Európai Unió nyugati országaiból, az Egyesült Államokból származik, de a kínai piacon is jelen vannak saját vállalattal és kereskedelmi képviseléssel.

(...) A koronavírus okozta gazdasági és társadalmi világleállás után a vállalat megrendelései tovább nőttek, a JULIUS-K9 (K9-Sport Kft.) azonnal reagált a világpiaci fejleményekre: új termékcsoportokat is létrehozott, és részben átálltak a maszkok és védőfelszerelések gyártására.

*a cég által gyártott termékek közül a legismertebb

Forrás: portfolio.hu (<https://www.portfolio.hu/uzlet/20201220/kisvallalkozasbol-sikeres-ceg-10-peldat-mutatunk-462530>)

1) Milyen innovációs megoldással érte el piaci sikereit a K9-Sport Kft.?

.....
.....

2) 2020-ban a cégvezetőnek milyen okból lehetett ajánlatos üzleti tervet készítenie?

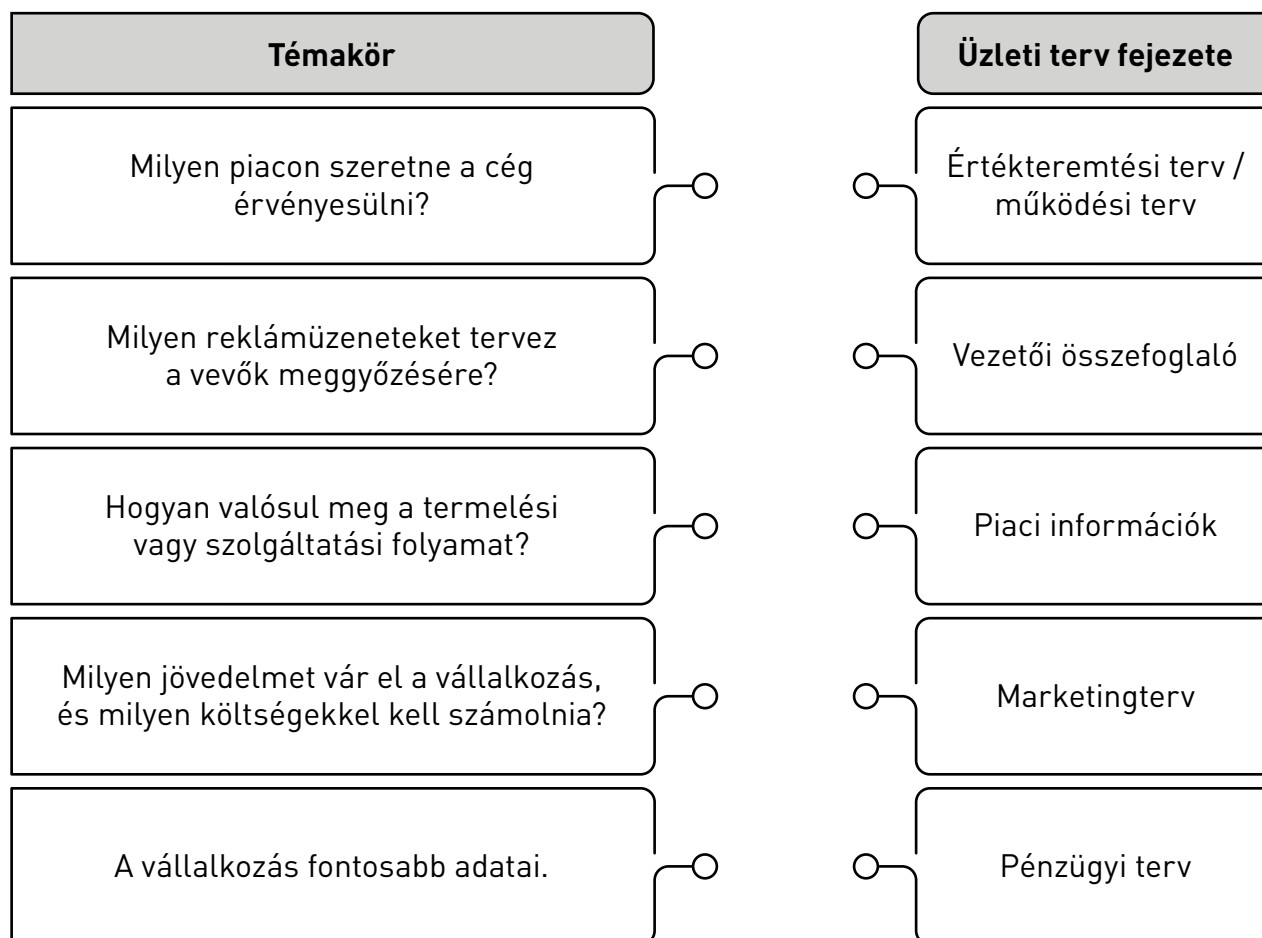
- a) vállalkozás alapítása
- b) lehetséges új tulajdonostársak meggyőzése
- c) a vállalkozás átalakítása, profil bővítése
- d) banki hitelkérelem előírásának teljesítése

3) Válaszd ki az üzleti tervre vonatkozó helyes állításokat!

- a) Segít átlátni a vállalkozás helyzetét.
- b) Kizárólag a cégvezetésnek ad információkat.
- c) Az alkalmazottak számára nem nyilvános.
- d) Készülhet belső és külső használatra is.
- e) Hitelfelvételkor nem szükséges elkészíteni.

2. feladat

Az üzleti tervnek melyik fejezete foglalkozik a megadott témakörökkel? Kösd össze őket!

Vezetői összefoglaló és a vállalkozás bemutatása

A **vezetői összefoglaló** az egész üzleti terv talán legfontosabb része, különösen hangsúlyos abban az esetben, ha a terv külső befektető számára vagy hitelfelvételhez készül. Lényegre törőnek és meggyőzőnek kell lennie, hogy a cég megkapja a kívánt támogatást, növelje a hitelkérelem kedvező elbírálásának az esélyét. A tömör, maximum egy-két oldalas bemutatás tartalmazza a vállalkozás küldetését, filozófiáját, fő tevékenységét, eredményeit, valamint fő célkitűzéseit és jövőképét. Körvonalazza az üzleti terv előzetes célját, emellett közli a vállalkozás legfontosabb alapadatait (elnevezés, alapítás éve, székhely, adószám stb.). Bár az üzleti terv ezzel a fejezettel kezdődik, csak a többi rész elkészülte után érdemes elkészíteni, hiszen gyakorlatilag a későbbi fejezetek tömör összefoglalása. Sok időhiányban szenvedő döntéshozó e pár oldal alapján vonja le a következtetést és hozza meg a döntését (hogy befektessen-e vagy adjon-e hitelt), így a vezetői összefoglalót különösen nagy gonddal érdemes összeállítani.

A **vállalkozás bemutatása** fejezetben érdemes kitérnünk pl. a vállalkozás tevékenységi körére, annak egyedi, versenyelőnyt biztosító jellemzőire, küldetésére, tulajdonosi körére, a szakemberekre és a felhalmozott szaktudásra, a tapasztalatokra, a kapcsolati tőkére, az eszközök állományára. A cél, hogy az olvasó számára kidomborítsuk, miért lehet a jövőben (is) sikeres a vállalkozás, mi az a plusz, ami versenyelőnyt biztosíthat számunkra.

1. feladat

Olvasd el a PBT vállalkozás bemutatkozó összefoglalóját, és válaszolj a kérdésekre!

„A PBT 1991-ben alakult. A megalakuláshoz ötletet adott a Budapesten rendezett felnőtt vívó VB, ahol több vívófelszerelést árusító cég is megjelent. Magyarországon ekkor még nem volt egyetlen kereskedő sem, aki ezzel foglalkozott volna.

A PBT az egész világon ezen a néven vált ismertté. A cégünk eredeti neve Párbaj Bt., amely egy egyszerűbb gazdaság társasági forma volt. Később amikor a cégünk kft.-vé alakult, olyan nevet kellett választani, ami tartalmazza a PBT nevet. Így lett a cég neve PBT Hungary KFT.

Célkitűzésünk az elején az volt, hogy ellássuk a magyar vívósportot felszereléssel. A magyarországi háttérpar adott volt, hogy elkezdjük a felszerelések gyártását. Először a vívócipő és a vívókesztyű lett népszerű a vívók körében. Később cégünk saját stílusú vívófelszereléseket kezdett el kifejleszteni, és rövid időn belül már külföldön is keresettek lettek a termékeink.

Cégünk munkáját körülbelül 45 dolgozó segíti. Több mint 40 országban van képviselőnk.

A PBT Hungary KFT. a Magyar Vívó Szövetség hivatalos szállítója és a Nemzetközi Vívószövetség (FIE) hivatalos partnere. Cégünk szponzorál kezdő tehetségeket és világhírű vívókat egyaránt. PBT felszerelésben érte el sikereit többek között Nagy Tímea, Nemcsik Zsolt, Szilágyi Áron, Erinn Smart, Keeth Smart, Ana Branza, az ukrán női kardcsapat és a román női párbajtőrscapat.

Legfőbb célkitűzésünk hogy „GYEREKTŐL A FELNŐTTIG, KEZDŐTŐL A BAJNOKIG” ellássuk a vívókat jó minőségű, biztonságos és évről évre szélesedő körű vívófelszerelésekkel elérhető áron.”

Forrás: PBT Hungary Kft. (<https://shop.pbtfencing.hu/the-pbt-story>)

- 1) Foglald össze, mi adja a PBT esetében az üzleti öltet egyediségét!

.....

.....

- 2) Sorold fel, milyen lényeges jellemzőket fogalmazott meg magáról a cég a fenti összefoglalóban!

.....

.....

- 3) Válaszd ki az üzleti terv vezetői összefoglaló fejezetére vonatkozó helyes állításokat!

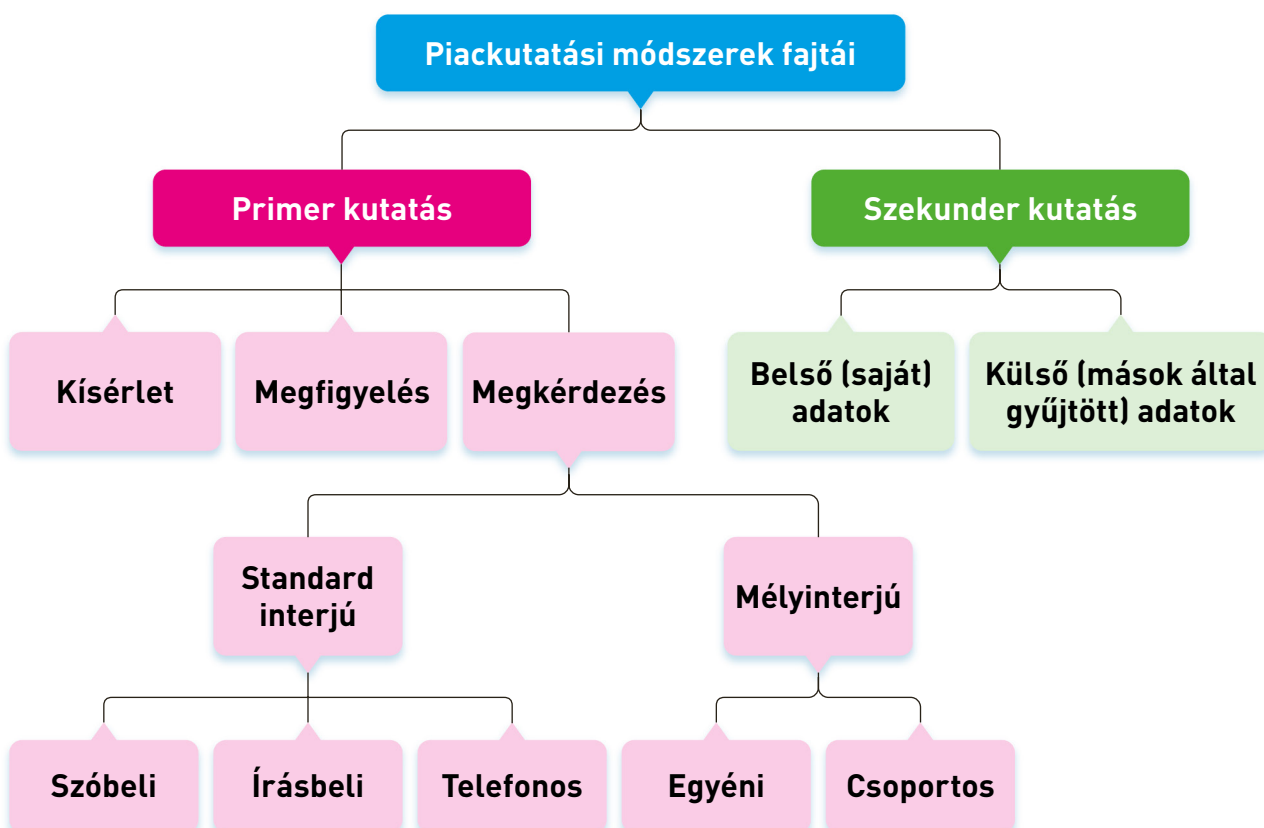
- a) Ezt a fejezetet kell legelőször elkészíteni.
- b) Ez a fejezet az üzleti terv legfontosabb része.
- c) Részletesen bemutatja a vállalkozás tevékenységét.
- d) Kiemeli az üzleti ötlet egyedi jellemzőit.
- e) A teljes üzleti terv megírását követően készül el.

Az üzleti tervnek fontos kiindulópontja a külső és belső környezeti tényezők felmérése és értékelése. A versenytárselemzés és a vevői piackutatás, igényfelmérés egyaránt fontos ahhoz, hogy egy vállalkozást sikerre lehessen vinni. Az is létfontosságú, hogy az iparág trendjeivel, előrejelzéseivel és szabályozásával tisztában legyünk.

Induló és működő vállalkozások esetében egyaránt lényeges, hogy folyamatosan figyeljék a meglévő termékek, szolgáltatások piacát és az új ötleteket, valamint elemezzék a versenytársakat. A helyzetelemzés egyik legismertebb módszere a **SWOT-analízis** (magyar fordításban GYELV-elemzés). A mozaikszó a STRENGTHS (erőségek), WEAKNESSES (gyengeségek), OPPORTUNITIES (lehetőségek) és THREATS (veszélyek) angol kifejezések kezdőbetűiből áll. Az elemzés lényege, hogy táblázatba szedve sorakoztatja fel a vállalkozások erősségeit és gyengeségeit (a belső tényezőket), amelyeket a külső környezetből származó lehetőségekkel és veszélyekkel állít szembe, illetve párba.

A környezetelemzés **piackutatással** alapozható meg. A piackutatás a piaci jelenségek szervezett és módszeres vizsgálatát jelenti, a vállalkozások marketingstratégiájának része. Célja a már meglévő és a lehetséges fogyasztók igényeinek felmérése, az értékesítési lehetőségek feltérképezése. Ha a felmerülő marketingprobléma megoldásához nem áll rendelkezésre adat, vagy a megszerzett információk elavultak, a vállalat primer (elsődleges) információkat próbál szerezni saját munkatársai vagy piackutató cégek kutatása révén. Szekunder (másodlagos) adatok azok, amelyeket valaki már korábban összegyűjtött, feldolgozott, ezért gyorsabban és viszonylag kisebb költséggel megszerezhetők.

A piackutatási módszereket az alábbi ábra foglalja össze:

A piackutatás adatainak értékelése alapján lehet meghatározni, hogy a vállalkozás milyen vevők igényeinek tud megfelelni; dönteni kell, hogy melyik vevőkört (szegmenst) tudja a leghatékonyabban kiszolgálni. A **piaci rések** olyan piacrészek, amelyekben a lappangó vásárlói igényeket a fennálló kínálat nem – vagy nem megfelelően – elégíti ki.

1. feladat

IGAZ vagy HAMIS? Jelöld X-szel!

	IGAZ	HAMIS
A megfigyelés szekunder piackutatási módszer.		
A kérdőíves megkérdezés előnye lehet, hogy viszonylag nagyszámú megkérdezésre van lehetőség.		
A primer piackutatás olcsóbb, mint a szekunder.		
A megkérdezés kizárólag személyesen történhet.		
A megfigyelés lényege, hogy a megváltozott körülményekre adott reakciókat figyelik meg.		

2. feladat

Csoportosítsd az adatokat aszerint, hogy primer vagy szekunder piackutatási módszer révén szerezték be őket!

a) a kiválasztott fogyasztói csoporttal készített interjú jegyzőkönyve	e) a kereskedelmi kamara kiadványai
b) KSH-adatsorok	f) a vállalat értékesítési adatai
c) saját szervezésű szakértői konferencia javaslati	g) (saját) vállalati eladókkal készített interjúk
d) 1000 kitöltött kérdőív	h) publikált piaci tanulmányok

Primer kutatás	Szekunder kutatás

3. feladat

A fejezet elején ismertetett történetben Peti és osztálytársai internetes bicikli-kölcsönző vállalkozást hoznak létre. Az iskolában piackutatást végeztek, ami azt mutatta, hogy sokan szívesen járnának kerékpárral, de nincs pénzük sajátot venni, vagy otthon nincs megfelelő tárolóhelyük. Helyezd el Petiék vállalkozásának ERŐSSÉGEIT, GYENGESÉGEIT, LEHETŐSÉGEIT és VESZÉLYEIT az elemző táblázatban!

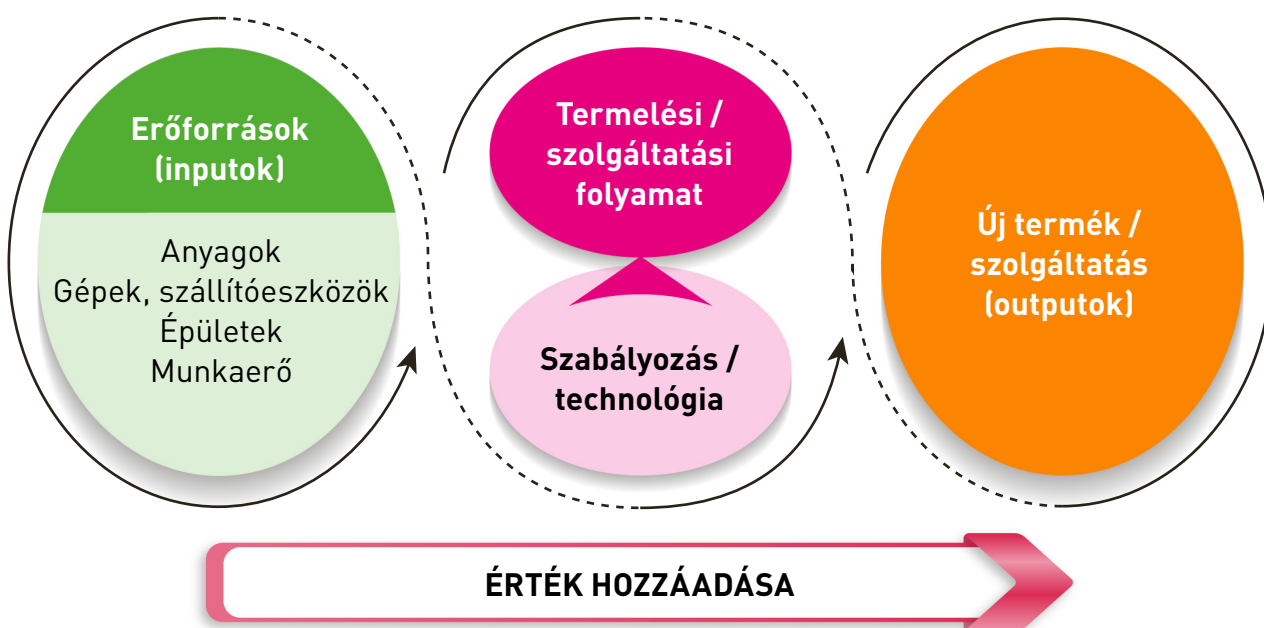
a)	alacsony működési költségek	g)	a bringa- és rollerbérlés erősen függ az időjárástól
b)	magas kezdeti beruházási összeg	h)	nem kell hatósági engedély a működéshez
c)	az online reklámokra költeni kell	i)	az önkormányzat azt tervezi, hogy kitiltja az autókat a belvárosból
d)	van már saját weboldala a vállalkozásnak	j)	kedvező hitelek érhetők el induló kisvállalkozásoknak
e)	Peti ért a kerékpárjavításhoz	k)	Petiék nem értenek a könyveléshez, az adóbevallásokhoz
f)	az adózási szabályok gyakran változnak	l)	a településen nincs másik bringakölcsönző

SWOT-elemzés

	Segíti a célok elérését	Gátolja a célok elérését
Belső tényezők	Erősségek (Strengths):	Gyengeségek (Weaknesses):
Külső tényezők	Lehetőségek (Opportunities):	Veszélyek (Threats):

A **működési terv** készítésének fő célja a tevékenység részletes megtervezése, áttekintése, a működéshez szükséges erőforrások azonosítása és a működési kockázatok feltérképezése. Végig kell gondolni, milyen beszállítókkal, szolgáltatókkal kell szerződést kötni, együttműködni, honnan és mennyi alapanyagot/készletet kívánunk beszerezni, hol és mennyiért tudjuk tárolni ezeket a készleteket, mennyi a rendelések átfutási ideje, milyen elemekből áll és hogyan zajlik majd a termelési/értékesítési/szolgáltatási folyamat, ki miért felelős, hogyan épülnek egymásra a folyamatok, stb.

A termelési folyamat vázlata:

A működési terv részeként készülő **szervezeti tervben** kell leírni a vállalkozás jogi formáját, méretét, felépítését, felelősség- és hatáskörmegosztását, illetve annak indokoltságát.

Tipp

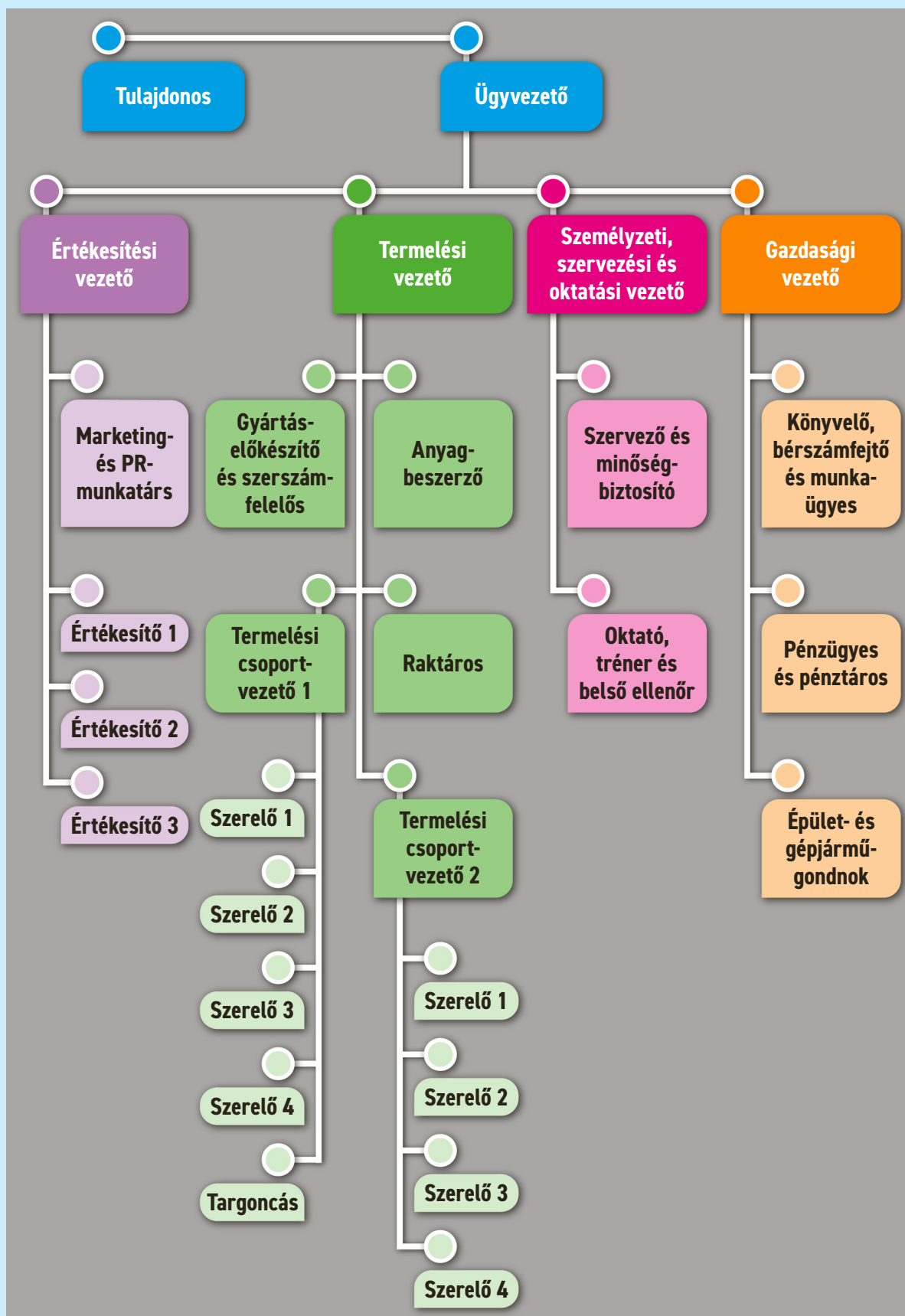

Ha szeretnéd közelebbről is megismerni a termelési folyamat hatékony kialakításának jelentőségét, vedyél részt egy vállalat nyílt napján vagy osztályoddal egy gyárlátogatáson, és ismerd meg a vállalkozások működését a gyakorlatban. Online is kereshetsz olyan filmeket, videókat, amelyek szemléletesen mutatják be, hogyan, milyen technológiai eljárásokkal készülnek és jutnak el a fogyasztókhoz a jól ismert magyar termékek.

1. feladat

Tekintsd át a szervezeti ábrát, és válaszolj a kérdésekre a következő oldalon!

Az ábra egy közepes méretű cég szervezeti felépítését mutatja be:

Forrás: Effectsys Konzultáns Kft. (<https://effectsys.hu/szervezeti-abra-orgvizio/>)

1) Alapvetően milyen tevékenységet végez a cég?

- a) kereskedelmi
- b) termelő
- c) szolgáltatási

2) Milyen fő szervezeti területeket alakítottak ki a cégen belül?

.....

.....

.....

3) Állapítsd meg az alábbi szervezeti adatokat!

- a) Mennyi a cég dolgozóinak összlétszáma? fő
- b) Hány főt alkalmaznak a termelési csoportban? fő
- c) Az anyagbeszerző alkalmazott milyen munkaterületekkel működik együtt?

.....

.....

2. feladat

IGAZ vagy HAMIS? Jelöld X-szel!

	IGAZ	HAMIS
A működési tervben a gyártási technológia és az igénybe vett berendezések bemutatására csak hitelfelvétel esetén szükséges kitérni.		
A szervezeti ábra megmutatja a vezetők hatáskörét, az alkalmazottak közötti alá-fölé rendeltségi viszonyokat.		
A termelő vállalatoknál a szervezeti terv, a szolgáltató vállalatoknál a termelési terv bemutatása a hangsúlyosabb rész.		
A működési tervnek fontos része a telephelyek, raktározási kapacitások bemutatása.		

3. feladat

Petiék vállalkozása számára – lásd a fejezet bevezetőjét – az aktuális feladat a vevői igényekkel összhangban lévő termékek és szolgáltatások kialakítása. Milyen konkrét kérdéseket kell végiggondolniuk a működés megkezdéséhez? Tedd fel a kérdéseket, javasolj megoldásokat – töltsd ki a táblázatot! (A kitöltésre a táblázat első sora ad mintát.)

Megválaszolandó kérdés	Lehetséges megvalósítás
Hol állítják elő a termékeket, szolgáltatásokat?	<i>A kerékpárkölsönzőket indulásként a település két központi helyén alakítják ki. Tárolási raktárként Petiék garázsát vagy a nagybácsi üzletének raktárát használják. A közösségi oldalakat otthonról működtetik.</i>

A marketingtervezés célja a fejlesztéssel kialakuló új kínálati elemek (azaz termékek, szolgáltatások) piaci bevezetése, ismertségének kialakítása, fokozása.

A **marketingstratégia** a vállalat általános terve: arra vonatkozik, hogy a vállalat mit kíván tenni egy bizonyos célpiacért az általa használt marketingeszközök segítségével. A marketingstratégia végiggondolásakor már felhasználhatjuk az iparági, illetve piacelemzés (SWOT-analízis), piackutatás eredményeit. A marketingstratégia meghatározásának folyamata:

1. a kiinduló helyzet felmérése,
2. a cél meghatározása,
3. a célokhoz vezető út kidolgozása.

A **marketingeszközök** (más néven marketingmix) alapelemei a 4P, vagyis Product, Price, Place, Promotions, magyarul termékpolitika, árpolitika, értékesítési politika és kommunikációs (ösztönzési) politika.

A **termékpolitika** azon eszközöket és módszereket foglalja magába, amelyek a termékek tulajdonságainak meghatározására, illetve a fogyasztónak történő bemutatására szolgálnak. A termékpolitikában kell meghatározni például a termékkínálatot, a minőségi elvárásokat, a megjelenést (design), a csomagolási egységet, a kiszerezést, és ide tartozik részben az arculat- és brandépítés, vagyis a vállalati és termékmárka tudatos alakítása is.

Az **árpolitika** olyan döntések sorozata, amelyekkel meghatározzák, az értékesíteni kívánt termékek mikor milyen áron kerüljenek a piacra. Ezt egyrészt az előállítás költségei, másrészt az elérni kívánt nyereségráta alapján kalkulálják ki, a versenytársak árainak és a fogyasztók árérzékenységének figyelembevételével.

Az **értékesítési politikában** az értékesítési csatornákat, értékesítési helyeket határozzák meg. Az értékesítési csatornáról való döntés kérdései lehetnek például a kis- vagy nagykereskedelmi értékesítés, a saját bolt vagy más üzletnek, üzletláncnak történő beszállítás, esetleg ügynökökön keresztül történő értékesítés, illetve online platform (webáruház) működtetése.

A **promóciós vagy kommunikációs politika** a piacbefolyásolási eszközöket foglalja magába. Ide tartoznak a reklámok, hirdetések (újság, szórólap, rádió, TV, óriásplakát, online bannerek, influenszerek stb.) és az eladásösztönzés (akciók, kuponok, nyereményjátékok, pontgyűjtő akciók, kóstolók, áruminták). A személyes eladás (ügynöki értékesítés) értékesítési ajánlattételt jelent a vevővel való személyes találkozás során, a közönségkapcsolatok építésének (PR-tevékenység) célja a közvélemény befolyásolása, kedvező kép kialakítása a vállalatról pl. hírlevelek, tévéinterjúk, sajtócikkek, rendezvények támogatása, adományok, szponzoráció stb. révén.

1. feladat

Válaszolj a kérdésekre! (Karikázd be a helyes megoldás betűjelét – kérdésenként egyet.)

- 1) Mire ad választ a marketingstratégia?
 - a) Hogyan érjük el céljainkat?
 - b) Mely vevőket szolgáljuk ki?
 - c) Hogyan szolgáljuk ki nyereségesen a vevőink igényeit?
 - d) Mindhárom válasz helyes.
- 2) A marketingstratégia végrehajtására alkalmazott marketingeszközöket nevezzük.
 - a) promóciónak
 - b) marketingmixnek
 - c) piackutatásnak
 - d) értékesítési politikának
- 3) A marketingmix elemei a termék (Product), az ár (Price), a hely (Place) és a csomagolás (Packaging).
 - a) IGAZ
 - b) HAMIS
- 4) Melyik lehet a PR-tevékenység része?
 - a) árengedményes akció
 - b) óriásplakát-kihelyezés
 - c) sajtótájékoztató
 - d) pontgyűjtő akciók
- 5) Melyik lehet reklámhordozó?
 - a) óriásplakát
 - b) TV
 - c) influenszer
 - d) mindhárom

2. feladat

A felsorolt marketingeszközök a marketingmix melyik eleméhez tartoznak? Jelöld X-szel!

Marketingeszköz	Termék-politika	Árpolitika	Értékesítési politika	Promóció
márkanév, logó				
házhoz szállítás				
költségbecslés				
csomagolás				
minőség-ellenőrzés				
kóstoltatás				
design				
készletezés				
termékminta				
jótállás, szavatosság				

3. feladat

Olvasd el a márkatörténetet, és válaszolj a kérdésekre a következő oldalon!

A Túró Rudi 1968-ban történt bevezetése óta sikertermék Magyarországon. Klasszikus formája: édes, enyhén citromos túró, csokimázzal bevonva. Az eladások gyorsan az egekbe szöktek, nem lehetett elég Túró Rudit gyártani. A nyolcvanas évektől él a szlogen: „A Pöttyös az igazi!”

A kilencvenes évektől folyamatosan bővült a választék, megjelent az Óriás Pöttyös Túró Rudi és a sárgabarackos, epres, mogyorós ízű is. A kétezres éveket új dizájnnal és internetes honlappal köszöntötte a Pöttyös, a márka és a termék rendszeresen nyert (és nyer ma is) díjakat, mint például Superbrands, Arany Penge, Sikertermék stb.

2010 elején bevezettek egy új fejlesztést, a GURU-t, ami azóta is előkelő helyet foglal el az eladási listákon, népszerűsége töretlen. 2017-ben a Pöttyös bemutatta legújabb szenzációját, a Fitt Pöttyös Túró Rudit. A joghurtos bevonatú és étbevonatos finomságokat három ínycsiklandó ízben, málnás-müzlis, natúr és kakaós-étbevonatos változatokban élvezhetik a fitt (0% hozzáadottcukor-tartalmú) nasira vágók. 2018-ban a termék arculatváltáson ment keresztül, új ízek – kókuszos és feketeribizlis –, illetve laktózmentes változatok is megjelentek.

2023-as promócióik:

- „Márpedig #rudikornis létezik! – Pöttyös Rudikornis Túró Rudi – Harapj rá a színekre! Nyugi, nincs benne mesterséges színezék, a természetes spirulinaalga-kivonattól ilyen szép kék!”

■ „Mondd el a Pöttyössel, és dobd fel a hangulatod! A zene mindig segít, hogy jól érezd magad: ebben hasonlít a Pöttyösre, ezért összegyűjtöttünk olyan dalokat, amelyek feldobnak, felpörgetnek, nyugiba tesznek... Olvasd el a Pöttyös csomagolásán lévő kódokat a Spotify-applikációval, és hadd szóljon!”

Forrás: <https://www.pottyos.hu>

1) Mi a cég termékeinek eredeti szlogenje?

.....

2) Miért alkalmaz termékeinek megjelenítésén a cég márkanevet, illetve logót?

.....

.....

3) 2023-ban milyen marketingstratégiát fogalmazott meg a cég termékválasztékának kialakítása során?

.....

.....

4) A legújabb promóciós eszközöknek melyik a fő célcsoportja?

a) az idősek

c) a fiatalok

b) a nehéz fizikai munkát végzők

d) a sokat utazó üzletkötők

4. feladat

Felismered a céget/terméket a szlogen alapján?

Szlogen	Cég/termék
Life's Good	
I'm lovin' it	
Have a break, have a ...	
A legkisebb is számít – ...	
Mindenki kidőlt?	
Csak a szádban olvad, nem a kezedben!	
Just do it!	

A **pénzügyi terv** bemutatja

- a vállalkozás végzéséhez szükséges vagyon nagyságát és összetételét;
- a várható bevételeket és költségeket, a várható eredményt és annak felhasználását;
- mekkora forgalom szükséges ahhoz, hogy a működés nyereségessé, hosszú távon életképessé váljon;
- a várható pénzbevételek és kiadások ütemezését;
- a cég tervezett jövedelmezőségét, a befektetés megtérülését.

Részletesebb magyarázat a Bevételek és költségek című animációban tekinthető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=DoJPelUBomg>

A pénzügyi terv mellékletében célszerű megadni azokat a becsült értékeket, amelyekkel számoltunk (pl. árfolyamok, adómértékek, eladási árak, minimálbér és bérjárulékok stb.), hogy a számítások követhetők és ellenőrizhetők legyenek.

A **mérlegterv** a pénzügyi terv része, alapvetően számviteli kimutatás, ami a cég vagyoni helyzetét mutatja be, illetve tervezi meg az üzleti terv időszakára. A többek között a mérlegadatokról számítható mutatók a vállalkozás pénzügyi, likviditási (fizetőképességi) helyzetéről tájékoztatnak.

A pénzügyi terv része még a **pénzforgalmi terv**, amely az üzleti tevékenység pénzáramlását (pénzbevételeit és pénzkidadásait) tartalmazza. Havi bontásban készül, az üzleti terv első évére vonatkozóan készpénz-bankszámla bontást is szokták alkalmazni. A pénzforgalmi terv csakis a tényleges pénzmozgással járó kiadásokat és bevételeket tartalmazza, felmerülésük időpontja szerint. Segít feltérképezni azokat az időszakokat, amikor a vállalkozás esetleg fizetési nehézségek (likviditási problémák) elé nézhet, így lehetővé teszi a legmegfelelőbb összegű és ütemezésű finanszírozási megoldás kiválasztását.

Részletesebb magyarázat a Vállalkozások finanszírozása című animációban tekinthető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=VfsymE3tPSM>

1. feladat

IGAZ vagy HAMIS? Jelöld X-szel! A megoldásban segíthet a Bevételek és költségek című animációs kisfilm (lásd az előző oldalon az elméleti részben).

	IGAZ	HAMIS
A vállalkozások tevékenysége során felhasznált erőforrások pénzben kifejezett értékét költségnek nevezik.		
A termelés során felmerülő változó költség például a bérleti díj.		
Az állandó (fix) költségek közé tartoznak az anyag- és munkabér jellegű költségek.		
Az árbevétel az eladott termékmennyiség és az eladási ár hányadosa.		
Ha az összes költség több, mint az árbevétel összege, akkor a vállalkozás működésének eredménye pozitív, vagyis a vállalkozás nyereséges.		

2. feladat

Olvasd el a cég működési adatait, és válaszolj a kérdésekre a következő oldalon!

A Növekvő Kft. két terméket állít elő. Tevékenységéről az alábbi táblázatba foglalt adatokon túl még a következők ismertek: fix költség 12 000 000 Ft, ami 30-70 százalékos arányban oszlik meg az 1. és a 2. termék között.

	1. termék	2. termék
Változó költség (Ft/db)	12 000	
Összes költség (Ft)		60 400 000
Termelt mennyiség (db)	4 500	8 000
Piaci egységár (Ft/db)	12 500	9 500

- 1) Számítsd ki és írd be a táblázat hiányzó adatait, majd határozd meg a vállalkozás üzleti eredményét!

	1. termék	2. termék
Fix költség (Ft)		
Változó költség (Ft/db)	12 000	
Összes költség (Ft)		60 400 000
Termelt mennyiség (db)	4 500	8 000
Piaci egységár (Ft/db)	12 500	9 500
Árbevétel (Ft)		
Eredmény (+/-Ft)		
A vállalkozás üzleti eredménye (Ft)		
Mellékszámítások:		

- 2) Értékelj a vállalkozás üzleti eredményét: húzd alá a megfelelő szót!

A vállalkozás nyereséges / veszteséges.

3. feladat

Készíts összesítést, hogy Petiék internetes biciklikölcsönző vállalkozásánál (lásd a fejezet bevezetőjét) vagy egy általad választott vállalkozásnál milyen konkrét költségek és bevételek merülhetnek fel!

Bevételek	Várható költségek

A **Business Model Canvas** (magyarul üzletimodell-vászon) egyoldalas minta, amely segít elkészíteni az új vagy már létező vállalkozás üzleti modelljét. A modell célja, hogy a vállalkozás fő elemeit lefedje, és megmutassa az összefüggéseket a vezetőknek vagy a befektetőknek. Előnye, hogy könnyű összeállítani. Készítésekor legjobb, ha minden címszóhoz csak néhány kulcsszó kerül, vagyis nem célszerű részletes leírásba kezdeni. Ez az előzetes áttekintés segít a formalizált, részletekbe menő üzleti terv ívének meghatározásában, a hangsúlyok megtalálásában. A legpraktikusabb, ha a kategóriákat táblára vagy egy nagy lapra írjuk fel, és a kapcsolódó kulcsszavakat post-it cédulákon hozzájuk illesztjük. Az ötletelés közben ütköznek a kreatív, szárnyaló, illetve a racionális, földhözragadtabb szempontok; a folyamat végén körvonalazódik a megvalósítható üzleti modell.

Minta:

PARTNER	TEVÉKENYSÉG	ÉRTÉK-TEREMTÉS	ÜGYFÉL-KAPCSOLAT	ÜGYFELEK
Ki az, aki neked segít?	Mit csinálsz?	Te hogyan segítesz?	Hogyan lépsz kapcsolatba?	Kinek segítesz?
	ERŐFORRÁS		CSATORNÁK	
	Ki vagy te, és mid van?		Honnan tudnak rólad, és hogyan szállítasz?	
KÖLTSÉG		BEVÉTEL		
Amit adsz:		Amit kapsz:		

1. feladat

Készítsd el Petiék internetes biciklikölcsönző vállalkozásának – lásd a fejezet bevezetőjét – vagy egy általad választott vállalkozásnak az Üzleti Modell Vásznát! Töltsd ki a táblázatot a következő oldalon!

Ajánlott kitöltési sorrend:

1. Vevőkör: Kik lesznek a vevőink, miért ők, milyen problémájukra van megoldásunk?
2. Értéktérítés: Küldetésünk; mit adunk el, mi a termékünk vagy a megoldásunk?
3. Csatornák, ügyfélkapcsolat: Hogyan ériük el a vevőinket, hogyan és mit kommunikálunk?
4. Tevékenységek: Melyek azok a kulcstevékenységek, amelyek elsődlegesek az értéktérítés szempontjából (pl. gyártás, marketing, minőség-ellenőrzés, problémamegoldás, adminisztráció stb.)?
5. Erőforrások: Milyen anyagi és nem anyagi eszközök kellenek a megvalósításhoz? (Ügyféloldalon is érdemes ezt végiggondolni!)
6. Kulcspartnerek: Mi a szerepük, hogyan működünk együtt, a vevőkkel van-e kapcsolatuk?
7. Költségek: A pénzben mérhetők és a járulékosak is a fenntarthatóság jegyében – a vevőknél is!
8. Bevételek: Pénzben mérhető és egyéb hozamok – az ügyfélnél keletkező hozamokat is számba vehetjük!

PARTNER	TEVÉKENYSÉG	ÉRTÉK- TEREMTÉS	ÜGYFÉL- KAPCSOLAT	ÜGYFELEK
Ki az, aki neked segít?	Mit csinálsz?	Te hogyan segítesz?	Hogyan lépsz kapcsolatba?	Kinek segítesz?
	ERŐFORRÁS		CSATORNÁK	
	Ki vagy te, és mid van?		Honnan tudnak rólad, és hogyan szállítasz?	
KÖLTSÉG		BEVÉTEL		
Amit adsz:		Amit kapsz:		

Szóbeli érettségi tételek

Kifejtős téma

Ismertesse az üzleti terv összeállításának főbb szempontjait!

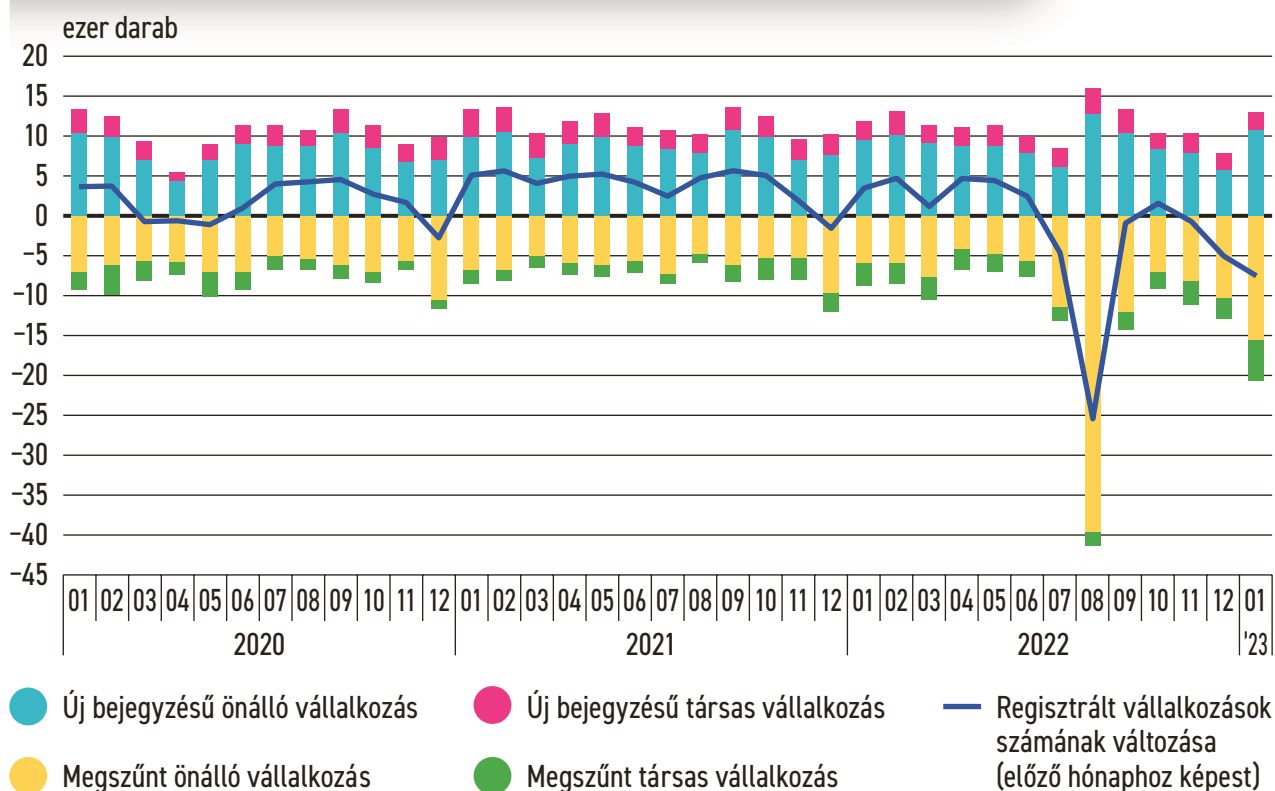
- Határozza meg az üzleti terv lényegét!
- Mutassa be az üzleti terv készítésének céljait!
- Ismertesse, milyen tipikus témakörökre kell kitérni az üzleti tervben!
- Foglalja össze, milyen információkat kell tartalmaznia az egyes részeknek!

Dokumentumelemzés

Mutassa be a mellékelt ábra felhasználásával a vállalkozások piacgazdasági szerepét!

- Állapítsa meg, hogy 2020 és 2023 januárja között hogyan változott az új bejegyzésű és a megszűnt vállalkozások száma Magyarországon!
- Melyik időszakban volt jelentősebb változás a megszűnt önálló vállalkozások számában?
- Hogyan változott ebben az időszakban a társas vállalkozások száma?
- Milyen módon tudja támogatni az állam a kis- és középvállalkozások tevékenységét?

Az új bejegyzésű és a megszűnt vállalkozások számának változása gazdálkodási forma szerint

KSH-tájékoztató: „2023 januárjában több vállalkozás szűnt meg, és több új vállalkozást jegyezték be, mint az előző hónapban; összességében mérséklődött a regisztrált vállalkozások száma.”

Forrás: KSH (<https://www.ksh.hu/heti-monitor/vallalkozasok.html>) (2023. 02. 20.)

Készítse el egy saját vállalkozási ötlet üzleti tervét!

Az üzleti terv összeállításának szempontjai:

- Melyik az a termék vagy szolgáltatás, amelyre a vállalkozás épül?
- Melyik az a piac, amelyikre termelünk (és milyen jellemzői vannak); hogyan történik a termék értékesítése?
- A gyakorlatban (teljesen konkrétan megfogalmazva) hogyan zajlik majd a vállalkozás működése, mitől és mikor lesz mindez nyereséges?

A saját vállalkozási ötlet kidolgozása során érdemes kisebb vállalkozási formát választani, amelynek a működését könnyebb áttekinteni, illetve ajánlott olyan tevékenységet választani, amellyel kapcsolatban az érettségiző valamilyen saját tapasztalattal, ismerettel rendelkezik.

Az üzleti terv tipikus témakörei, amelyekre ki kell térni:

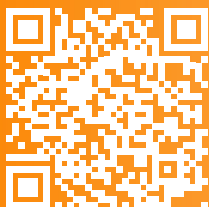
- a vállalkozás bemutatása és jellemzése;
- a termékek, a termelési folyamat (működési terv) bemutatása;
- piaci információk (helyzetelemzés);
- marketingterv;
- pénzügyi terv.

Magas díjazású pályázatok,
izgalmas játékok, programok
diákoknak és tanároknak:

Minden, amit
tudni akartál
a pénzügyekről:

<https://penziranytu.hu/iranytuapenzugyekkezh>

Érdekességekért
keresd a Pénzbookot is!

